

Sasker Heeryngha

In den naema Goedis, amen.

5 Int jeer van fyfhtyen hondert ende tyen, op Alvatusen Maechda dey, soe haet dy eerbera Sasker Heeryngha tho Mersum, hoewel datter waes cranck van lichaem, nochtan machtich ende ghesond van synnen, oenmerkende datter naet sykera is dan dy tytlyka daed ende naet onsykera dan dy wra dis daeds, syn testament jef lesta willa ordineret als hyrney scrⁿ steet, in manieren aldus.

10 Int aerst byfelt hy God syn siel, ende bygerret syn leegersteed tho Mersum in dae tzerka, by syn patroen Sancte Ponciaen. Item hy byspreckt aldyer twyntich hoernthisg. toe een ny coercappa. Item dat Heylic Sacrament een hoernthisg. Item Sancta Maria een pond waex. Item Sancte Anna een pond wax. Item Sancta Katherina, item Sancta Barbara ende Sancta Margarita, thogaera een pond waex. Item Sancte Peter ende Paulus, syn apostel, een pond waex. Item Sancte Nicolaus een eynter ryer.

15 Item dae fyouwer biddende oerda elx een tonna coyt, ende dae predicanten ende mynrebroeren dyerto elx een enckelgoldena. Item dae broerthis toe Franiker een hoernthisg. Item Aengum, item Aelsum, item Wyswirt, item Sygerswald ende tclaester toe Tyaemaerum, elx een hoernthisg.

20 Item soe macket hy een ewich aedeel to Mersum, ende als Tyets, syn wyf, sterft, dan Tietia deel tsyn op toe nymmen, ende een ewich deel foer hyra twa bee tho blywen, ende dymey byhlestiget hy Hessama staeta toe Mersum, oen dae noerd-aestera ig van dae tzerka lidsende, ende haet dae vors. staeten jef dy steed bettera is, dat sel gaen tho een Sacramentsmissa, dae renten dyrvan.

25 Item hy byspreckt dy persynna een enckelgolden. Item her Dowa een enckelg. Item her Renick een hael enckelg. Item dy coster sex st. toe miswyn ende oblaeten^a.

Item hy byspreckt wrt deel eelck prester een stoeter, ende elck tzerck also fulla. Item her Wopka toe Englum een hoernthisg. Item dy patroen tho Aesterwyrum een enckelg. Item her Johannes, dy persynna aldyer, een hael enckelg. Item her Gielt een oert golds. Item her Claes, toe Eelaerd caplaen, sex st. Item her Claes op Aemland sex st.

30 Item aeck byspreckt hy Tietia, syn wyf, toe liaefjefta Syorda gued to Mantgum, ende a[ls] hyo lyfs bylywot, syn sex kynden dat dan toelyka toe deelen.

Item soe macket hy eerwen van syn gueden syn sex neyscr^{na} kynden, in dusdanich manier alsdat Eelck, syn sin, sel habba dae staten tho Mersum toe forndel, hietende Aesgna, ende Haring, syn jonxta sin, dae state to Aesterwyrum, hietende Garbaeda, aec toe forndel. Ende foerd dae oer fyower kynden, als Abba, syn jeldersta sin, ende Hys syn dochters kynden, dae toegaera staenda in hyra moers steed, Doed ende Ysck, syn twa dochteren, mey syn twyer synnen Eelck ende Haring vors., disse sex vorsⁿ bynaemda kynden sella mey mencoerm to lyka eerfscip jef renten taesta, uutseyd dae vorsⁿ staeten alst vors. is.

40 Orkenen hyrtoe roepen ende baeden, als her Sybryn, persynna toe Mersum, her Renick, prebendarius, Feya Oenya, Pyba Hetta zin, Sipka coster ende her Dowa toe Mersum als syn testamentoer.

^a B: oflaeten.

Ende om maera festicheit ende wyerheed van dit vors. testament soe hab ic, her Sybryn vors., foer myself als een toeroepen orkena, myn sigel set opt spacium dis brevis. Ende wy, her Renick, Feya, Sipka ende Pyba, wy vorsⁿ orkenen habbet baeden den eerbaeren her Egbert, persynna to Deynum, dat hy dit testament foer uus woe
5 sigilia. Dyr ic, Egbertus, hab dyen om hyra vorsⁿ beeda willa, opt jeer ende dey alst vors. is. Ende ic, her Dowa, hab dit breek jef testament onderscrⁿ mey myn selvis hand.
Al opt jeer ende dey als vors. is etc.

Origineel (A) niet voorhanden.

10 *Afschrift: B (16de eeuw, naar A?). RAF, Archief Familie Van Eysinga-Vegelin van Claerbergen, inv. nr 296. In dorso (= f. 2°): Copia fan silleghe faers testament. <M.a.h.> Saskar Heringha testament.*

Druk: a. OFO II, nr 244.

81

1511 februari 13

Heer Douwa Pibe zoen

15 In nomine Domini, amen.

Int jeer Uus Heren fyftienhundert en alfwa, op Sinte Walentins^a jond toe vesper-tyd, ontrent trye wren ney middey, soe hab ick, heer Douwa Pibe zoen, wenheftich op Dronryp, macket myn testament, lesta willa jeff codicill, alst alderbest mey steen ney riocht, beed gastlick jeff wradtsk jeff guede gewoonten^b, ende hoewel dat ick, her
20 Dowa, cranck ben in de lichaem, nochtans vorstandich^c in myn sinnen, ende hab bytocht hue datter naet sykera is dan dy daed ende naet onsykera dan dy wra des dades, in form jeff manieren hierney.

In aerst soe^d bifell ick God myn zeel ende myn heilige patroon Sint Salvius, ende byerye myn legerstuel by myn heilige patroon Sint Salvius in da tzerka op Dronryp.

25 Item ick, her Douwa Pibe zoen, mackya erwa van myn neiletena gueden myn patroon Sint Salvius op Drunryp, byhalven myn bysprecknia in maniren jeff form als hierney schriount steet.

Item ick, her Douwa Pibe zoon, ter eere Godis bispreck^e toe da tzerck van Sint Salvius op Drunryp toe een leen jeff proven in dat euich vor myn zeel ende al myn
30 frionden, int aerst een ende tweintich enckelgolden florenen renten uut dat gued in da Puellen dier Symon ende Lisbet sint brukende. Item fiouwer enckelgld. florenen uut dat gued dat Andries schomacker nu ter tyd is bruekende, lidzende toe Wissum. Item fyf pondematen landts in dat gued dier Sint Salvius ende Edwer Ziarde erven toeheert,

^a E: Walentinus. F en a: Walentius.

35 ^b Hierna in E en F: ende wil <F: wol> dat dit schil wesse myn testament, leste willa jeft codicil.

^c E en F: verstanlyck.

^d Ontbreekt in E en F.

^e Hierna in F: ick.

5 dir Wpka^a Olferts nu is brukende. Item sex enckelgolden florenen renten uut dat gued
 oppa Kampen^b Rumerts wedue nu is brukende, ende tua ende tueintich ensen landts
 in datselfde guet. Item sex pondemiete landts in dat patroons ende personaetschips
 gued dier Jacop Pelgrims is brukende, hietende die Werpen, welke sex vorscrevene
 10 jelde tue hyer fiower philipsgolden frys jeldts, ende disse fiower philipsgl. bysuier ick
 mey een ewich deel, als in^c myn jeerstont toe bitellien ende toe brengen een eerlick
 deel dae prestren op Dronryp als in een eewich memorie. Item jette bysuier ick dae
 fiower ph<i>lipsgl. als mey tien st., alsoe dat die schoelmaester ende coster elck
 schille hebben fyf st. foer dat lof te schiongen ende vigilie van IX lectiones te siongen
 15 in myn jeerstont. Item sex enckelgl. florenen renten toe Mynaldum^d uuit dat guet
 opper Goekens. Item soe wil ick, her Dowa, dat myn proeven jeff beneficy sil bysuiret
 weisse ende bysuierse in dat euich mey trye missen alle wicken ende alle wicken trye
 wigilien ven IX lexnen. Ende ick, her Dowe Pibe zoen vors., constituier ende meitze
 patroen^e ven dit benefici jeff proven dy persona op Dronryp elck mey ora maester
 20 Piba, myn miech, Hobba Hermana toe Minnersghae, Dowa Riencks zoen op Dronryp,
 Rienk Wiba zoen toe Mynaldum. Ende ney herren herre neicomlingen, alsoe lang als
 dier Harmana staeten, Hobbema staeten ende die staeten toe Flaeringe syt brukende
 ende beweniende als ven de^f bloets weina. Item ick, her Dowa vorsc., byspreck jette
 toe myn benefici jeff proeven dir ick hab mecket, myn huis mei al myn steen ende
 25 calck om dat huis mey toe vorbetrien, ende al myn huisriet, soe greet ende soe clien
 alst binnen myn doer is bisletten, ende wil dat myn patroenen schille meitze een
 inventarium ven myn replicke gueden ende ney form jef hluid van dat inventarium
 myn replicke gueden weer toe jaen dy prester dier hia sint tiesende, mei alsulcke
 protestatie als dat dy prester als hy dat lien jef proven neet langer wil bitenie jeff stert,
 30 soe schil dyselle prester weerom jaen datselfde huisried dier hy het ontfinen, vor-
 bettrie ende neet^g forergie, ney luid ende form ven dat inventarium, ende dit sil geen
 ven prester toe prester in dat eewich, ende hiertoe schille sien myn patronen vors.
 Item ick byspreck maester Piba, myn meech, persona op Drunryp, een frankel-
 schilt^h ende die selvenⁱ hunt jeff de riochticheit dier ick hab op die hunt, als tien
 35 enkelgl. florenen. Item ick bespreck maester Piba achtien pondemieten landts toe syn
 lyfstont, lidzende toe Achtlum in lytze Dersum guedt. Ende nei maester Piba daed^j
 bispreck ick, her Dowa, disse achtien pondemyten landts toe dy tierck ven Herbayum
 in dat euich als tue een jongerschap, als vor myn zeel ende^k myn frionden, ende vor

35 ^a E: Wopke. F: Wopcke.
^b Hierna in E: dier Katherin. In F: der Catharyn.
^c Ontbreekt in E en F.
^d toe Mynaldum ontbreekt in F, staat in E na Goekens.
^e E: patronen. F: patroonen.
^f E: dae. F: dat.
 40 ^g Hierna doorgehaald: vorslimme.
^h E: franschende. F: fransche.
ⁱ E: sulveren. F: silveren.
^j Hierna in E: soe. In F: soo.
^k Hierna in E en F: voor.

al myn frionden zielen dier stuern syn toe Herbayum van Sickama staeten. Ende ven^a disse achtien pondemaeten landts constituier ende ick meitze patroon Dowa Gerbranda toe Herbayum, mey alle syn neycomlingen dir syn staeten sint ven bloets weyne bewiniende toe Sickama.

5 Item ick byspreck her Dirck, maester Juke, her Jacop, elcks een wilhelmusschilt. Item ick byspreck dae fiower biddende orden, dae criusbruren toe Frenker, Hemlum, Aengum, Lioentzerck, Tabor, Aldaclaester, Nieclaester, Lidlum, elcke claester een enkelgoune. Item ick byspreck wer al Mynaldemadeel boeckma, als elcke prester een stooter, elcke tzerke alsoe folla. Item oppa Schingen ende toe Blessum elckerlick san
10 st.

Item ick byspreck Dowa Rienck zoen syn schilden dier hy my schildich is, ende soe schil Dowa bytellye al myn boeckma, ende schil kepie jef wanlie toe myn beneficie profyt dat lan jeff terp dier leit toe syde ven myn huus. Ende hiermey soe wil ick dat al uus mande reckenschip ende kepenschip^b dir wy mochten in fortyden toegerre hanle hadde, schil daed wise.
15

Item ick byspreck myn huisfrou Mein[.]^c toe haer lyfstont die eene helt ven de riochticheit dier ick hab in Schelta Wiba zoen gued oppa Schingen, als toe vorsteen die eene helt ven de renten. Ende Jelle Siba soen byspreck ick de ore helt ven de riochticheit dir ick hab op Schelta vors. jef op^d syn landen vorsc., ney Schelte hantschrift dier stiet in myn register, ter tyt toe dat Jelle vorsc. is komen dat hy een amocht^e leert het, jef hem ors selm bergie mey. Ende hierney soe^f schil dy riochticheit fors.^g geen ende bispreckse in en fry aindum in dat euich, als myn patroon Synt Salvius die eene helt, ende de eermen op Drunryp de ora helt.
20

Item jette bispreck ick, her Dowa, myn patroon Sint Salvius op Drunryp trie enkelgl. fl. frys jeldts jeerlicks toe rent, als uuit dat gued oppe Schingen dier Tziets Wantze wedu nu is brukende, ney uuitwysunge dat brief dier Dowa Riencks zoen het, ende wil datme disse rente neet schil vorcepie. Item jette byspreck ick myn patroon Synt Salvius toe een tzelck, der schil wese toe myn lien jef proven in zin tzerck op Drunryp, dae santien^h enkelgl. fl. dir steen op dat golden spaentⁱ. Ende diertoe bispreck ick jette toe dio tzelck^j al myn silveren leplen. Item ick bispreck myn patroon Sint Salvius op Drunryp Summam^k Thomam dier ick hab, terstont te kummen in da tzerck nae my daed. Ende myn ora buecken bispreck ick personna op Drunryp, master Pybe, myn mieg, toe syn lyfstont, ende nei syn daed soe schille myn bueken weerom
25
30

^a E en F: voor.

35 ^b ende kepenschip *ontbreekt in E en F.*

^c Een of twee letters onleesbaar door geknoei. E: Meinu. F: Meinouw.

^d *Ontbreekt in E en F.*

^e E: ammicht. F: ammocht. Lees: ambocht.

^f *Ontbreekt in E en F.*

40 ^g *Ontbreekt in E en F.*

^h E en F: XVII½.

ⁱ E: spantze. F: spansel.

^j E: tzielck. F: tierck.

45 ^k E: Scm met afkortingsstreep, dus eigenlijk Secundum. F: Com met afkortingsstreep, hetgeen niet zinvol is op te lossen.

fallen oen myn patroon, ende byspreckse myn patroen op Drunryp^a nei syn daed.

Item jette soe meckie ick, her Dowa Pibe zoen, erve myn bruer Otte cuper toe Bolzuert, als in sextien enkelgl. fl. renten yerlicks, lidsende Waechssens^b, ende wil dat Otte hiermey toefreed schil wesse, ende hierven schil Otte bitelie tuir enkelgl. fl. dier ick jette schildich bin ven de keep. Item jette schil Otte, myn bruer vorsc., jaen ven disse sextien enkelgl.^c renten vorsc. Pibo, myn suster soon, eens vor al, is dat Pibo him wol regieret, vyftien enkelgl.^d fl., ende Hans, syn^e mieg, eens tien enkelgl. fl.

Item ick bispreck Uus Lief Frou, Sint Andries, Sint Katarina, Sint Barbara, Sint Blasius, elck een half pont wax.

Item ick byspreck Dowa Gerbranda, Johan, syn bruer, ende Rienck, syn bruer, elkelick een wilhelmusschilt. Item Take Dowe zoon, Dueke Haie zoen, elck een gl. fl. Item Dowe Rienck zoen bispreck ick myn sulveren litze hoorn ofte dio riochtheit dier ick dier op hab, als sex gl. fl. Item ick bispreck Rienck Wybe soen myn sulveren schelie^f mey da dopen.

Item ick, her Dowe vors., constituier ende ordenier executoeren ven dit testament etc. maester Pibo, myn persona, Douwa Rienck zoen, Hobba Hermanna, Rienck Wyba zoen. Ende wil dat al datgeen dir^g my jef myn littene gueden sin ruerende jef dier hier neet in is schrioun, sil geen ende wise toe ordinancie jef kenninge ven de executoren vors.

Alle ergelist uutsletten dir jenst dit testament, codicill jeff lesta willa mey sorsierie^h jeff jenst brengen. Ende ick, her Dowa vors., wil datme dit schil hadde als een testament, codicil jef lesta willa, alst alderbest mey staen ney rioch jeff guede gewonte, beed gastelick jeff wradtsk. Ende wil dat alle kristena min<s>chen dit willet ende schillet haden, by alle penen, correctien ende mulcten dier da riochten ven sidsen.

Ende om en wierheit disses vors. soe hab ick, her Dowa vorsc., orkanen ende tioegen hiertue ruepen ende beeden, als maester Pibe, myn pastor, endeⁱ heer Dirck, myn wicarius ende testamentarius, ende maester Juka, prebendarius, presteren, Dowa Rienck zoen, Harke backer, Siuerd Jarich soen, Sibe Jacop soon, lekenen ende inuenners op Drunryp.

Ende om mare festicheit ven^j disses soe hab ick, her Dowa vors., baeden maester Piba, myn persona, maester Juka, Dowa Rienck soon, dat hiae dit brief, testament, codicil jeff leste wille vor hyaarmselven ende vor my wolde bysiglie. Desgelicken hebben wy, her Dirck, Herka backer, Siuerd Jarich soen, Siba Jacop soon, want wy ninter nin sigel sin brukende, als tiueghen been maester Piba, uus persone, maester

^a In plaats van op Drunryp in E en F: Sint Salvius.

^b E: toe Waexens. F: to Waexsens.

^c In plaats van enkel gl. in E en F: golden florenen.

40 ^d E: gl.

^e E: zyn. F: myn.

^f E en F: schalie.

^g In plaats van datgeen dir in E: dat jen. In F: dat tien.

^h E: forsyna. F: voorsyna.

45 ⁱ Ontbreekt in E en F.

^j Ontbreekt in E en F.

Juka, Dowa Riencks soon, als dat hyae dit brief, testament, codichil jeff lesta willa vor
uus ende om uus beda willa wolden bisiglien. Dat wy, maester Piba, maester Juka,
Dowa Rienck zoen, hadde dien ende uus siglen oon dit brief jef testament hinget etc.,
als van uusselvs weine ende om beda willa van heer Dowa, testatoer, ende her Dirck,
5 Herka backer, Siuert, Siba, orkanen.
Int yer den^a als vorsc. is.

Gecollationiert tegen syn originael testament, tuelcke was geschreven in fransyn,
ende hadde tuie uuithangende seglen van gruene was, ende hed dard was afgebroken,
10 ende is disse copia syn originael gelick wan woort te woort, des cen ick,

<ondertekening onleesbaar; hierna doorgehaald: W.V.K.>.

*Origineel (A) niet voorhanden. Volgens B was het bysegelt uuthangende met twee
segelen, ende een signet in groenen wasse gedrukt, noch allen al geheel wesende.*

*Afschriften: B (1544, door Taco Glins, grietman, en Cornelis Watie zoen, secretaris van
15 Menaldumadeel, naar A). Niet voorhanden, bekend uit D. - C (1567, naar A). RAF, Archief
Huis Liauckamastate, inv. nr 210. Opschrift: Copie vant testament van heer Dowa Pyba
zoen op Drunryp. 1567. W.V.K. <monogram> Copia. - D (1596 februari 6, door notaris
S. Bechemius te Dronrijp, naar B). Niet voorhanden, bekend uit E. - E (1596 maart 25,
geauthentiseerd door notaris Joannes Duconis te Dronrijp, naar D). RAF, Archief
20 Hervormde Gemeente Dronrijp, inv. nr 82, p. 25-27. - F (17de eeuw, naar D). RAF,
Archief Familie Van Sminia, inv. nr 2050. - G (17de eeuw, naar E). RAF, Collectie
Aanwinsten, inv. nr 422. - H (circa 1700?, naar E). RAF, Archief Familie Van Eysinga-
Vegelin van Claerbergen, inv. nr 1112.*

Druk: a. OFO IV, nr. 204 (naar C).

*25 Uitgegeven naar C. Uit E en F, die een van C onafhankelijke overlevering kennen, zijn
alleen de varianten opgenomen die verder gaan dan spellingsverschillen.*

82

**1511 maart 23
bezegeld maart 27**

Goffe Douwe Abbinghe zoen

30 In dae nama Godis, amen.

Int jeer Uusses Heren als men screau^b tusent wyffhondert ende XI, den XXIII^{te} dey
in mercio, opten sneyn Oculi in dyo heylighe festa, omtrent fan trya wren ney middey,
soe hat deer uessen dy erbera Goffe Douwe Abbinghe zoen fan Steens, hoewal datter
cranck wass fan lichaeme, nochtans soe wasser cloeck ende scerp fan forstant, aen-
35 merckende datter naet seekerer yss dan dy daed ende naet onseekerer^c dan dy wre
dess daede, dierom soe hatter mey foertochte synnen, by reed noeghelyke mannen,
mecket ende byscryuwe lieten syn testament ende lesta wyllle, alss fan dae tytlike

^a E en F: dey.

^b Opgelost uit scr, waarboven een open a als afkortingsteken.

40 ^c B: onse seekerer.

gueden ende haewe dyr God, dy wrste hera, hem heede foerlienghet ende fan syn saelige jelderen anstoern weeren, in manieren neyscr.

Int aersta soe byfelter God almachtich syn eelendichge ziel, ende dyo eerde ende daer wyrmen dat snoede lichaem toe een spyse, ende byerrat syn leegerstoe by Synte^a
5 Vit, syn patroen, to Stens in dyo tziarka, ende jowt den patron foer den leegerstoe een enkelg. renten eweliken uut dat gued byt Ny wirck, dyer det tria enckelg. jers, dyer nu ter tyt Foppe Gerla zoen op uennet, ende een jong paer oxen, ende beth een fat kw to heerst nestkummen, hwelke renten fors. nenerleye wiss schilme foerkapie, het se neesecke to Godis huuss tymmer, ende dan Gossa, myn auste zoen, nest to wessen for
10 XIII gouden r. Item II gouden r. jeldis enss alsma Sancta Anna kasse wyl stowerie, ende to dae trya edermissen een gouden rynsche, ende dae mynderebroederen to Lyouwerd een fat kw, toe help in timmer to hyra nye tziarke. Item to dat ewyghe deel fan syn salige moeder Remed soe hatter aeck een macket foer hem[sel]m, met hwelke twa deelen hy hat foerd byswerget dae trya enckelg. renten byt Ny wyrck foerbynaemd, mey hwelka renten ende hlesten fors. Gossa, myn austa zoen, schyl dae leesten allenna ontfaen, heth sie in schae off baete. Item her Diricus, syn bichtfader, een gouden r., ende fordan syn jeerlycks torff, alser duusslanger tyd hawn hath. Ende offtet seck weer dat her Dericus fan Stens foer, soe schyller allikewal jeerlicks hadde twa deywyrck torff to syn lyffstond uut Gosse ghemeen faen. Item dae oera presteren
20 to Stens julkum XIII st., ende dae III byddende oerden julkum een tonne koerns ende I oert g. Item to Sinte Mariagerda ½ g.r. in dyo kusterie, ende beth een tonne koytis. Item thoe Foswerd, Bethleheem ende Gernaed julkum een tonne koytis. Item julker altaer in Steensre tziarka een pond uaxes, ende in Lyouderedeel triuch alle tziarken twen st., ende eeleker prester 1½ st.

Item ney desse boekinghe, als to heyligen ende heren, soe hatter macket een schickenge, ordinerynghe alss twysken syn neylietene kynen, beede aeffta kynen ende dae owra kynnen. Int aerst soe willer dae twae kynen to, alss Dowe ende Take, dyrer by Rynthien hath, dat gued to dier nu ter tyd Hoyte Buwe zoen op wennet in Wydrame buuren, mey Uopke Sythie zoen stee byt hoeff. Ende desse renten schillesse ewelick
30 lauwighe op hyra aefte kynen, ende hocker fan hemmem twaem styerff sonder aefte kynden, dy schyl lauwyghe op Rynthz, dyo moeder, ende dae renten dyer op Renthien falle fan disse twen feynten fors., schillet ney Renthie daed weer infalla op Gossa kynden ende syn neste sybste bloed. Ende maer soe schyl Renthis hadde twa offta trya deywyrck torff^b uut een herne faens, by heer Dericus ende Geerts reed, thoe Ryntzies
35 lyffstond.

Item dyerney soe wyller Gosse ende Remeed, syn austa kynen, to dyt hy hather by salighe Doed, huuss ende schunne, afarra uut, sonder enich deelschip, dierer nu dusslang hath selff bywennet, ende om dess wyllen, wantse mey hyra salighe moeders gueden ende landrenthen syn bitalle, ende Gosse ende Remed hyra salighe moeders
40 landen ende renten mey mancorem to deelen, offte Pyer ende Remed Gosse uuth to wysen owr renten ende landen fan hyar faeders gueden ende renthen. Item dyerney soe wyller Gossa, syn austa soen, to een weynich profyt ende forndel buppa dae owra kynden, ende dat uut enygherhande sonderlinghe faederlike lyaffta, ende mey dy

^a Hierna een m met een verticaal afkortingsteken. Het lijkt of de opsteller eerst van plan was om bij voorbeeld Martinus te schrijven.

^b In plaats van deywyrck torff in B: tey torff wyrck.

besweringhe fan syn ziel allenne to hebben, alss VII gouden r. renten eweliken, dyer Yemma Herjussma nu toe maye nestcomende uutwysinghe fan schyl dwaen, ende beth den styen dyer leyt opt Ny wyrck off in dyo grefft fant Ny wyrck, want woer dyt foerndel mey dae renten buppe bysc., alss dae lesten fan dyo tziarko mey dae twyn
5 delynghe, soe schil Gosse byhlestet wesse ney dat aeste jier foer syn salighe faders ende audmoeders zielen, ende aeck om anfal ende ghaerhyeld fan broederen ende susteren ende owra fronden toe hem thoe kummen.

Item ney disse bespreckenghe ende forndel soe hath Goffa seth ende to erwen macket to alle syn tytlike gueden, hawe, renten ende landen dyer hyerbuppa naet synt beroerd offte bylestighet, syn fyower aefta kynen, als Gosse ende Remeth, by salighe
10 Doed teyn, ende Douwe ende Teth, by saelighe Katherin teyn, toelike dae mey mankorum in froynschip to deelen, reppelick ende onreppelick, doch Gosse, syn auste zoen, in forndeel to hebben weyn ende dat ploegthaw mey tria dae beste hinxdyer, datwelke Gosse dae jonxste kynen, by salighe Kathrine teyn, weer schyl foersiaen als dae to
15 buickweste kumme. Ack soe willer Gosse dat gued to dier nu Sipke Wpcis zoen op wennet, mey dae XIII pondameten landis by Jan Petter huus, dyer Goffa selff woude lieten hadde byslaen, ende dat ney avennant soe hat Gosse paert berynne mey. Ende dessgelicke soe willer Dowe, syn jongeste soen^a, by salighe Katherin teyn, dat goed to Aude heem to in liker forme, ney gretheyt dat hem berre mey, in kortinghe hyra
20 twin parten. Ende hyertojenst soe schyllet Reemed ende Teth, syn dochteren, wer hadde owra landen ende renthen, enckelg. rente joncke enckelg. rente, dat see lyck fol krye, utseyd dat foerndel dier Gosse mey lesten hadde schyl. Item soe willer aeck dat syn kynen worsc. tolike schyllet opbarra alle auda schilde, ende tolike wer schyllet bytelye dae onschilde. Ende offter enich aude secken kaem als fan syn salighe
25 f[a]der[s], desse fyower kynnen thoelike mey malcorem dae to foerwinnen. Item fan dyo auda landhyer so schilma bykos[tigia syn] uutl[eeding]he. Ende foerd[m]aer hatme benne jeer foer sin elendiche ziel byhoeftich syn ende hem dy aud[a] landhyer naeth woerstrecke mey, dyer schil dyo nye heer mey foer staen, opdat syn aelendighe ziel naeth foerjetthen wert. Item soe willer aeck dat Gosse ende Rynthz mey Dowe
30 ende Teth, salighe Katherine kynen, dyt incommende jeer togaere schillet blyuwe om dat gued to Schyre huus in eeren thoe hauden, aeck bynaemen om beth bynne jeer syn elendighe ziel fol to dwaen in alle tinghen. Ende wil aeck hadde datter nynnerleye deelschap schaen schyl bynne jeers, als fan huwsreed, hynxdeer, ky, schiep ofte barghen, doch aencommende dy heerst soe moggesse aensyaen mey mankorum elck-
35 owrs profyt ende needtreftiche.

Item aeck soe hath Goffo syn kynden thofarra bynaemd, bede syn aefta kynen ende dae owra kynden, munden ende b[e]waeres seth, hyra to reden ende to helpen ende to beschwdden^b in alle riuchtfyrdighe secken ney hyra beste woermoegen, als den eersamen her Albert, persona to Wyr dum, her Diricus, sacrista to Steens, ende den aerbaren Riscka Juckema, syn liewa meeg, alssoe datter ack neen deelschap schaen schyl
40 onder myn kynen voersc., heth se in landen, in renten offte enich goeden, replicken offte onreplicken, dan by reed ende triucht handelyngen dysse trya monden woersc., offte by dy maere paert alst in needen iss. Welke monden schyllet aek wesse togelyke executores ende foerfolgers dyt jenwerdige testament ende myn leste wille, alss

45 ^a *Hierna het overbodige:* to.

^b *Verbeterd uit:* beschilden.

dattet in alle ponten ende articulen onderhuden ende in sterckheyt staen blywt, alle twywelike secken offte schwrtighe tuusken myn kynden claekloes ende alynge disse tryra executores eyndelyke to trachteren, sonder enich riucht foersieck fan myn kynnen foersc.

5 Item soe wyller aeck dat Rynth schyl habba farra ut alsma da replicke goeden deele wylle, twa ky, dae beste noch dae mynste, ende een hinxt mey dat lytz dier hyo inbrocht hat, etc.

10 Hyermey soe wyl dy erbera Goffa Dowe zoen dat dysse scryfften, articulen ende punten schillet wessen syn leste wylle ende syn testament, ende dattet dwge schil als een testament heert to daegen offte een codecil ney alle riucht. Ende dyert nath daege mey alls een testament offte codecil, so wyller dattet daeg als to^a soefolle alst daege mey ney alle riuchten, bede gaestelick ende wraudsch, ad pias causas. Ende wylt aeck huden habba fan alle mynne neyletenne kynden, sonder enych weersprecken offte infyoechten, by een pene dess riuchtis, dat yss by foe<r>lyes syn heele eerffschyp, den
15 eene heeldeel to den patron Suntte Wyt, ende den owra heldel to dae owra kynden byhoeff.

Schin, macket ende gesc. iss dit jwnwerdich testament jeer, dey ende wra thofarra bynaemd, in jenwerdighe her Dericus, syn bychtfader, ende den eerberen Rytska Jukema fors. ende maer nogelike mannen, alss to oerkennen ende tiogen hyerto ropen
20 ende layd, alss her Wauthie, prebendarius to Steens, et Foppe Take zoen, Gerleff Dowe zoen, Claess Wopke zoen, Ozd Habbe zoen, Gerleff Lolcke zoen ende Rytzcke Mynne zoen, etc.

Orkunde dess wierheit so hab ic, her Diricus fors., myn sygel tracht op spacium
25 dessis testament, foer myselff ende mey om bede wylle Fopens, Gerlleffs, Claes, Ozd, Gerleff ende Ritske Mynnens, oerkunden forsc. Ende ick, Rytzcke Jwkame, want ick seelff nen sygel byn bruken, hab beden den eersamen her Albert, persona to Wyr dum, triuch wille myns dyt testament to bysigelen. Dier ick, Albertus, myn sigel hab tracht op dyt testament om wille Rytzckens, int jeer fan XV^c ende XI, den XXVII dey in marcio.

30 Ende in maere festicheit myn eeyn hand, gelycke my sigel, etc.

<M.a.h.:>

Anno alwe, opten tysdey ney maya, is bygrypen bytwsscha voersⁿ Rinthie Hans dochter, van her ayna weyna ende aeck fan her kyndena weyna, fan der eena, ende
35 Sicka Gratingha, van sillighe Kathrynyna kynden weyna, ende Gossa Goffa zoen ende Remed Goffa dochter van den oura syden, om scoringha dissis testamentes materye dat Rinthie ende Goffa kynden schillet uut handen der executoren, her Albert, her Dirck ende Ritzka Jwkama voersⁿ, berra dae voersⁿ landena ende stedena renten ney hluud dissis testamentes, ter tyd dat foersⁿ Goffa oura eerwen Rinthie kynden dae renten aeffwinned mey riucht, sonder eenich byhindringhe dier Goffa Douwa oura
40 eerven Rinthie kynden hyrinn dwaen schillet. Desghelycka so schillet Rinthie van stonden aen aeck fulgie twa deywircka deelta ende alle our byspreeckma ney hluud dissis testamentes, mey alle klaed, klainghe ende clenoden to her lyff byherende. Ende Rinthie schil weer inbringha alle linklaen, tilber gueden, ho dae hetet, dier hio hath oft

^a Lijkt doorgehaald.

habbe mey yn her wauld, to Goffens eervenscyp byherende, by voerberta legaten oft bokingha, Rinthe persoen byspritzen, binna I monned tydes.

<Ondertekend:>

5 Diricus, sacrista to Steens.
Sicke Gratnya subscripsit.
Ritscka Juckama.
Feddo Gerko zoen Popkama, persone, etc.

Origineel (A) niet voorhanden.

10 *Afschrift: B (gelijktijdig, naar A). RAF, Archief Familie Van Sminia, inv. nr 1748. In dorso, m.a.h.: Goeffe Douwe zoen testament. <M.a.h.:> Item dae IIII pondameta siedland bij Dirck Broder stede schyllet fulgie te Pier gued.*

Druk: a. OFO II, nr 248.

15 *Eigenaardigheden van B, niet in de weergave van de tekst verwerkt: boven neyscr. staat steeds een horizontale afkortingsstreep, boven de r in fors. steeds een open a.*

83

1511 juli 4

Goyka Douwes zoenn

In nomine Domini, amen.

20 Int jaer Ons Herenn dusen vyffhundert inde XI, op Translatio Martini confessor dagh, heff gemaeck Goyka Douwes zoenn syn testament, codicill offte leeste wylle, in myn tegewordichiet, her Claes, nu ter tyet curatus in Malcquerum.

25 In ierst wass hy cranck van lichgam, nochtans hi <was> wyss inde vrodte vann verstandt. Duus soe hefft hy gegeven God vann himmelrick s[yn] syell, inde Synte Lebuynus kerckehofft, syn patron, syn lichgam. Dartho soe heff hi onse kercke toe Malcquerum besprokenn inde gegevenn eyn halff hofft landts opper Grons, liggende in Hidda landt.

30 Oeck soe hefft hy sinnenn kynderenn alle ses alle gelick nae gmaeck tot dat erffschap vann synnen guiden, utgeseit dat Reinner, synn joncste zoenn, sall naest wesenn tot dy stattenn voir dy pinninghen, waerd dat Syba inde Reinner dat gehelden helden dat sy selff gewonnen hebbenn.

35 Item Tyerdt, mynnen broer, sall hebben eynnenn vryenn steed in myn huiss allzoe-lange als hi lefft. Inde onser^a beider schelinge dar wy hat hebbenn vann scheydingen^b dat dartussenn mackt ys, dat godtlick inde erlick ys dat sall blyvenn allzoe als gesont, inde wat niet recht ys sall oeck blyvenn als gsont ys. Inde wat wat recht^c ys, dat drage yck, Goykenn, by consent van Tyardt over in twe gude mannen.

Item her Claes, pastor, XX zyelmissen tho doenn voir mynnen onnoesele syele.

^a *Hierna doorgehaald:* beidenn.

^b *B:* schendingen.

^c *Verbeterd uit:* rechtelick.

Nu al dinck sonder vallicant. In kentenis der wairheit heb yc, Nicolaus, voir my inde voir Oecka Fecka zoenn inde voir Agga Douwa hair bede wylle, als orkenenn hirover ghadt, myn selfs segell gedruckt op spatium deses bryves.

<Ondertekend:>

- 5 Ick, her Claes Jacobs zoen, lye als voirs. is.
Meus Agges zoen <h.m. 16>.
Joltthie Wybma <h.m. 15>.
Agga Douwes <h.m. 2>.
Boye Thomas <h.m. 3>.
10 Abbe Zipkens <h.m. 1>.
Idts Zalinkx zoen <h.m. 11>.
Tyardt Douwes <h.m. 20>.

Origineel (A) niet voorhanden.

- 15 *Afschrift: B (1551, naar A?). GA Nijefurd te Workum, Archief Dorpsbestuur van Molkwerum, Kerkelijke stukken vóór 1600, inv. nr 1. Opschrift: Copie vann Goykenn Douwes testament salichge gedachtenis.*
Zie voor de datering van het afschrift de aantekening bij nr 76.

84

1511 oktober 16

Henrick Nanne soen en zijn vrouw Katryn Epes

- 20 In nomine Domini, amen.
In den jaere Ons Heeren XV^c ende elff, opten sestienden dach october, omtrent middach, soe hebben wy, Henrick Nanne soen, burger in Bolswart, ende Katryn Epes, myn echte wyff, by gaende ende staende ende by gesonde lyve, anmercket als datter nyemant becleet en is met vleesch, off hy moet sterven, om dan dye uure des doots
25 salichlicken te voerbeyden ende dye stringh<e> toorn des oversten rechters te ontgaen ende te beth Goeden gracie te vercrygen, ende oock opdatter geen schortinge nae onse doot, den God salich maken moet, sal comen van onssen tyttelycken goeden dye wy by den genaden Godts sullen achterlaeten, soe hebben wy met voorbedachten sinnen, met ryphen raiden ende met vryen wille gemaect ende geordert onsen testament, codicille ofte laeste wille, ende willen oeck dat dit testament zal troulyck weesen ende sal
30 worden gehouden in alle syn articulen, als een testament oft codicille oft laeste wille alrebest ende vaste na den rechten staen mach in al syn articulen.
Int eerst bevelen wy Godt van hemelryck, Maria, syn gebenedyde moeder, ende alle Goden heylgen onssen syelen, ende begeeren toe rusten toe Oldehoeff oft ten
35 broederen, hoe wy dat voor onsen doot ordineeren. Ende soe bespreken wy dye VII pryesters tot Oldehoeff gewoontelyke boekingende ende seven jaerdeel van onss elcks.
Item wy besprecken onss minnebroers van ons elcks X enckelg., ende dye ander biddende oerden, als dye IIII, elcks een gouden g. van ons elcks. Item Sinte Marten, ons patroon, nae onsen beyder doot hondert schylden voor ons ende ons olders sielen.
40 Item dye susteren in den Heyligen Geest ses enckelg. Item Lidlum ende Oldeclooster,

dye proestyne binnen Bolswart, Bajum, van ons elcks een tonne hamborger byers.

Item oock soe maecken wy van onssen goeden een proven in Sinte Martens kercke op Sinte Crispinus ende Crisp<in>ianus altaer, het en sy dat wy dat op een ander altaer in denselven kercke voer onssen doot ordineeren, ende geven tot deesen proven
5 vyff ende twintich enckelg. jaerlicxe renten ende een vry huys ende steden opte Kerckstraet, staende naest heer Jan kosters muer. Ende soe geeff ick, Katryn, noch totte selffden proven die vier schilden rente <uut> Wiaerda goet op Nyelant, dye ik van Both, myn moye, ontfangen hebbe. Ende willen en begeren alsdat deese pryester, dyener dysses proven, sal alle weecken leesen III missen opten voors. altaer, als des
10 sonnedaeys van den Heyligen Dryevouddicheyt, ende dye ander II missen voor ons ende ons olders ende al onsen vrienden syelen, ende oock voor al dyegene <dye> van ons tecort geschiet mochte weesen. Ende dye halve renten voors. sollen terstont van ons nae syn doot volgen, jaerlicx om missen, ende dye levende den doode daer trouwelick in te helpen. Item dye eerste koer disses voors. proven holde wy an onselven
15 tot vordendeel dye laest sterft van ons tween, mer voert aff van dye tyt int eeuch sullen dye drie priesters wesen collatores toe dit beneficium, ende by raet des priors in Tabor, dye men daer mede toe sal requireren, alsoe dat deese vyer voors. by raet der meeste part sullen altyt disse proeven voors. een goet man kyesen by hoeren conscien-tien, sonder yemant weederseggen, geestelick off waerlycks. Meer is daer ymant bequaem van onsen bloet, dye sal altyt dye naeste weesen.
20

Item wy bespreecken onssen drye moyen, als Aeff ende Yds van Henricks wegen, ende Gryet van Katryns wegen, elcks van dryen voors. vyftich schylden, soeveer als sy ons doot beleven, ende wyen van dryen voors. onsen doot nyet byleeft, soe sellen de kyndren van denselffden in haer moeders stede staen. Ende al ons andere suster-
25 lingen <dye> onsen doot byleeft diet tot deese drye moyen nyet en hoeren, dye sellen elcks voor hoer hoeft hebben eens ses enckelg.

Item ons eygen broeders toe Thabor byspreecken wy elcks IIII g.g., dat is tesaemen acht enckelg. eewich rente voer een euige memorie onsen ende onser beyden olders, ende daer sal dat convent voers., als pryesters ende leecken, op ons jaerstont een
30 eerlicke presentatie nae gewoonte hoers huysen eens sjaers van hebben. Item hyertoe sullen dye broeders van Thabor noch hebben XX enckelg. nae onsen beyder doot.

Item wy maecken oock elck ende al onsen goeden totten laesten leven, alsoe als wy dat in den tyd onsen doot bysitten. Item dye laest levet van onsen beyden, dye sal dye halve rente oft landen oft staende timmeringe niet verminderen, mer oft daer enige
35 landen worden ingekoft, oft daer enige nyaer van landen genomen wordt oft inwonnen, off dye laest levet enige landen vercoft oft verwandelde, sal hy alsdan dat gelt weder besteden totten erven naebeschr. profyt, oft daer ander landen oft renten weder voor uutwysen, alsoe dat dye deel des doots sal by den levenden nyet werden vermindert, oft dat dede hem noot.

Ende want wy geen erven en hebben dan alleen sydlinge, soe maecken wy dan onsen erven tot allen onsen anderen goeden, dye wy nu in cracht dissent testament nyet vergeven hebben, noch voor onsen doot nyet vergeven willen, den rechten ellendigen armen toe Bolswart ende dat convent toe Oegecloester met Lysbet, myn nyft, indien dat Lysbeth my, Henrick, voerleeft. Mer byleeft Lysbeth voors. myn doot nyet, soe
45 sullen dye arme voors. alleen arft wesen van onsen goeden, het sy reppelyck oft onreppelyck, ende soe alsdan sullen deesen vors. erven allen jaeren nae onsen beyden doot om Godts willen geven XX enckelg. in onsen bloet, dye dat nootdruftichst syn, als dat wel te verstaen, dat dye armevoochden sullen in Katrynen bloet X enckelg.

jaerlicks om Godts wille geven daer dat best is, XII jaer lanck, ende Ogacloester sullen Dirck Everts geven tot syn leven lanck III enckelg. jaerlicks, ende dye ander VII enckelg. in Henricks bloet daer mede meest van noot is, XII jaer lanck. Ende na XII jaer voors. soe sullen dye thien gulden voors. blyven by den armen, ende dye VII^{en} by dat convent voors. Mer ist dat Lysbeth, myn nyft, my, Henrick voors., nyet en voerlevet, soe sullen dye armevoochden myn erven oock weesen ter armen voors. proffyt, ende sullen dan dat convent toe Oegeclooster hebben X golden g. eens toe betalen, ende daermede toevreden weesen.

10 Item wy, Hendrick ende Katryn voors., ordonneren ende willen in craft deeses testaments, als al datgheen dat wy naemaels mit onsen goeden ordineren in een codicille, oft onder^a onssen selffs hantschrift oft onsen segel oft in tegenwoordicheyt tuygen confirmeren, ende oock oft wy wat in dusdanigen manieren van disses testament verwandelen, dat dat sal stal en vesticheyt hebben, gelyck oft dat van woort toe woert in deesen testament gesc. waer.

15 Item wy maken ende bidden executores dissen onsen testaments dye gesworen armevoochden, indyen dat wy voor onsen doot nyet anders ordineren, ende byvelen dat Godt ende hoere conscientie, alsdat sy dat testament by raet der dryer hoeft-priesteren^b voors. ende by raet des prior in Tabor, troulyck ende rechtvaerdelyck exequeren in voerfolge, ende maken hoer vers. oft anders dye wy naemaels ordineren dat machtich soelanck alst van noden is, al sold dat duren int euich. Item willen oock 20 een ygelyck legatarie tsyn toeleggen ende uutwysen op seeckere steden in onsen codicille, mer oft daer gebreck in fiel, dat wy desselfs niet en verfolchden, soe bevelen wy dat den drye hoeftpriesters ende pater voors., ende willen dat men den prooven voors. den redeste rente ende wiste landen mitten convent Tabor voors. ordineren, 25 ende wat dat si daer in doen, dat een euich stal hebben zal, sonder ymant wederseggen. Item, wye dat van onssen beyden ander voerleeft, dye sal dat halve bespreck voldoen in onsen bloet, ende terstont nae onsen beyden doot dye executoren by raet der prelaeten voors. onsen goeden aen te tasten, sonder wederseggen onsen vrienden oft ymants anders, geestelyck oft waerlyck, ende dat toe bestellen in handen daer dat dan 30 ordineert is, mitten eersten.

Ende willen oock dat dyegeene van onsen vrienden dye wat toe geleyt is, als oft sye spraeck maeckten tegen dit testament, codicille, ofte leste wil, als dat hy syn deel ende byspreek daermede sal verboert hebben, tot fordendeel der executoren ende Sinte Marten, elcks dye helft.

35 Ende dit willen wy holden hebben voor ons testament, ende dat met alsulcke macht als men dat alrevast maecken mach. Ende oft dattet nyet mochte weesen, alsdattet dan zal voor een codicille oft laeste wille oft een ordonnantie onsen goeden, alst best ende vaste nae den rechte staen mach. Ende oft daer quaet verstant waer in dit testament voors. oft codicille, dat sall staen tot verclaringe der prelaten voors. Ende bidden alle 40 heeren ende prelaten alsdat sy dit testament ter eeren Godts ende syelen salicheyit willen helpen vorderen, als zy daertoe worden gebeden ende geeyschet.

Dit is geschiet toe Bolswert in Henrick Nannis zoens huys, opt jaer ende dach voors., in tegenwoordicheyt der tuygen naebeschreven, hiertoe geroepen ende gebeden, als heer Allert, testamentarius, heer Bartholomeus, pastoer, meyster Haringh

45 ^a B: ander.

^b B: hoeftl. priesteren.

Donge, heer Wigger, notarius, Evert Lolle zoen, burgemeyster, Peter Tyalke zoen ende Pyeter Jacobs zoen, burgers in Bolswart.

5 In een tuygh der waerheyt soe heb ick, Henrick voors., dissen onsen testament besegelt met myn selffs segel. Ende om meerder vesticheyt deesen testaments voors.,
10 soe hebben wy, Henrick ende Katryn, gebeden den eerbaaren heeren, als heer Albert, testamentarium, heer Bartholomeum ende meester Haringh Donge, onsen pastoers, ende Evert Lolla zoen, burgemeester in Bolswart, dissen onssen testament voor ons mede toe besegelen. Welcke wy, Allardus, Bartholomeus, Haringh ende Evert, gedaen hebben om Henricks ende Katryn beden wille, ende oick mede als tuygen hiertoe gebeden ende geroepen. Ende want wy, Pieter Tyalckes ende Pieter Jacobs, geen segelen
15 bruycken, soe heb ick, Pyeter Jacobs, gebeden heer Allert dit bryeff voor my als een tuygh toe besegelen, ende ick, Peter Tyalckes, heb gebeden Evert Lolle zoon, burgermeester voors., dissen bryeff voor my te besegelen als een tuygh dissen testaments. Daer wy, Allardus ende Evert voors. gedaen hebben om Peters ende Peters wille.
15 In den jaere ende op den dach ende stede voors.

Et ego, Wiggerus Petri, clericus Traiectensis diocesis, publicus sacra apostolica auctoritate notarius, quia dictis omnibus et singulis hec sicut praemittitur fierent et
20 agerentur, una cum prefatis testibus praesens interfui, atque omnia scripta sic fieri vidi et audivi ac in notam sumpsit, ex qua hoc praesens publicum instrumentum manu alterius, me aliis occupato negotiis, fideliter scriptum exemplum confeci, subscripsi, publicam formam redegit, signoque meo liniis meis solitis et consuetis signavi, in fidem testimonium omnium sigulorum praemissorum, vocatus et requisitus.

Gecollationeert metten principale, in papier geschreven, ende daarmede bevonden te accorderen by my, ter ordonnantie van den Hove,

25 <ondertekend:>

C. Faber.
1591.

<M.a.h.:>

30 Desen andermael gecollationeert tegens gelycke copia, luydende van woerde tot woerde zoe boeven verhaelt is, wordt desen oick daarmede accorderende befonden, by my, griffier,

<ondertekend:>

H. Baerdts.

35 *Origineel (A) niet voorhanden.*
Afschriften: B (1591, door C. Faber, later nogmaals voor collatie getekend door H. Baerdts, naar A). GA Bolsward, Archieven Bolswarder lenen, inv. nr 125. Perkament. - C (18de eeuw, naar B). GA Bolsward, Oud Stadsarchief, inv. nr 36, 376-388.
Druk: a. Abma, Bolswarder lenen, 173-177 (naar C).

Attha, weduwe van Fecka

In nomine Domini, amen.

5 Int jaer vyffthienhunder inde XIII, op Sinte Piters dagh ad Cathadram, hefft
gemaeck Attha Fecka weduwe hoir testament, codecill offte leeste wylle, in mynnen
tegewordicheit, her Claes, pastor nu ter tiet, testamentor, in Malcqwerem, inde^a Broir
Hidda zoenn inde Sipke Thomas zoen als orkenen hirin tho holdenn.

10 In dem ierstenn al wass sy sieck van lichgam gewest, nochtans syr wys inde vroedt
vann verstandt, soe hefft sy gegevenn Godt vann himelrick oer zyll, inde Synte
Lebuyn hair patrone kerckhoft hair lichgam. Inde dartho soe heff sy gegevenn inde
bsproecken eyn halff hoeff landts weyde, tot salicheit hoir zyll inde hair lyvenn
frundten sylenn, heff eyn ewichge memori gemaeck, gelegenn tho westenn over dat
Meer.

15 Inde oeck soe heff sy oeck thogelaecht Syba, hair swager, inde Bauck inde
Merkewa, hair beyde snarenn, elck besondeling eyn ynsce landt, gelegen in Naemkma
fenna. Item Beytya, myn dochter, sall hebben dat umfring naest myn bedt, inde myn
snaer Bytthia sal hebben eyn halff doeck. Dartho sal hebben myn twa dochterenn, als
Bytthya inde Bauck, myn klederenn. Darum sullen sy wynnem um Gaidess wyll XX
st. aen zyllmyssenn.

20 Nu al dynck sonder fallicant. In kentenis der wairheit soe heb yck, Nicolaus
voirsc., met myn, Broeder voirsc., inde Sypke voirsc. dit testament, codecill offte
leeste wyll besegell met mynner selffte handt inde segell.

<Ondertekend:>

25 Ick, her Claes Jacobs, ut supra.
Meus Aggas <h.m. 16>.
Jolthye Wybis zoen <h.m. 15>.
Boye Thomas <h.m. 3>.
Abba Sypkes <h.m. 1>.
30 Agga Douwes zoen <h.m. 2>.
Idts Tzalyncht zoen <h.m. 11>.
Tyerdt Douwes <h.m. 20>.

Origineel (A) niet voorhanden.

35 *Afschrift: B (1551, naar A?). GA Nijefurd te Workum, Archief Dorpsbestuur van
Molkwerum, Kerkelijke stukken vóór 1600, inv. nr 1. Opschrift: Copie ut Attha Fecka
weduwe testament salichge gdachtenis.*

Zie voor de datering van het afschrift de aantekening bij nr 76.

^a *Hierna doorgehaald: boer.*

Foekel, salighe Agga Jongama dochter

In nomine Domini, amen.

Int jaer Ons Heren vyftienhondert ende viertien, op den sesten dach in julio, want
 5 ick, Foekel, salighe Agga Jongama dochter, die werlt wil laten ende overgheven, ende
 Goede almachtich by die gheestelike susteren toe Nazareth by Idzegae beghere toe
 dienen, soe hebbe ick by vrye wille ende welberaden sinnen, by raede den eerbaren
 broeder Teodardus, prior der crucebroederen binnen Sneeck, ende Eda Jongama, myn
 oem, ghemaket myn testament, codicill of uuterste wille of een scickenisse ende een
 10 ordinancie mynre gueden ghemaket, hoe dattet alderbest nae den rechten, syd ende
 pleghe staen mach, mit solempniteiten of sonder solempniteiten des rechtes, in teghen-
 woirdicheit der tughen onderghescrⁿ, in manieren naescreven.

Ten eersten, want die pater ende mater ende die susteren toe Nazareth my minlick
 15 ontfanghen hebben totter oerden, ende hebben my om Goedes willen een stede verlie-
 nighet om God almachtich mit horum toe dienen, soe gheve ick dese susteren ende
 convent voerscrⁿ myn leven lang toe bruken die elftehalf golden gulden renten jairlix
 in Bosummer gae daer Dirck Syes nu ter tyt op woent, my van myn salighe vader
 achterghelaten. Item daertoe gheve ick dese susteren ende convente voerscrⁿ die
 20 anderhalff enkelgolden gulden jairlix renten, legghende in Joirwirder gae, in dat guet
 daer Jacop Hezens nu ter tyt op woent. Ende die dertich golden guldens eens die
 Scelta Anla toe Sexbierum my sculdich is van myn salighe moeders wegghen, sal men
 mede legghen an renten tot profyt der susteren ende convente voerscrⁿ. Dese
 voerghescreven landen ende renten sullen die susteren ende convente voerscrⁿ hebben,
 25 bruken ende besighen tot myn lyffstont, men nae myn doet sullen die susteren ende
 convente voerscrⁿ ewelick ende erfflick holden ende hebben ende selven van die
 lantsate boren ses golden guldens jairlix renten uut die elftehalf toe Bosum daer
 Dirck Syes op woent, ten waer dat Laws, myn broer, ende Doed, myn suster, die
 convente ende susteren voerscrⁿ andere nowlike landen ende renten in ander vuech
 leverden, daer dat convente voerscrⁿ an noeghede. Ende die renten ende landen die ick
 30 dat convent voerscrⁿ gheven heb tot myn lyffstont, will ick oec dat die conventesluden
 selven die lantsate sullen boren. Des beghere ick dat men op myn jaerstont tot
 ewighen tyden een ewighe memorie int cloester wil holden, voer my ende myn lieve
 vader ende moeder ende myn vrienden, mit missen ende vigilien.

Voertmeer make ick erve tot alle myn anderen gueden die toevoren niet besproken
 35 syn, replick ende onreplike, Laws, myn broer, ende Doed, myn suster, op condicien
 als dat Laws voerscrⁿ sal hebben die twee deelen, ende Doe<d> sal hebben die
 derdendeel van alle myn gueden, replick ende onreplick.^a

Dit altesamen als voerscrⁿ is wil ick, Foekel voerscrⁿ, dattet sal wesen myn
 40 testament, codicill etc. als voerscrⁿ is, ende ick wilt ghehouden hebben van myn broer
 ende myn susters ende van alle man in allen syn articulen, by pena voerbor[t]enisse

^a *Hierna doorgehaald:* Ende waert byalsoe dat Laws ende Doed voerscrⁿ storven sonder
 blikende boerte, soe wil ick dat die twee delen van dese gueden ende renten voerscrⁿ
 sullen weder comen totten cloester voerscrⁿ, ende dat derdendeel sal comen op myn
 sibste bloed.

des erffscips tot profyt Sunte Marten, patroen in Sneeck, ende die patroen toe Bosum, half ende half dat toe delen, die niet holden en wil.

Hyrtoe heb ick gheroepen oirkenen ende tughen, als den eerbaren broeder Teodardus, prior, ende Eda Jongama, myn oem, ende beghere dat sy myn executores tot myn testament willen wesen, dat alle ding ghesci als icket ghemaket hebbe.

Ende beghere mede dat sy dit testament voer my willen beseghelen. Dat wy, broeder Teodardus ende Eda voerscrⁿ, gheerne ghedaen hebben om bede Foekes voerscrⁿ.

In den jare ende dach als voerscrⁿ is.

Origineel: A. RAF, Archief Familie Van Eysinga-Vegelin van Claerbergen, inv. nr 342.
Met opgedrukt zegel: 72. Het aangekondigde zegel van Eda Jongama ontbreekt.

87

1514 juli 17

Gabbo Riptema

Meister Thiaert, heer Florys, vicarien in Dockum, Tiepka to Hwe [aldeer]^a, betugen ende bekennen myt desen brieff hoe dat salige Gabbo Riptema, liggende in syn doitbed, cranck van lichaem ende wal wetende syner vyff synnen, hefft wederomgeropen een artikel in syn testament, dat hesulffs myt syn eygen hant hefft geschreven voir synen doit, welker artikel aldus inholt ynt principael: Item aeck besprack ick da lyffrenten myn twa susteren toe Syon als hya lyves byleta, tot profyt da armen tho Dockum achtien arengulden rentha tho Nyaweer de Doythia in da heer haet.

Desen artikel vors. hefft salighe Gabba revoceert als vors. is, ende seide tot ons vors., thoropen orkenen, dat dese achteen arnsg. renthen vornoemt solden blyven de helffte tot Syon ende die ander helffte tot Hierusalem offte Gerkescloester tot ewigen tyden nae suster Froucke ende suster Oeden doit, in der eer Sint Bernardus ende memorie salige Gabba susteren ende syns lieven broeders, broder Sypke tot Gerkescloester.

In oirkunde deses breves heb ick, meister Thyaert, ghebeden den eersamen heer Florys, myn convicarium, desen brieff unde myn eygen hantschryfft tho beseghelen. Des ick, her Florys, om synen willen ende mede van selves wegen gedaen hebbe. Ende ick, Tyepka thoe Hwe, borger in Dockum, heb gebeden den eersamen Thyaert Uppendyck, olderman nuu ter tyt in Dockum, om dese wairheit unde brieff thoe beseghelen. Des ick, Thyaert, om syner bede wille ghedaen heb.

Int jair Ons Heren dusent vyffhundert unde viertien, des maendaeges nae Twaleff Apostelen dach.

Origineel (A) niet voorhanden.
Afschrift: B (16de eeuw). RAF, Archief Klooster Gerkesklooster, inv. nr 49. In dorso, m.a.h.: Copie. <M.a.h.:> Revocatie van een articul eenes testaments van Gabbo Riptema, by twelcke dat convent Jeruzalem gemaeck wert de helfte van 18 arentsgl. ende dander helfte tot Sion jaerlycksch <m.a.h. verbeterd in: eeuwige> rente. 1514. No. 11.
Druk: a. GPCV II, 301.

^a In B thans onleesbaar door beschadiging, aangevuld uit a.

Jan Meynert zoen

In den name Godis, amen.

- 5 Int jeer Uus Herens XV^c ende XV, dy sawntenden dey in mayo, Jan Meynert zoen is fandelt van den almachtige God overmits cranckheit syns lichamis ende onmachticheit synre tonge van sprecken, nochtans redelick vorstandil van zinnen, hat byffellen syn broren, als Hermen ende Reyner, syn affterletena guden in alle tingen. Des soe habbet Hermen ende Reyner in syn namme byscriuwa leten syn leste uille ende byjeerte, by guede lyodena reed, in maneren neysⁿ.
- 10 Int aerst byfelt hi den bermhertige God syn ziel ende dae eerde dat lichaem, to resten up Sunte Johannis tzerckhoff toe Huusum. Ende byspreckt Sunte Johannes acht enkelgⁿ ende Uus Lyaf Frow een enkelg., persona een gouden kroen, her Hilbren een enkelg., ende een enkelg. toe wyn ende oblaten toe Huusum. Item sexteen jeradeel. Item dae fyower bidden oerden elcks een rynsgⁿ, uutseyd dae observanten toe
- 15 Lyowert schillet hadde fyff enkelgⁿ toe datyeen deer hya habbet, ende dae jacopinen toe Lyowert schillet hadde trya enkelgⁿ toe datyeen deer hya habbet. Item int Suurtremdeel elck tzerk een stuuver ende elck presbyter een stuuver. Item Bergama claester schil hadde al renten, soe graet ende lyttick deer Jan caepet hath in Rytzerts gued toe Bergum. Item Aylsumma claester een enkelgⁿ. Item Sunte Katherine tzerk
- 20 toe Lyowert twuer enkelgⁿ. Item her Feddo, persona toe Lyowert, een enkelg. Item Albert toe Lyowert een enkelgⁿ. Item dae eermen twuae schyr hael lecken en toe heerst, ende tree enkelgⁿ aen scoen ende braed, etc.

Origineel (A) niet voorhanden.

- 25 *Onvolledig afschrift: B (16de eeuw, zelfde hand als nr 67, naar A?). GA Leeuwarden, Archief Hervormde Gemeente Huizum, inv. nr 8.*
Druk: a. Van Borssum Waalkes, Kerkelijke toestand Huizum, 54-55. - b. OFO IV, nr 225.

Juffer Joest

- 30 Ick, broer Pieter van Alckmaer, onwerdich gardiaen toe Galileen int observanten-cloester binnen Lewerden, doe konde ende gheef te kennen allen menschen, gheestlyck ende waerlyck, hoe dat juffer Joest een mael of drie oetmoedelycken heeft ghebeden om ontfanghen te wesen in die derde oerde ons heylichsten vaders Francisci. Anmerckende dan haer oetmoedighen bigheerten, vuyrighe meninghe ende salicheyt
- 35 haerer sielen, soe heb ick uut sonderling oerloff onsen eerwaerdighen vaders broer Luytgen van Groninghen, vicarius ende overste alre minrebroeren van der observantie binnen die provintie van Colen, desen voerscr. juffer Joest int jaer van XV^c ende XIII, daechs nae Sinte Lambert, ghegheven haer proeveljaer, ende int jaer van XV^c ende XV, daechs nae Sinte Lambert, onfanghen totten professie desselfden derden oerdes

voerscr., in die teghenwoerdicheyt van broer Marcus, pater toe Aelsum, ende Gheel Allerts, mater aldaer.

5 Ende soe heeft desen voerscr. juffer Joest haer testament ghemaect in onsen theghenwoerdicheyt, ende int sonderlinck soe heeft sy ghemaect dat voerscr. cloester te Aelsum erve van al haer ghueden, ruerlyck ende onruerlyck, des uutghenomen dat sy solde tot haeren sielen salicheyt sommige cloesteren ende personen int sonderlinck tot haeren ghuedduncken een legaet ofte testament maecken. Ende dit is gheschiet naet beveil des reghels voerscr.

10 Ende ick, broer Peter voerscr., uut beveil ende mach voerscr., heb mit haer voerscr. dispensiert int habyt des reghels, uut saecken die sy ons heeft allegiert, welck ons duchte nae onsen schamelen verstant redelyck te wesen.

15 In orkunde dan deser vasten professie ende haers testaments ende onser dispensation ende des beveils onsens eerwaerdighen provintiaels voerscr., soe heb ick, broer Pieter, gardiaen voerscr., desen ghetuychbrief ghescr. mit myn sulfs handt, ende opten rugghe des briefs tseghel myns officys ghedruet ende ghesat.

Int jaer van XV^c ende XV, saeterdaechs nae die octave ons heylichsten vaders Francisci.

<Volgt afschrift van een akte betreffende de opname in Aalsum. Daaronder:>

20 Dese twee uutschriften, hiervoor scr., concorderen van woert tot woert mitten seghelde brieven voerghenoemt, welck ick, frater Petrus van Alckmaer, gardiaen voerghenoemt, heb in onsen bewaringhe ende mit myn eyghen handt alsus heb uutghescr. Ende om alle ghelouef daarvan te gheven, soe heb ic myn ghewoentlyck handteycken hieronder gheset.

Anno XV^c XX, opten laetsten dach aprilis.

25 <Ondertekend:>

Frater Petrus Alckmarie [***]^a manu propria.

Origineel (A) niet voorhanden.

30 *Afschrift: B (1520 april 30, door Pieter van Alckmaer, naar A). GA Leeuwarden, Oud Stadsarchief, L-nrs, inv. nr 36. Op hetzelfde blad een afschrift van een akte waarbij broer Marcus, pater in Aalsum, en Gheel Allerts, mater aldaar, Joest Willems dochter in hun convent opnemen als provenierster. In dorso een specificatie van de aangekondigde legaten (zie nr 108).*

De datering heeft betrekking op de akte van broer Pieter van Alckmaer. Het testament moet zijn gemaakt vóór de professie, die plaatsvond op 18 september 1515.

35 ^a Afskorting: gl¹?

Douwe Harinxma

In nomine Domini, amen.

In den jare Onses Heren XV^c en 16, den 13 januari, omtrent 12 uyr te midd[ey], so hebbe ick, Douwe Harinxma, aengemerkt de sekerheyt des doot en de onsekerheyt des ure van dien, om den toorn Gods tontgaen en den barmhartigheyt, gratie en vergiffenis der sonden te verkrygen, soo hab ick, hoewel cranck van ligham, maer sondt en maghtigh van sinnen, gemacket myn testament, laeste wi[l], codicil, oock schenkenis der goederen, soals best na gewonte deser landen staen can, en wil dattet sal stal hebbe in alle syn delen, sonder enigh verbrick, en ofte ymant van myn vrunden hier naet me[y] tevreed weer en het testament haet wolde scaden, dat hy syn legaten en erfscip hiermey verbert hadde tot profyt der armen.

In 1 beveel ick God almaghtigh myn ellendige siel, Maria, syn gebenedide moeder, en alle Gods heylige. Begere myn legerstede in den convent Thabor in de graete tierke by Sint Anna altaer, by sal. Ayl, myn afte syd, en hiervoor en aeck voor een eewige memory, als voor my, voor sal. Ayl, myn wyff, en voor Haringh, us soon, to haelden op uus jaertyden mit vigilien en siongende missen in den convente nay gewoon[te] der ordre, en hiervoor bispreek ick den convente Thabor voirs. 15 enkele gulden renthe uyt 2 saten te Wons, als to Broytisma 12 enkele gulden renthe en uyt dat gued te Hayum 3 enkelgulden jerlyx.

Item myn patroon, Sint Cristophor en Sint Wiro, 41 enckle gulden togarra als sy temmerie en eer naet, en dat lisse ick op Graelda guedt, dan van da renthen to nymmen vor Haringh dat voor naet bitellit. Item al de gulden in Heegh der ick in ben, elck 3 enckle gulden eens. Dat Heylige Cruys 3 enkelgulden om te stofferen. Item de nackte Jesus oppet hoff 1 enkelgulden. Item de 4 biddende order en die crusbroeren elck 1 enkelgulden. Item in uus deel alle tierken eerlyck boeckingha, als 3 st., den pristeren desselve fawerhael. Item alle clooster in us deel een hael enckle gulden en een vol voor Ayl. Item elck prister in Heegh een enkelgulden, als dat vratyd Ail een voor haer efterdiden, en den pristeren voor sielmissen, grefgongh, en den personner 2 enkelgulden voor efterdiden en silmisse als voors. Item bispreek ick de fiaewer pristeren in Heegh oerhael pondemate in Abbinscaer voor een ewige memorie op myn jeerstont, en so schillet hya alle jiren op myn jerstont in Heegh tierke elck voor haerself van disse rinthen presentere buter en braed voor een sickerburger, en that der oer rintht schil de 5te prister hadde.

Item Jisck, myn night, bispreek ick 1 nieuwe tabbert, en hare bern elck een nie tabbert, en bid haer om Gods wille, hab ick haer to nay gaen, datse my dat verjoun, want ick volle om har en haer broeren wille dien hab. Item heer Tjard en Haringh, myn miegen, sovolle penningen als hair comt nay luyt iens brieff van salige Popck hayra^a aldermoeders afterlittene gouderen hiare part, ende sy myn erwen en my dan een woonlyck quitinge to jaen, en bid har om Gods wille, of ick her tecort dien hab,

^a C: Fopck Haya, met hoofdletters en afkortingsstreep boven Haya, waardoor de familienaam Hanya wordt gesuggereerd. Noch Douwe zelf, noch Tjard en Haringh, kinderen van zijn broer Hartman, hadden een grootmoeder Fopk Hanya. Bedoeld zal dan ook zijn de moeder van Douwe en Hartman, Popck Popma. Zie UvB, f. 46^v.

my om Gods wille te werjaen, en des bispreck ick haer elk een nieuwen eerliken tabbert. Item de prior de Walseyndt bispreck ick den besten gulden penningh der in myn gild te Swol is, om voor my te bidden.

5 Item oeck so wil ick, Douwe voirs., in craght deses testaments als datjen der <ick> naemaels beschryon heb in een codicil, ofte onder myn ayn hand of signet ofte oock onder en burgen twier ofte een goed mans sigel bischrion lit, jef in dese testament niet vermeeret jefta vermonde, dat schel stand halden trogh jest dat hyer van woort tot woort in schriouen stiet, en dat testament darom in syn oer punten nouwlyck sal bliuwen.

10 Item bispreck ick den armen 50 hornsche, in 5 jeren te betellien.

Item so meyts ick erf van alle myn goederen, vooren naet bispritsen, repplyck en onrepplyck, gold, sulver, land, sand, Haringh, myn soon. Befel hem den prior en supprior in Thabor may den executors, en wil dat hi te school gaen schil en hab syn naedreht van die renthen, en van die ore renthen schil syn schulden betellie. Item aeck
15 so wil ick dat, wer dat saeck dat Haringh, myn soon, sterft onjerig ofte intestatus en sonder kinderen afteyn, dat dar 2de diel van alle Ayl en myne renthen en der kapalanden schillet wisse to claesteren, tiercken en eermen, tot dispositie van myne executoren, en da ore 3de schil come to myn suster en broers bern.

20 En ware van myn vrionden contrari deth, syn erffnis dermey verboer te hebben, tot executors dispositie, ter aermen profyt.

Item executores myns testament meyts ick den eerbaren meester Albert tot Tirns en Haringh Hartmans soon, myn meegh, dat hy by reed en help van Johanis en Werp, prior en supprior van Thabor, willet dit testament exequerie, en ick bespreck haer elck
25 2^a enkele gulden, en oft dat hare te lest ghevel, so begere ick dat haer Goslyck Jongema dat hy dat dan trogh syn, als ick dat op hem betrouw, en alsdan schel hy voor syn onliud en kosten haba 20 enckelg.

Hir wr en oen hebben wissen tiougen, deerto ropen en beden, als heer Johan, prior tot Thabor, meester Albertus, curatus^b van Teerns, Edo Jonghema, her Worperus, supprior in Thabor, Pither beltsnider, Sipck Aecka zin, borgeren van Snits, Buwe
30 Abbis van Isbreghtum en Hemma Jonck in Heegh, gewoonlick madme.

In oorcunde der werheyte hab ick, Douwa, dit testament bisigla may myn ayn signet. En om maer vestigheyt hab ick aeck biden den eerbaren heer Johan, prior tot Thabor, meester Albert tot Teerns, Ede Jongema, als tiougen dit testament ock te bisiglen. En wy, Werperus, Piter, Sipcka, Bua en Hemma als tiougen bidden aeck den
35 prior, meester Albert van Teerns en Edo Jongema dit voor uus te bisigelen, want wy nen sigel brucken. Deer wy, Johann, Albertus en Edo, siglet habba als tiougen en ter bede Douwe en Werperus, Piter, Sipcka, Bauwa en Hemma voorsc.

Dit is dit schyde en lyde in den convente Thabor by Snits in de capelle, opt jeer, day en tyt voorsc.

40 Gecollationeert met syn principale, int franchin geschreven, met 4 segels in groene wasse uythangende nogh meest geheel versegelt, nogh meest geheel, en concordere, by my, W. Buwalden subscripsit.

^a Staat aan het eind van de regel. Het papier is afgebrokkeld, dus mogelijk heeft er 20
45 gestaan, naar analogie van het hierna genoemde loon van Goslyck Jongema.

^b C: curator.

Origineel (A) niet voorhanden.

Afschriften: B (16de eeuw, door W. Buwalden, naar A). Niet voorhanden. - C (17de eeuw, naar B). RAF, Archief Familie Van Eysinga-Vegelin van Claerbergen, inv. nr 1323c, f. 45'. Opschrift: Copie van copie testament van Dowe Harinxma.

5 *De tekst is op diverse plaatsen corrupt. Kennelijk had de afschrijver moeite het Fries-talige testament te lezen of te begrijpen.*

91

1516 oktober 17

Janken, weduwe van Douwa Feddes

In nomine Domini, amen.

10 Anno eiusdem nativitatis millesimo quingentesimo sextodecimo, indictione quarta, mensis octobris die decimaseptima, hora quarta post meridiem, pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Leonis, divina providentia pape decimi, anno eiusdem quarto, etc., in mei auctoritate apostolica notarii publici et testium
15 tAelsum Janken, Douwa Feddes achtergelaten weduwe, starck van lychaem ende cloeck van verstande, myt vryen wille, ende heeft overgedacht datter ons nyet sekerre is dan die doot ende nyet onsekerre dan die ure des doots, ende heeft gemaect oir testament, laitste wille ofte codicille in manieren hiernaes bescreven.

20 Ick, Janke, bevele God almachtich, Marie, die moder Gods, myt allen synen lieven heiligen myn ziell, ende myn lychaem der erden, van welcken dat gekomen.

Ende make erfgenaem mynre gueden myn dochter Kathryn, uytgenomen die legaten hiernaes volgende.

25 Soe bespreke ick myn patroen Sunte Marten to Boilswairdt een halve pondemate landts to Lutike Knossens in Agge guet, off eens ses golden g. Item seven jairdeell van een lopen weyts ende tiendehalve stucke bidders. Ick bespreke den rechten armen to Boilswairdt vyfthelve pondematen landts, liggende to Lutike Knossens, uytgekomen van Symon Mathys soen. Dat convent tAelsum bespreke ick vyff pondematen landts, geleghen to Lutike Borch, dair dat convent voirg. in heeft vyftien pondematen, ende dit convent voirg. van stonden aen nae desen dach dese vyff pondematen to besitten
30 ende to bruycken in der ewicheit, tot een ewighe memorie voir myn ende mynre vrunden zielen, all wairt oick saick dat ick, Janken voirg. int convent voirg. nyet en bleeff. Den mynrebruederen bynnen Boilswairdt bespreke ick vier golden gulden eens. Den vier biddende oirden een igelick eens een horntgengulden. Sunte Anthonius gasthuys bespreke ick enen golden g. Sunte Marten, patroen te Franiker, eens een horntgeng.,
35 ende den crucebruederen aldair oick een horntgengulden. Item den susteren to Oghencloester bespreke ick een horntgengulden, ende die schulden welcke sy my schuldich syn, gheve ick hem quyt. Den witten susteren bynnen Boilswairdt bespreke ick een oirt golts, ende den proest een oirt golts.

40 Baucke, myn nichte, een silveren lepell, ende Fedde, myns kynskynt, oick enen silveren lepell. Item Tryn Peters dochter sall hebben eens viertich horntgeng., ist saick dat sy oir wail regiert, mer regiert sy oir qualicken, soe sal sy nyet hebben. Item myn suster dochter Hid sal hebben een blau leysche tabbert.

Den besegelden brieff welcke ick gegeven hebbe to Boilswairdt totten seven ghetyden, rope ick myt desen mynen laitsten testament weder ende make den tonyet.

Dit testament, laitst wille ofte codicille sall achtervolgen ende voldoen myn dochter Kathryn myt oren man Hessel Epes.

5 Dit is myn testament, laitste wille ofte codicille, welcke ick will gehalten hebben sonder enighe inbrekinghe ofte wederseggen, wairomme in vasticheit deser punten voirsch. heb ick gebeden der eersamen heer heer Reytgo, notarium ende prebendarium toe Irnsum, in teghenwoirdicheit deser tughen naegescr., als heer Marcus, pater
10 Well, aldair mede priesters, heer Derick Fransoen, pastoer to Irnsum, ende heer Henrick Clyuse, pastoir in Aldetrynda, hierto geropen ende gheeschet, dat hy dit wolde myt syn gewoenlicke notarius hanteyken onderteykenen ende bevestigen. Twelck ick, heer Reytgo, notarius voirg., om Jankens voirg. ende der tughen bede wille gheerne gedaen hebbe.

15 Anno, indictione, mense, die, hora, pontificatus etc. quibus supra.

^a <n.m. 8> Collationata est presens copia, et concordat cum suo originali, quod ego, Reytgo, auctoritate apostolica publicus notarius, attestor signo meo consueto et manu mea propria.

Origineel (A) niet voorhanden.

20 *Afschrift: B (door de notaris die ook A vervaardigde, naar A). RAF, Archief Klooster Aalsum, inv. nr 39. Perkament.*

Druk: a. GPCV II, 338-339.

92

1517 maart 21
bezegeld 1517 maart 23

25

Hessell Martena

Inn die name Gods, amenn.

In den jare van der zalige gebortenn Ons Lieffs Heernn Jesu Cristi dussennt vieffhundert seventhien, upten een ende twintichstenn dach des maents martii, omtrent vier urenn nae middach, ter fiefften indictienn, bynnen myn huiss inn die stoeff, der
30 pontificatienn ons heilichste vaders inn Christo ende hernn Leonis, vann die name na der godliker vorsienicheit die tiende paus, inn synn vieffte jaer, regnierenn die aldermogenste, victorioste, glorioste forst ende prince Maximiliano, keiser des Heiligenn Rycks etc.

35 Ick, Hessell Martena, ritter, bedennckenn der menschenn gebrecklicheit einde der natuuren kranckheit, dat menn dickmaell, besonder inn verne lange pilgrimagien als tenn Heiligen Lande, mach fallenn inn manige periculenn des levents, heb ick, vorsⁿⁿ Hessel, uyt myn vrie eigenn wille, mit welverdachte sinnen, gudtsmoets, sond ende

^a *De rest met dezelfde hand, maar in donkerder inkt.*

machtig God loeff van lichaem ennde verstandel van sinnen, Godt erst om gratie
 biddende, gemaect, ennde want ick nuu mit veel saekenn bekummert bin, van myn
 hemelike ende getroue vrint meister Henrick, onss vicarien, inn naegescreven manie-
 ren dit myn tegenwoerdich testament bescriven laten, updat tuschen myn kyndern,
 5 vrynden, lagatarienn off anderen diets angaen moecht, geen tuist, hath, nyt off pleyt
 alst dickmaell valt omt tytlick guet, verryse off geboere, daer myn arme ziele moechte
 last, hinder, verdriet off verlettinge om krigen. Ende tot volcommender effecten ende
 seckerheit off vasticheit vann desenn roep ick weder alle andere testamenten,
 codicillen, donatien off gifftinge, hoe ende inn wat manieren ick sulcks vorrtys vor
 10 datum disses moecht oeck mit derogatoriall clausulen gemaect hebbenn, dat desse
 mynn laeste ende uysterste wille mocht contrary, schaedelick off hinderlick wesenn,
 will ick, Hessell vorsⁿ, dat sulx alles al van geener waerdenn ende gans nieth, mer dit
 testament off myn laste wille alleenn sall vast ende volstandich wesenn ende bliven
 innt eynde mins levents. Off ick oeck all andere testament, codicill, ander gifftinge off
 15 laeste wille contrary maecte, will ick dat sulck geen macht off effecten boven dit off
 to hinder diss hebbenn sall, ten sy sake dat dit testament worde van wordt tot wort
 oeck die gebenedide naeme Jhesus ende synre alderheilichste moeder ende maeget
 Marienn, Sinte Gregorius, Ambrosius, Jeronimus, Augustinus, Cristofferus woerden
 naemlickenn daerinn gescrevenn.

20 Inn den eersten tot wat tyde dat ick offlivich worde, Gods gebodt vervulle, will
 ende bespreeck ick dat men sall geven vor myn ziell tot alle kercken inn die Vyff
 deelenn ende Lewerderdeel, oeck binnen Franicker ende Lewarden, itlick kerck III st.,
 itlick prister twe st. Item up myn begangeniss ende maenstond sal menn alle pristers
 die dan koemen ende misse doenn off doenn willenn vor myn ziell, geven dry stuvers.

25 Item vortt bespreeck ende will ick dat men die mynrebroers off observantenn to
 Lewardenn binnen dry jaernn nae myn doet geven sall driehundert enckellgolden
 guldens. Daervor sullenn sy int ewich durende daglixie memorie vor myn ziell, ende
 noch up myn jaerstond eenn singende zielmiss upt hoegaltaer, oeck ander vieff
 lesende missen inn die eere van die heilige vyff wonden Cristi jaerlix int ewich, vor
 30 myn ende alle ghelovige zielenn zalicheit, oeck dags toevornn vigilie doenn als vors^{mn}.
 Ick bespreeck die observantenn toe Boelsuert voer memorie ende missen dat jaer doer
 dertich golden guldenn ens. Item ick will ende begere dat men die predicanten toe
 Lewarden sall laetenn volgenn die landen ende renthenn die ick kofft heb vann
 Hendrick Reme Hanseme noeff toe Belkum, nae luyt myn briven die my die
 35 predicanten vorsⁿ dusslange hebben ontholdenn, will ick dat myn erven die vorsⁿ
 broerenn die breven sollen overleverenn, ende bitten den prior ende conventualen dat
 zie myn arme ziell inn haer missen ende guede werckenn niet willen vorgeeten. Item
 Onss Lieve Vrouwebroeders inn der Ilst bespreeck ick vierdehalff ennckelguldenn, dat
 zie daervoer ann zielmissen ende ander guede werckenn mynn ziell voeldoenn. Item

40 desgelyck bespreeck ick die broeders tot Woldesende anderhalff golde fl. Item inn
 vorsⁿ maniere bespreeck ick die broernn tot Appengedam ein golden fl. Item ick
 bespreeck die kerck tot Franicka viertich goldenn fl. Item die crucibroeders tot
 Franicker bespreeck ick, alsie hoer kerck mackenn, tsestich golden florenen. Darvoer
 sollen sie int ewich up myn jaertyt des avents vigilie ende des andernn dags ein singen

45 misse upt hoegolter ende dry lesenn missen holdenn off doenn. Item die kerck toe
 Betgum bespreeck ick ens dertich golden fl. Item die kerck toe Kornium, daer ick in
 die font weest off kerstindt bin, vyff ende twintich goldenn fl. Item dat cloester toe
 Aengum bespreeck ick vieff ende twintich golden fl. Item dat cloester toe Liedlum

bespreeck ick tachtich golden fl. Item dat cloester tot Lunenkerck bispreeck ick vyff
ende^a golden fl. Item dat cloester tot Klericamp bespreeck ick vyff ende twintich
golden fl. Item dat cloester tot Mariengaerd^t viefftienn golden fl. Item dat closter tot
Betlehem tien golden fl. Item dat closter tot Syonn sess golden fl. Item dat closter toe
5 Gaernaerd sess golden fl., darvan sal myns broers tochter hebben die twe. Item dat
cloester toe Gronedyck twe golden florenen. Item dat susterncloster toe Stavernn twe
golden fl., ende Encke ende Ansch, Heere Hottinge ende Jelck myn susters dochter,
elck twe goldenn fl. Item Oegecloster als die weer tymmerenn dry goldenn fl. Item
foerd alle olde closternn vann mannen ende junckfrouenn die ick nieth besprockenn
10 hebbe, bespreeck ick ein goldenn fl. over Oestergou ende Westergou. Item alle nye
cloesternn van mannen off junckfrauenn, toevoernn niet genoemt, bespreeck ick itlick
over Oestergou ende Westergou viertienn stuvers.

Item noch maeck ick tot Franicker inn Sinte Mertens kercke twie ewige singende
missen alle weeckenn, die eene des saterdaegs vroe tot sess urenn up Onsse Lieve
15 Vrou altaer ter Noet affter staende, die ander up des mandachs, oeck tot sess uurenn,
inn die capelle up die Hillige Dry Koningen oltaer. Sollenn beide missen vor myn,
myn wyffs ende beyde myn olders, sampt alle geloevige zielen gedaenn wordenn.
Hiermede sall belast syn alltyt diegeene to bestellen die myn huiss besittenn off
toe behoernn sall. Daervoer belast ick mynn paert huys mit die scure ende hoevenn,
20 dat daervann innt ewich sollen dese vorsⁿ twee missen onderholdenn wordenn. Item
noch bespreeck ick tot ewigenn tydenn dat menn sal gevenn up myn jaertydt ann
broet, butter, laeckenn ende ander noturfft den rechten armenn tot Franicker sess
florenen, ende dat oeck diegeenn besorgenn sall die up myn huiss woent hir inn
Franicker. Daarmede belast ick myn part huisen, scuren ende hoeven, dat zie dat also
25 sullenn onderholdenn. Item vort bespreeck ick tot ewige tydenn ende macke dat men
al tyt up myn jaertyd des avents toevornn sall laetenn vigilien doenn voer myn arme
ziell. Van alle priesternn die comen ende vigilie mede lesen, sall elck tot presencie
hebben eenn brasspennick, des morgens broeth, butter off fleisch, als dat gewonlick
iss over ein ritter off edelmann, sal men des daegs singen een zielmis upt hoegaltaer.
30 Die priester sall hebbenn vier st., alle ander priesteren die coemenn ende misse doenn,
sullen hebbenn twe stuvers. Item den pastoer toe Franicker bespreeck ick vyff golden
fl., oeck soeveell mester Henrick, her Wybe twe fl., mester Aessge een fl., elck ander
priester inn Franicker tualeff stuvers ende her Jann to Dongum ein golden fl. Item als
die legatenn voldann sindt, beger ick ende will dat myn lieve wyff noch sal geven
35 twehundert golden fl. daer men binnen dry jaern nae myn doet renten mede koepen
sall, tot nut ende profyt den rechtenn armen toe Franicker, Kornium ende Nilandt by
Boelssuerdt, eenn yglick nae advenant jarlix om toe deelenn om Goeds willen.
Hirvann sall diegeen overste weesen die up mynn huiss woent tot Franicker, is hie
anders vann myn geschlacht.

Item so bespreeck ick myn lieve wyff myn paert van myn huisen, schuren ende hoe-
venn inn Franicker tot hoer liffstondt, ende dat toe bewoenenn ende toe gebrueckenn
tot hoer wille, daertoe alle koeplanden die wy gelyck hebben, oeck alle gelt, golt ende
sulver, mitsampt alle insculden daer men ons mitten andern sculdich is, tuelck sie all
beholdenn sall tot hoer lyffstondt. Ende als sie starfft, myn paert van huiss, scuiren
45 ende hoeven, mitsampt die coeplandenn ann myn kindern die ick achterlaet glyck,

^a Hier is ende overbodig, of er is een getal vergeten.

doch myn part huisen, schuren ende hoevenn sullen fallenn als naegescreven staet.
 Wat ick oeck van die koeplanden ende gelt min kindern maeck, sall myn lieve wyff
 mede toevreden wesen, ende die erven nae myn begerte volgen latenn ende betalen up
 5 bespreckinge betaelen, alle lasten uitdragen daer ick maech die luiden toekoert gedaen
 hebbenn, uuytgeschloten wat ick gedaen heb int Groniger orlech ende in m.g.h. van
 Saxon off des Konings Mats. van Spanniën etc. orloch, dat will ick my nit annemen,
 want die van Groningenn mit die stedenn ende landen inn Oestergoe ende Westergoe
 10 hadden een verbondt gemaect, ons met die stat Franicker mit ytlick herscapenn die mit
 den ander hilden, to dringen onder hoer verbont off ons uuyt die landt toe jaegen,
 daerdoer dat zie my ende myn lieve wyff ende kyndern grote schaed gedaenn hebbenn
 mit hoer verbontssluidenn, over die sessdusent enckell golden guldenn, ende wolde
 well dat zie my ende myn wyff woldenn voldoenn den groetenn trefflickenn scaedt daer
 sie ons hebbenn gedaenn o<n>verdient.

15 Item ick maecke myn kindern die ick word achterlaetenn nae myn doet, erffgenae-
 men inn manierenn ende gudenn naegescreven. I<n> den erstenn sal Sits, mynn olste
 dochter, voer hoer deell erffscaeps hebben Hoernster staeten mitten steenn. Daertoe
 viertich pondematen oldland, die nu toe huur geldenn twintich golden fl. Oeck noch
 twe en dertich morgenn upt Bildt, nae luidt m.g.h. hartoch Georgiens brive ende
 20 segell, die morgen gereckent up twe fl., maect inn summa LXIII fl. Mackenn beide
 summa van oldland ende nyland off billand vier ende tachtich fl. Noch daertoe Dode
 Meues zoens guedt tot Dycksterhuysen, dat nu gelt toe huur twe ende twintich fl.
 Maect in alles hondert ende sess fl. rentenn.

25 Item ick geeff Jell, myn dochter, voer hoer part erffscaps Kenge gued toe Englum,
 ende lecht tot die Toerns, end<e> geldt nu toe huur acht ende twintich golden fl. Noch
 Jann Peter zoen guedt to Englum, daer Reninck Hattye zoen plach up toe woenenn,
 gelt toe huur vier ende twintich golde fl. Noch Scheltinge gued to Englum, gelt
 vyfftien fl. Noch Lywe Broerss zoen gued toe Beetgum by Melle werom, gelt nu
 30 achtien fl. acht stuyvers toe huur. Noch Timen Zyurd zoen gued toe Wier, gelt toe huur
 tualeff golden fl. XIII st. Noch uuyt Blesse Ryoerd zoen gued toe Dicksterhuysenn
 sevens fl. elf st. Maect inn summa hondert vyff fl. rentenn vieff st.

35 Item ick byspreeck Kuneerke, myn dochter, ende wyss hoer voer hoer erffscap
 uuyt Bawk gued in dae Hammern in Beetgum, gelt toe huur sestien fl. Noch Syurd
 snyders gued by die olde Bilydyck in Beetgum, ende geld to huur vyff fl. Noch die
 landen die Thiaerd Sepke zoenn hefft to Dycksterhuysen vann my toe huur, gelden
 jarlix seven fl. XII stuyvers. Noch anderhalff pondematen by die wech van die Bunn
 nae Melle weern, daer Bauke Epe zoen hefft, giff daervoer toe huur ein fl. Noch Wibe
 40 Obbe zoenn steed toe Beetgum in die burenn, gelt toe huur XIII st. Noch Thierck Jetie
 snyders zoen steed toet Beetgum inn die burenn, gelt to huur XIII st. Noch Jelle Eyse
 zoen gued toet Meynaldem, gelt to huur achtien fl. Noch Eygge Claes zoenn gued toe
 Lyttersum in Meynaldem, gelt toe huur vyfftien florenen. Noch kort Jans gued tot
 Bretzem, hietende Geringe gued, gelt to huur acht ende twintich fl. Noch over al
 Reesche Reescke zoen gued tot Jornssman int dorp Bretzum, ende bin mit myn brue-
 45 ders kynden heer vant guedt, ontfang daeruyt jarlix vyff fl. Summa inn als hondert
 vyff fl. XII st. rentenn.

Item Foekell, myn jonxte dochter, sall hebbenn voer hoer deell erffschaps int erst
 Oltgers gued by die Scraegdyck toe Kornium, ende gelt toe huur tsexich fl. Noch
 Tootten Andries zoen gued toe Kornium, hietende Tyaersmae gued, gelt toe huur vier

ende twintich fl. seven st. Noch Jelmers gued toe Kornium, gelt to huur vier fl. XXI
 st. Noch acht ende halff pondematen nylands maeden die Jann Peters zoenn hefft toe
 huur, gelden toe huur vier fl. XXIII st. Noch Syurds guedt toe Kornium, gelt toe huur
 vier fl. Noch Ducke steed toe Kornium, gelt toe huur ein philipsgulden. Noch eenn hiet
 5 Lolcke, daer Hans Merten zoen wyff hefft tot Fynkum, vyff pondematen, hietende dat
 Olde graess, gefft daervoer toe huur twee floreen vier st. Noch uut Bonge gued toe
 Oestereind, daer Katryn Jans wedue up woent, gefft my jarlix toe huur vier fl. Noch
 tot Dongum uuyt Wybe Claes zoenn gued ein fl. Summa in als vyff fl. renten ende
 hondert XX st.

10 Item Frids ende Sydts sullen koer hebbenn van dat persel daer sie up staen ge-
 screven, off sie dit vorsⁿ neemenn ende laten Foeckell hoer assignierde rentenn. Item
 ick bispreeck ende geeff Frids ende Sits die schulden, als driehondert enckelgulden
 valueert, daer her Wagende, voertyts muntemester in Lewerden van wegen m.g.h. van
 Saxen etc. gewest iss, my rechtlicken schuldick iss die vorsⁿ som, daeraff ick Frids
 15 ende Sidts, myn dochter, die schuldbrieff heb overgeven. Item ick bispreeck myn
 ander drie dochternn, als Jell, Kuneerke ende Foekell, tegenn die vorsⁿ dryehondert
 enckelgulden dat myn lieve wyff ytlick van die drye dochternn vorsⁿ sal geven ende
 betalen tweehondert enckelgulden als sie betalt word vann m.g.h. van Sassen.

20 Item oftet Goedt soe gelieffde ende my enn soenn vann myn huissfrau vorliende,
 die sal die huisen, scuren ende hoeven voeruuyt hebben, ende daerthoe hondert enckel
 golden fl. jarlixen renten tot frie forndeell, ende dan noch voert mit syn sustern deelen,
 sal hy oeck tot fornndell ende voerut hebbenn alle sulver gescher dat up die taffeenn
 hoert, het zy vann sulver kannen, bekerenn, koppen, scaelenn ende ander dier gelikenn
 25 sulverwerck. Item oft myn huisfrou befrucht waer ende en dochter ter werlt brochte,
 die sal men alsoe gueden als ick enn vann die ander toegedelt hebbe, uutwisen.

Item oft my Goed geenn soenn vorliende, ende Gerolt Herema mit synn soenn
 ann eenn vann myn jonxte dochternn hilckte, so sall die dochter myn paert van myn
 huisenn, schuren ende hoeven hebbenn toe birns, doch die vorsⁿ lastenn sullense all
 vordoenn, sonder eenich affbreck daerin laetenn to geschienn. Item iss dat Gerolts
 30 zoenn niet hilckt ann eenn vann myn dochternn vorsⁿ, so bispreeck ick myn part vann
 myn huisen, schuren ende hoeven Fridts vann Grumpach ende Sidts, myn dochter,
 doch so sollense alle lastenn altyt holden daer ick erup leit heb, ende daertoe bovenn
 myn dry ander dochternn ytlick geven ende betalenn voer myn paert tweehondert
 enckell golden gulden eens.

35 Item so will ick oeck hebben ende maect also dat myn lieve wyff sall Jell,
 Kuneerke ende Foekell voeruuyt bereidenn mit golt, sulver ende klederen, gelick dat
 Sits vann my ende myn wyff bereit ende uuytgegevenn iss.

Item ick bispreeck myn live wyff alle huissraet ende andere guedenn, hoe sie sind,
 dat sie sall holdenn. Ick bispreeck Agnieten, myn basterdochter, hondert enckell
 40 golden fl. ens, inndien dat zie hoer well regiert ende buitenn myn lieve wyffs wille
 niet doet. Ick bispreeck mester Syttie, pastoer inn Franicker, myn pastertzoenn,
 vierhondert enckell golden fl., die ick ann hem heb to kost lecht eer hy hiertoe
 gekomen iss.

45 Voert will ick ende begeer dat men dysse myn laetste ende uuterste vrie wille als
 eenn guedt doechedelick testament inn vorsⁿ maniern holdenn ende naevolgen sall,
 ende oftet doch immers als voelkommenn testament niet staen moechte, dattet doch
 nochtans als ein codicill off laetste wille off als gifftinge die uuyt oersaek off memo-
 rie des doets gemaect worden, sall volstandich ende machtich blivenn, inn sulcke

wesen alst alderbest staenn, cracht off effect holdenn mach, will ick vann myn kyndernn, vrienden, legatarien ende allenn andernn diet beroerenn off angaen moecht, vollkommen ende unvorbrecklick geholdenn hebbenn, by voerboerniss des rechts, forndels off profitenn die denn tegensprecker ann myn guet uut dit testament, off
5 sonder testament ab intestato, solde boernn off toekomenn mogenn inn enige maniernn. Nochtans dit testament off laetste wille even vast toe bliven, wil ende beger ick ann myn lieve wyff, kyndern ende executoern, off emant disse vorsⁿ myn laetste wille vormaete toe breckenn off toe vorkrenckenn, dat zie sulx mit alle vlyt wederstaen ende rechtelick ten uutersten verweren willenn. Bid oeck mit alle vlyt ende
10 gehorsamheit myn g.h. stathalder ende regenten, mit sampt den raedt des Konicklickten Majestaten vann Spanien etc., myn lieven gunstigen hern ende vriendenn, dat zie ann disse myn laetste wille hant holden, myn live huissfrou mit myn jonxte cleyne kynderen in beschermenis ende sonderlinge protectie nemen willen, dat zie vann gemant boven recht gemoit off overvallenn worden.

15 Voerts maeck ick executoernn tot myn vorsⁿ testament den gesthengen hoechgeleerdenn doctor Kempo van Martena ende den erentvestenn meester Syds vann Tyaerde, myn lieve neven, oeck Ju Dekema ende Frids van Grumbach, myn lieve schwager, bit ick ende beger oetmodelick mit alle vlyt ende neersticheit dat dese vier vorsⁿ den last der executienn willenn annemenn, ende myn vorsⁿ laetste wille
20 troulickenn, als ick dat ann hemluyden gansslick betrou, willen uutrichtenn, ennde alst hem vann noeden iss tot hoer hulp, raedt ende dienste nemenn meester Henrick, vicarium tot Franicker, ende meester Focko, prebendarium in Lewerden, die my oeck dinst ende trouheit gelofft ende toegesegt hebbenn. Ende updat myn tegenwordich testament immers geen vorhinderinge lyde off letsell, men alle saeken upt kortste
25 vreedelick sonder rechtshandel mogen uutgericht worden, will ende beger ick dat die genoemde executoeren alle tuivelheit ende donckerheit des testaments vorsⁿ, off die uuyt oersaek van dien vallenn offt geboernn moechtenn, sullen verclaern ende interpretiernn moegenn, welcke vorclaringe ende interpretatie will ick glyck den principael vast ende onverbrecklick geholdenn ende daeromme geenn recht vorsoecht hebbenn,
30 want myn wille ende begerte so is. Ick mack oeck dese upgemelte vier executoren, myn live vrienden vorsⁿ, monden ende beschermers tot myn lieve wyff ende cleyynn kyndernn, begeerende oetmoedelick dat zie die mondschap annemenn ende hoer lest daerinn doenn willenn, bevhell ick myn live wyff dat zie die monden ende
35 executoernn vorsⁿ in hore handling overall sall schadloess ende koestloess holdenn.

Tot ein warheit ende seckerheit dat dit myn, genoemde Hessell Martena, testament ende myn uuterste wille als vorsⁿ is, ende als vorsⁿ vann mester Henrick heb latenn
40 beschrievenn, heb ick myn sulffs handschrift hierbinnenn ondergescrevenn ende oeck geschlotenn, vann buyten myn signet daeran gehangenn ende myn hantschrift oeck buytennup gescreven. Ennde noch tot meerder seckerheit heb ick daerthoe geroepenn ende gebedenn die als tugen diejene wiens segelenn butenn angehangenn ende hantschriftenn up gescrevenn staen.

Hierann hat selige E. Hessell vonn Martena, ritter etc., sein eigenn hantgeschriff gesaczt auff form wie nachvolget: Ick, Hessell van Martena, ritter, bekenne mit myn
45 selvys hantschrift dat ick dit vorsⁿ testament inn allen manerenn ende vann wort tot wort alst vorsⁿ is, vann mester Henderick heb scriven laetenn, dyt inn als nae myn wille ende begeerte ende beveel oeck ut myn mond sy vorsⁿ maneren gescreven hefft, ende wilt alsoe gehalten ennde nagefolget hebben, Hessell vann Martena.

Hiernach volgenn diejenigenn die E. Hessell von Martena selige^a ritter etc., inn vorsⁿ sinem testament als gezcugenn dasselbige zu unndezzeichennenn und vorsigillirenn gebethenn und gefordert hat, auff solche monier geordent.

5 E. Hessels hantschrift: Tot eenn volkomen ennde warachtig getugniss dattet geenn
dat hierbinnen vann mester Hendrick, vicario, ut myn bevel ende nae myn relatie,
wille ende onnderrichtinge gescrevenn iss, heb ick dit tegenwordich breff vann my
togesclotenn in myn handt holdende, den gestrengenn hochgelaerden doctor Kempo
van Martena, meste<r> Sidts van Tziarda, den pater van de crucibroernn, mester
10 Hendrick, her Wibba, Docke Hesseling, Eppe Alwe, Hessell Esge zoen, als die ick als
getugen heb geropenn, getoent, vor hen allen bekant ende mit disse myn hantschrift
ende signet bekenne dattet bennenste scriff myn testament ende uuyterste wille is,
ende heb dat in de vorsⁿ getugen tegenwordicheit vor hen allenn mit myn gewonlick
signet besegelt ende geschlotenn, den vorsⁿ tuigen semptlick oick en ytlick besunder
15 mede mit hoer segelen offte signeten vorsegelen ende schluten ende oick ytlick mit
syn selvis hant ondergescreven willenn als getugen.

Geschiet innt jaer Ons Hern XV^c ende seventhien, opten XXIII^{ten} van den maent marci.

Hierunder disse sin hantschrift hat E. Hessell selige syn signet gedruckt.

20 Mester Hendricks hantschrift: Ego, Henricus, vicarius inn Franicker, de mandato
Hesseli Martene scribere impeditus hoc presens testamentum, tam heredis institu-
tionem quam cetera inn eo contenta, manu propria scripsi, ac postea quam dominus
Hesselus paginam presentem clausam, clausam et ligatam testibus suprascriptis, ab eo
vocat is et rogatis, simul omnibus presentibus offerentem et publice asserentem quod
25 in ea continetur suum esse testamentum et a me scriptum, presentem subscriptionem
meam, vice, nomine et de mandato domini domini Hesseli, manu propria imposui
sigillumque proprium hoc ultimo loco appendi.

Anno Domini M^o quadringentesimo decimo septimo, mense marcio die XXIII.

30 Doctor Kempe hat sy<n> signet angehenget mit solcher siner hantschrift: Salvo jure
meo in his contentis^b, K. Martena, doctor.

Mester Sidts auff solch manier mit angehengetem sigill: Salvo jure meo sigillavi,
ego, magister Syds Tziarda.

Der crucenbruer pater: Salvo jure meo, prior in Fronicka, Petrus sigillavit.

Her Biba Bibodus subscripsit.

35 Eppe Alwa hantschrift laut: Epo Alewe heb dit sigilliert ende onderscr.
Hessel Assgo zoenn.

Origineel (A) niet voorhanden.

40 *Afschrift: B (16de eeuw, naar A). RAF, Archief Familie Thoe Schwartzenberg en
Hohenlansberg, inv. nr 868. Op voorzijde omslag (= f. 1^r), m.a.h.: Ein copeny des testa-
ments selige Ernn Hessels vonn Martena, ritter, etc. Op achterzijde omslag (= f. 8^v): Etliche
brieffshafften, die von Martena betreffent.*

^a *In de marge.*

^b *Lezing onzeker. B: ct met afkortingsteken.*

Heer Cornelius

In nomine Domini, amen.

5 Anno XV^c ende XVIII, die eerste dach in septembri, heb ick, Cornelius, prebendarius toe Poppingwier, voerstandich myn fyff sinnen, geordineert ende gemaect myn leste wille ende testament off codicil, in manieren naesc.

10 Int eerst so beveel ick Godt almachtich myn eedele szyel, ende begeer myn leegersteedt te hebben to Aenghwardt by Sinte Franciscus, ende bispreeck ende geeff die broderen ende susteren aldaer een bedt mit syn toebehoer, een koe off dat gelt daervoer, ende die susteren een tonne byers.

Item scamele Dode Pieters zoen to Eernsum sal hebben myn tabbert, myn wamboes ende een paer hosen.

Item die boeckinge in die Hem ende die ffyer biddende oerden als seedt ende pleec[h is].

15 Item myn scamele wrenden off sibdeelen sullen tesamen hebben ende deelen dat inboel, nae scamelheit ende sibdeel, utgesecht quick ende gelt.

Ende daerna voerdan so maeck ick Sinte Nicolaus, myn patroen te Poppingwyer, ergenaem ende heredem wan al myn ander naelaten gueden.

20 In een teiken der uaerheit so heb ick, her Cornelius, gebeden den eersamen her Hetto, personer to Poppingwier, ende broer Frerick, pastoer toe Aengwardt, dit testament off codicil off leste wille voer my toe besegelen. Datuelcke uy, voersc. her Hetto ende broer Frerick, besegelt hebben om beede wille wan my, her Cornelius, want ick selven geen seegel foerende ben, in teghenwoerdicheit der tugen als her Tierck, capellaen to Poppingwier, Dirck Romke zoen ende Willum Jan zoen.

25 Anno ut supra, op Sinte Egidiusdach.

30 *Origineel: A. RAF, Collectie Murray Bakker, inv. nr 56, nr 54. Met twee opgedrukte zegels: 1 (27), 2 (53). In dorso, m.a.h.: 1518. Salige her Cornelis testament ende Gossa Hylce zens testament. Nota dat dese 2 testamenten is aengelegen vanwegen het vrieleen tot Poppengauier, ende is dese her Cornelis waertoe die tuigen haer refereren, by^a meester Wibrant, her Wopke ende Hetto van Albada voor den official eertyts productert, als in deselve te sien is. <M.a.h.> Gossa testament es verongeluckt, dan is by my sien ende leesen te voren, ende verklaerde Gossa daerin dat hy dese 2 pond gegeven hadde tot het vrye leen, tot een euige memorie van hem ende syn moders^b ziele gedachtenis te houden.*

^a *Verbeterd uit: my.*

35 ^b *Hierna doorgehaald: ende daer.*

Katherina Mockumma

<Origineel (A)>

<Ontwerp (B)>

5 Ick, Bernardus Anebath, prester
 unde notarius, bekenne unde bethueghe
 myt desser openen cedelen dat in den
 jaer Unses Heren dusent vyfhundert
 unde achteyn, upten teynden dach in
 10 octobri, que erat Gereonis et Victori,
 hefft de erbare unde duchtighe Katheri-
 na van Mockuma, kranck van lychame,
 starck unde machtich orer synne, hefft
 ghemaket oer testament unde laetste
 15 wille, in forma unde maneren hierna
 bescreven.

In den name der Hilligher Drevol-
 dicheit, amen.

20 Ick, Katherina Mockumma, bevele
 myn seele den almachtighen Godt,
 unde myn lichaem der eerden, unde
 kese myne grove tho Dockum by myns
 soens syde.

25 Myn huesher sal bruken soeven jaer
 lanck de renthe thoe Goenghe, unde
 den sal he myn seel bewaeren. Daere-
 tho sal he hebben alle tylber rethscap,
 myt golt, sulver, ghemunt unde onghe-
 muntet, uthghesecht twe silveren schae-
 len, de sal Saeke hebben.

30 Myne twe dochters de tho kloester
 syn, sullen elk hebben enen golden
 engel, enen sulveren lepel, een sulveren
 beker, elk van achte loeth. Daertho sal
 een itlick hebben des jaers viff golt-
 35 gulden uth Tiessen goeth. Dyt voerscr.
 sal arven de ene upte andere, unde de
 leste macht arven waer se wyl. Myn
 soene sal hebben viff goltgulden uth

In den naemen der Hilligen Drevol-
 dicheyt, amen.

Dyt nabesc. is myn, Katherina
 Mockumma, laetste wille unde testa-
 ment.

Int eerste bevele ick myne sele den
 almachtyghen Godt, de se ghescapen
 unde ghemaket hefft unde vorloest myt
 synen bytteren doet. Ten anderen soe
 kese ick myne grove tho Dockum, by
 myns soens syde aldernaest.

Ten darden soe gheve ick mynen
 huesheren unde itliken mynen kynderen
 unde ander arme luden ghen, hierna
 bescreven. Myn huesheer sal bruken
 soeven jaer lanck de renthe to Goynghe,
 unde des sal he myne sele bewaren.
 Daerto sal he holden al tylbere reetscap,
 myt golt, sulver, ringen, muntet unde
 unghemuntet, uthghesecht twe sulveren
 scalen, de zal Saake hebben.

Myne twe dochters de tho kloester
 syn, sullen elk hebben enen golden
 engel, I sulveren lepel unde elk een
 sulveren beker van achte loet. Daerto
 elk viff goltgulden uth Tyetsen gueth.
 Dyt voers. sal arven de ene up de ander,
 unde <de> leste macht arven waer se
 wil. Myn soene sal hebben viff golt-
 gulden solange als he levet uth

Syckumma goeth jaerlix solange als he levet.

5 Myn dochter Zaeke make ick arffgename, unde sal ock hebben twe de beste sulveren schaelen daer voer van gheroert is.

10 Men sal gheven den armen upte strate soeven golden gulden. Elk preester in Groninghen up mynen starffdach een scaep. Heer Berndt Anebath ter Ae enen golden lewe offte golden engeloth. Dat kloester tho Aelsum sal eens hebben hundert golden g. in renthe off gelt.

15 Dit voers. bekande Katherina Mockuma voerg. oer leste wille tho syn, unde begheerde van my, Bernardo Anebath, oren bichtvader voerscreven, oren huesheren unde kynderen off iemant anders den dit testament anrorende is, ghenoechachtich beschyn daerup tho gheven off ander instrumenta etc.

20 Acta fuerunt hec in domo hospitii eius apud Ampnem, sub anno Domini indictione sexta, die, mense et pontificatu sanctissimi domini nostri Leonis, anno eius sexto, presentibus ibidem honesti et discreti viri Tymanno Sappens et Henrico Schultynck, testibus ad premissa vocati pariter atque rogati etc.

30 Unde in merer veste so hebbe ick myn hantteken unde signet up spacium des breves gheseth.

<Ondertekend:>

35 Bernardus Anebath, notarius publicus, subscripsit et signeto signavit.

Origineel: A. RAF, Archief klooster Aalsum, inv. nr 55. Met opgedrukt zegel onder papier: 8.

40 *Ontwerp: B (zelfde hand als A). Ibidem. In dorso: Testamentum Katherine Mockumma. Het legaat aan Aalsum lijkt later toegevoegd: het is met dezelfde hand, maar in een iets grotere letter en met wat donkerder inkt geschreven.*

De persoonlijke voornaamwoorden se en he zijn in dit Groningse stuk niet opgevat als enclytische vormen, en dus niet aan de eraan voorafgaande woorden vast geschreven.

Sickumma gueth.

Item myn dochter Zaake make ick arffghenname unde de sal hebben twe de beste schaelen daarvan voeren gheroert is.

Soeven goltgulden sal men den armen up de strate umme Gods wille geven. Elken preester in Groningen up mynen starffdach een schaep. Heer Beerndt teer Ae enen golden lewe offte golden engeloth. Dat kloester tho Aeylsum sal hebben een C goltgulden in gelt.

Testamentum Katherine Mockumma, quod condidit ipso die Gereonis et Victori, anno decimo octavo.

Magister Johannes Sextinus

In Dei nomine, amen.

5 Per presens publicum instrumentum cunctis appareat evidenter quod anno Domini
 millesimo quingentesimo XVIII°, indiccione septimo, pontificatus sanctissimi in
 Christo patris et domini nostri domini Leonis, divina providencia eius nominis pape
 decimi, anno septimo, mensis vero marcii die vicesimo IIII°, in quadam alta camara
 infra domum solite habitacionis venerabilis et egregii viri magistri Johannis Sextini,
 10 utriusque iuris doctoris, infra parochiam Sancti Gregorii iuxta ecclesiam Divi Pauli
 Londoniensis notorie situm et situatum, in mei notarii^a publici subscripti ac testium
 infranominatorum presenciis constitutus^b personaliter idem venerabilis et egregius vir
 magister Johannes Sextinus antedictus, ad tunc ibidem in lecto suo egrotans ac
 languens, compos tamen mentis et sane memorie, suum testamentum sive suam ulti-
 mam voluntatem condidit in hunc qui sequitur modum.

15 In Dei nomine, amen.

Ego, Johannes Sextinus, licet eger corpore, sane tamen memorie, condo testamen-
 tum in hunc modum.

20 In primis do et lego animam meam omnipotenti Deo, et corpus meum sepeliendum
 in claustro vulgariter vocatum Pardoners chirchyard, cum lapide marmorio et parva
 desuper imagine de ore, cum scriptura: Orate pro anima Johannis Sextini etc., secun-
 dum discrecionem executorum meorum.

25 Item do et lego universa bona mea immobilia, ubicumque in Frisia sita, dimidium
 Christi pauperibus Bolswardie, alterum dimidium monasterio de Owgocloystre iuxta
 Bolswardiam, in quo soror mea unica est professa, ad reparacionem, reedificacionem
 ac sustentacionem perpetuam dicti monasterii restituendam in veteri suo loco vell
 alibi, ut solempniter orent pro me, parentibus et benefactoribus meis. Volens tamen
 ut dimidium usufructus universorum bonorum immobilium antedictorum habeat frater
 meus, Albertus Sextinus, durante vita sua, (videlicet) dimidiam partem usufructus ex
 30 dimidio illo legato Christi pauperibus Bol<s>wardie, et dimidiam partem ex altero
 dimidio legato monasterio de Owgocloystere predicto.

35 Item do, lego terciam partem omnium bonorum mobilium quod habeo in ducatum
 Brabancie, monasterio ac fratribus cartusiensibus iuxta Andwarpian, ut comodius Deo
 inserviant die noctuque, atque orent pro felici statu incliti regis Anglie, ac reve-
 rendissimi in Christo patris domini Willelmi Warham^c, archiepiscopi Cantuariensis,
 et pro bono statu meo, necnon pro anima mea et parentum, fratrum, consanguineorum
 ac clientum meorum necnon omnium fidelium defunctorum, retento usufructu illius
 40 tercii fratri meo Alberto predicto dum vivat. Alteram terciam illorum bonorum in
 Brabancia do, lego hospitali Sancti Antonii Bolswardie in perpetuam elimosinam.
 Ultimam terciam eorundem bonorum do, lego fabrice ecclesie Sancti Martini Bols-
 wardie, sic tamen quod exhibicionem duorum scolarum idoneorum singulis annis ico-

^a B: notorii.

^b B: constututus.

^c B: Warhm met boven de laatste letter een open a.

nimi dicte ecclesie Sancti Martini administrent Swollis sive Daventrie ad quinque annos, et sic de quinquennio in quinquennium, perpetuis in futuris temporibus, eligendos ex sanguineo meo, si qui sunt idonei, alioquin alios dicte civitatis, habentes semper respectum ad Deum sine ulla affeccione cardinali.

5 Item ad laudem Dei et gloriose virginis Marie lego reparacioni ecclesie de Eglesklif, Dunellmensis diocesis, licet nullum habui denarium pro delapidacione a domino episcopo Eliense, qui tenetur secundum ratam temporis sui, pro delapidacione eiusdem decem libras sterlingorum. Item do, lego viginti libras st. distribuendas pauperibus parochianis eiusdem parochie pro emendis instrumentis rusticis sibi
10 necessariis secundum arbitrium executorum meorum. Item do lego ad honorem Dei et Sancti Blasii reparacioni ecclesie parochialis de Hakkambe, Oxoniensis diocesis, licet nullum habuerim denarium pro delapidacione eiusdem, quindecim libras st. Item lego quadraginta libras st. distribuendas pro exhibicione pauperum scolarium in universitatibus Oxoniensis et Cantabrigiensis secundum discrecionem executorum
15 meorum. Item lego decem marcas pro uno calice conficiendo Deo et ecclesie Christi Cantuariensis.

Item do, lego minoribus canonicis ecclesie cathedralis Divi Pauli, vulgariter nuncupatis the peticanons duos <s>ciphos argenteos, vocatos le gobletos, valoris decem marcarum, (videlicet) quinque marcarum in peciam, comparandos per executores meos. Item do, lego ffratribus et sororibus de Owgoclaystre iuxta Bolswardiam
20 predictam centum marcas, ut orent pro anima mea, parentum, benefactorum et clientum meorum. Item do, lego pauperibus Bolswardie quinquaginta marcas. Item do, lego magistro Cuthberto Tunstalle, magistro rotulorum, quem nomino, facio et ordino meum ac huius testamenti mei executorem una cum ffratre Alberto supranominato,
25 viginti marcas pro labore suo, et tantum fratri meo Alberto pro labore suo. Item volo viginti libras sterlingorum expendi per executores meos in ffuneralibus. Item lego magistro doctori Smyth pro pencione domus mee triginta solidos sterlingorum. Item lego ffratribus de Grenewyche quinque libras, ut orent fideliter pro anima mea. Item do, lego tantum ffratribus de Richemonnte. Item lego nepoti ex ffratre Alberto pro studio quinque annorum quinquaginta marcas. Item lego magistro Genyns remissionem pignoris sui quatuor librarum. Item lego magistræ Falkes quatuor marcas. Item lego Johanni Croshaa, famulo meo, quinque marcas. Item lego Willelmo Boreman quadraginta solidos. Item lego magistro Falke viginti solidos. Item lego magistro Danet quatuor marcas. Item uxori magistri Danett quadraginta solidos. Item lego in
35 elimosinam Andree Hoddisparth, mulieri existenti mecum infirmitate mea, quadraginta solidos. Item lego Magdalene Marchaunt^a, alteri mulieri eciam mecum existenti eodem tempore, quadraginta solidos. Item do, lego magistro Smythe decem solidos. Item do, lego quatuor ordinibus mendicancium singulis quatuor marcas, ut singuli ordines predicti quater comemoraciones mortuorum pro me ducant, item ut tempore
40 sepulture mee intersint ex singulis ordinibus mendicancium predictis, si tot sint, quadraginta, et habeant singuli ffratres pro labore unum grossum. Item die obitus mei distribuantur centum denarii centum pauperibus, ut orent pro anima mea. Item do, lego summo altari ecclesie parochialis Sancti Gregorii pro decimis personalibus quadraginta solidos.

45 ^a Boven de u een haal. De schrijver gebruikt nergens een u-boog, dus deze haal zal zijn bedoeld als afkortingsteken, waarvan de oplossing onduidelijk is.

Residuum omnium bonorum meorum, deductis legatis, debitis et ffunerabilibus, do, lego executoribus meis, ut ipsum disponant pro salute anime mee, prout melius eis secundum Deum videbitur.

5 Item habeo pignora a magistro Harris pro quatuor libris, que volo ut redimat, (videlicet) a cupper amaser and a salt of sylver. Item do et lego gardianis ecclesie parochialis Sancti Gregorii predicti ad usum ecclesie quadraginta solidos.

10 Per me, notarium subscriptum, in quadam papiri sedula ita ut prereatatur scriptum, ego, ipse notarius, ex mandato dicti domini testatoris publice legebam tunc et ibidem, ipso testatore testamentum huiusmodi sic per me lectum pro suo vero ultimo testa-
mento agnoscente et approbante. Super quibus omnibus et singulis prefatus venerabilis
vir testator antedictus me, notarium publicum subscriptum, sibi unum vel plura
publicum seu publica instrumentum seu instrumenta conficere et testes subscriptos
testimonium prohibere requisivit.

15 Acta fuerunt et sunt hec omnia et singula prout subscribuntur et recitantur, sub anno Domini, indiccione, pontificatu, mense, die et loco predictis, presentibus tunc
ibidem providis et discretis viris dominis Johanne Palium, uno de minoribus canonicis
ecclesie cathedralis Divi Pauli Londoniensis, Galfrido Peperi, curato ecclesie
parochialis Sancti Gregorii predicti, necnon magistro Thoma Gotson, in legibus
bachallario ac notario publico curieque Cantuariensis procuratorum generalium uno,
20 testibus ad premissa vocatis ac specialiter per ipsum testatorem rogatis.

25 Et ego, Andreas Smyth, Londoniensis diocesis publicus sacra apostolica <auctori-
tate> notarius causarumque curie Cantuariensis procuratorum generalium unus, qua
suprascripti testamenti sive ultime voluntatis condicione, executorum nominacioni,
lectureque eiusdem testamenti per me ut premittitur facte, approbacioni testiumque
predictorum requisicioni, ceterisque omnibus et singulis, dum sic (ut premittitur) sub
anno Domini, indiccione, pontificatu, mense, die et loco predictis agerentur et fiebant
una cum prenominatis testibus presens personaliter interfui, eaque omnia et singula
sic fieri vidi, ipsumque testamentum scripci ac in notam sumpsi, ideoque hoc presens
publicum instrumentum manu mea propria scripci, fideliter exinde confeci, subscripci,
30 publicavi, ac in hanc publicam formam redegii, signoque et nomine meis solitis et
consuetis signavi, in fidem et testimonium omnium et singulorum premissorum requi-
situs et rogatus.

35 Probatum fuit suprascriptum testamentum coram domino apud Lamhith VII° die
mensis maii, anno Domini millesimo quingentesimo XIX°, iuramentis Alberti Sixtini
personaliter presentis et venerabilis viri magistri Cuthberti Tunstall, utriusque juris
doctoris, Anglie vicecauncelloris, in persona magistri Andree Smyth, procuratoris in
hac parte, ac aprobatum et insinuatum. Et comissa fuit administracio omnium et
singulorum bonorum et debitorum dicti defuncti predictis executoribus, de bene et
fideliter administrandum eadem ac de pleno et fideli inventario etc. conficiendum et
40 nobis citra festum nativitatis Sancti Johannis Baptiste proximum futurum exhibendum,
necnon de plano et vero compoto reddendum etc., ad sancta Dei evangelia juratis.

Origineel (A) niet voorhanden.

*Afschrift: B (1519 mei 7, naar A). Londen, Public Record Office, PROB 11/19, f. 133^v-
134^v. In de marge: Testamentum magistri Joannis Sixtini clerici.*

Heer Jarych Haryngs zoen

In dye naeme Goedes, amen.

Int jeer Uus Heren tusent fyefhondert ende twyentych, in profesto Nicolai episcopi,
 5 dae maecket her Jarych Haryngs zoen, perpetuus vicarius yn Warckum, syn testament
 ofte lesta wolla ofte codicil ofte alst alderbest staen mey ney dae ryocht, aenseande
 datter naet syckerer ys dan dye daed ende naet onsyckerer dan dyo wre des daedes, so
 het hy dyt testament macket, wyttych ende verstandych yn syn fyef synnen, end yn
 jynwyrdycheyt nouwelycker orkenen, deertho roept ende ombaeden, als benyen ende
 10 onder yn dit testament wol benaemt wyrde schyl.

Item int aerst so beyerret hy syn legghersteed hyer int claester tho dae systemen int
 choer.

Item dyo lettera tyet so bespreckt hy tho dae tymmerynghe fen Sente Gertruds
 tzercke twaehondert enckelgouwenen, dye enckelgouwne tho recknyen foer acht ende
 15 twyntych stuveren ganckber jyld, oft dye enckelgouwne tho recknyen foer trytych
 stuveren. Fort so bespreckt hy Broer Wabbe zoen, dae schaemel weese der hy upfot
 hath um Goedes wolle, tzextych enckel gounnen, ende dae schyllet Doytyen ende dae
 fouden ontfaen tho dyo tzercke profyet, end schyllet uthwysen fan fyefteyan pen-
 nynngen een, dat synt tyaen schylden renten jeryckes uth dae tzercke beste renten, als
 20 uth dae molne ofte oere beste renten, ende deer een festa breeff up jaen eer der tyet tho
 dat hya enynghe pennynghen ontfaet. Ende ofte dyo tzercke wolde dae renten weer
 aefkaepien, dat soldes dwaen moeghen mey tzextych enckel gounnen. Item ffortmeer
 so bespreckt hy Sente Gertruyds tzercke fyouwer schylden pachtrenten, der hy kaepeth
 hath fan Ighlef Jelmer zoen foer tzextych schylden hollants jyld, ney ynhalten syn
 25 breeff. Item fort so bespreckt hy Sente Gertruyds tzercke treere pondameta meeden
 up Innynghe schaer, der hy kaepeth hath fen her Atta ende syn moer, ney inhalt syn
 breeff. Item ffort so bespreckt hy Sente Gertruds tzercke sex stuveren pachtrenten uuth
 Ulbets Dyrcks steed, ney inhalt syn breeff. Item fort so bespreckt hy Sente Geertruyds
 tzercke acht stuveren pachtrenten uth Heere Douwe zoens steede, ney inhalt syn
 30 breeff. Item eelke prester der beneficiet ys yn Warckumme tzercke, toef stuveren
 tho uuthleed, ende dae tweer maesteren een hal schyld. Item her Johannes ynt gasthuys
 aeck toef stuveren. Item uus sex presteren ebdomodarii alle jeren een stuver foert
 ynschryuwen op dye stoel, ende des sellen alle presteren een zeelmys dwaen ende tho
 greff ghaen up myn jeerstond alle jeren. Deerfoer schyllet hya hebben mey dae sex
 35 presteren eewelyck ende erflyck achtyean stuveren pachtrenten uuth dyo huys ende
 steed deer Jorn nu in wennet, deer hy kaepeth hath fan Yds Ghaeles, ney inhalt syn
 festycheyt.

Item Ferwalde tzercke bespreckt hy fyouwer clynke<rt> renten, der hy kaepeth
 halth fan Aucke Baucke zoen, ney inhalt syn festycheyt. Item Ferwalder tzercke jeta
 40 een clynckert rente, der hy kaepeth hat fen Douwe Jaensma, ney inhalt syn breeff.
 Item jeeta fyertyean stuveren renten bespreckt hy Ferwalder tzercke, der hy kaepet
 hath fen Fecka Syetya zoen, ney inhalt syn breeff. Item dat jongerschap tho Ferwalde
 bespreckt hy een clynckert rent fryes jyldes, der hy kaepeth hath uth Jelle Feytama
 fynne, meer Eelka Jelle zoen schyl neyst wessa dae landen tho brucken ende den
 45 jongerprester een frya schyld jeryckes tho jaen. Item her Jarych hath fen dae wolle
 aler wessen dat hy dat seedland dat hy tho Ferwalden hath, wolde dyo tzercke tho,

mer umdattet uthcommen ys fen dye schaemel weese Broer fors., so bespreckt hy Broer dat seedland, lydzende to Ferwalden, ende des schyl dyo tzercke tho Ferwalde deer weer jyn hebben tzantych schylden reed jyld, ende sofolla meer, trytych up dae tzantych, dattet hondert schylden thoghaer ys.

5 Item ffort so hath her Jarych macket tho uus beghynen seeckhuys fyertyean clynckerden renten ewelyck ende eerfflyck, ende dae beghynen tho Aelsum aeck also folle. Item so bespreckt hy Broer fors. dye steed hyer up Beghyne streeta, mey datter timmert ys ende datter up heert. Item so hath her Jarych makket hyer ynt beghynehuys een jongherschap tho tfoertych schylden renten erflyck, ende deer een prester up tho
10 halden, int habyet of uth dat habyet, ende dye prester alle daeghen mysse to dwaen als hyet f[en] staede ys foer her Jarych ende foer daejynn[e dee]r dysse goeden synt fen uthcommen. Deerfoer schyl dat claester weer ontfaen achthondert schylden reed jyld up plaetzen, up steeden der hyerm wol [naem]d wirde schyl eer her Jarych fors. sterft, want het int land naet ys, want altyng deer al bebreffet ys. Item ffortmeer so hath her
15 Jarych macket een[n ew]yghe memorie tho dae beghynen, dat hya schyllet jaen ney myn daed alle jeren fyefteyan clynckerden aen grauwe lecken ende aen s[ch]oen tho Allersyelen dey, ende dat schylle hya toenen her Jarychs fryonden, um dan dae schaemele fryonden foert tho deelen. Deerfoer schylla hya ontfaen tryehondert schylden. Ende d[ysse ae]rsta fyef jeer so schylla hya nyn schoen ofte lecken jaen, mer
20 Broer fors. schyl dae fyef jeer by hyerm blyuwa ende dye kost hadde foer dae renten. Ende [of Br]oer eer stoer, dan dat lecken ende schoen tho jaen als fors. ys.

Item ffortmeer um dat tylbert goed, als aerst yn synter naet meer dan twae bad, dat [een], dat best, schyl hadde Broer fors. mey dae beste twae tecknen. Item dat oer schyl Rynck hebben mey dae oere twae beste tecknen, indem hyo int claester ghee[t]. Item
25 potten, tzettelen, speck ende flaesck ende al oer iytwant also als deer ys ynt huys, schyl Broer hadde. Item Sante Geertruyds tzercke schyl jeta hadde hondert enckelgouwnen alst al umdeeld ys. Item al dat oer jyld deerer dan blyft, dat sal men alle jeeren aen [e]len lest rogghe of twae den eermen der tho ka[e]tusers foer dye porte um Gods wylle gaed, deelen also lang dat jyld dueret. Item so bespreckt her Jarych
30 Janken, syen broers zyn, dat graet becken mey dat sletten lavoer ende twae dae graetste tynnen patelen ende twae wynkannen ende twae sylvere leppelen, ende uwermyts God ende syn consciencie doer dy hem oers naet besprecken, want Janke fors. faer her Jarych tfoertych enckelgouwnen schyldych ys, der her Jarych hem leend hath in syn fanghenschyp, ende deerthobuppa so hath her Jarych ontfynsen oemke Doede
35 graete duesert, ende hath deer also folle jyld up leend als hy wyrtych was, ende dye het hy fort uwerdeen Janke faer um hem tho lossen uth dye stock, der hy noch fen dae tfoertych enckelgouwnen, noch fen dye duesert her Jarych naet een schyesyen weerjoun hath. Item ffortmeer hath her Jarych naet ontfynsen fen syn faer ende noch fen syn broeren noch fen maester Haryng een kessens noch een cleen boecks wyrtyng.
40 Item Rychst schyl hadde twae dae graetste platelen ney dae Jankes ende twae wynkannen ende dat epen lavoer. Item dyo graet tzercke schyl hebben trya sylvere leppelen, end dat oer tynwyrck schyl hyer blyuwen int claester, dat schylle dae beghynen bewaeryen tho Broeren fors. profyete. End alle lynwerck, dwaelen, kessen, sleeplecknen ende een wub doecks, dye beste tabbert ende dye leepste ende alle syn
45 claen schylle dae beghynen aen hyerm nymm[e]n, ende tyaen banckwers kessnen, ende be[wae]ryen tho Broeren profyete. Ende ofte Broer stoer sonder aefte kynden, so schyl dat goed weer kommen tho Synte Gertruyds tzercke ende naet aen syn fryonden. Ende aeck so wol her Jarych dat noch her Focke noch Haye Jymkes ner nymmen fen

hyarre weyna schyl regieryen dae goeden der hy dae weesa hath besprytzen, wantse fen her Jarych uuthkommen synt. Ende so byd her Jarych Jancke Jarych zoen ende Fongher Sycke zoen um Goeddes wolle dat hya dat best mey dya weese dwaen wollet.

5 Item her Jarych hath yn syn bewaer Syble Scholte zoen dochter reme, ende deer hath upleyd toleff schylden, ende ys nu betellet up saen schylden of een ort myn. Item Lolle uth Haeg dye hath een legh fen een reme yn her Jarychs warren, deer leyd up tree clynckerden ende een ortyen, ney inhoud dat hantschryft dat hy fen her Jarych ontfynsen hath. Item int confer leyt een lydze golden ryng, heert Douwe Allynge wyef tho, ende deer leyt een clynckert up.

10 Orkenen hyerthoe roept ende ombeden aerst in frater Johannes Gelrie, persona tho Warckum, Jancke Jarychs, Fongher Syckes, Doytje Doytje zoen, Wyba Reyn zoen.

In een werheyte dysses testamentes so hab ick, her Jarych Haryng zoen, dyt testament besygehet mey myn selves syghel. Ende om maere festicheyt so hath Jancke Jarych zoen fors. dyt testament besygehet mey syn s[e]lves syghel. Foertmeer so hath 15 frater Johannes dyt testament besygehet foer hemselven ende om bede wolla Fungher Sycke zoen, Doytje Doytje zoen ende Wybe Reyn zoen, als foer orkenen diertho roept ende ombeden.

Item Rynck, her Jarych famne, yst datse int claester gheet, so sal men hyer jaen twyntych schylden, deer hyo grauw lecken mey kaepeth als hyo dat best behoef ys. 20 Ende hyo stelt selm yn een goed hant, deert alderbest bewarret ys.

Int jeer ende dey alst aferra benaemd ys.

Origineel: A. GA Nijefurd te Workum, Archief Beneficiën Workum, inv. nr 10. Beschadigd. De drie opgedrukte zegels verloren. In dorso: Heer Jarychs testament.

25 *Afschrift: B (dezelfde hand als A). GA Nijefurd te Workum, Archief Klooster Mariënacker Workum, inv. nr 27. Aan het slot: In een tyoeg der weerheyte so hab yck, Fungher Sycke zyn fors., executoer ende mond fen Broer fors., baeden her Fungerum, uus prebendarium, Douwe Jelmers ende [***] dysse copie tho besyghlyen, int jeer fen een ende twyntych, octava Laurentii. Van de drie opgedrukte zegels nog aanwezig: 1 (39).*

30 *Druk: a. Buitenrust Hetteema, Bloemlezing Oudfriesche geschriften, 82-86 (naar A) - b. OFO II, nr 301 (naar A).*

De lacunes in A zijn aangevuld naar B.

97

1521 mei 3

Yeck Thomas

In nomine Domini, amen.

35 In den tiet dat Yeck Thomas was sieck vann lichgann off vann levonn, hoewell wyss inde vroedt vann synnen, soe heff sy^a well bedacht dat in desenn tydenn niet wysser ys dant dy doedt inde niet onwysser dat dy urre dess doedt, duus zoe heff sy besorghet oer siell salicheit, inde heff gemaect eyn testament, codicil offte leeste wyll offte eyn schynckinghe hoirer guederen, inde wyll dat wast inde stedich geheldenn 40 hebben, als men eyn testament schuldich ys te haldenn.

^a B: hij.

Int ierst soe heb yck Godt almechtich myn siell gegeven, inde dat lichgamm op Synte Lebuynn kerckhoefft. Dartho heff sy besproeckenn yelicke byddende oerden besonlinghe eyenn g.g., twe g.g. onser kercke toe Malcqwere. Item her Claes, ons pastor, eyn hoernsgulden, salichge Lywcke latenn gheeldt dy ervenn [...] ^a gelick twe des holdelick dy besprakenn voirc. daraff tho nemen inde betailenn ygelick darvann als voirc. eyn ewichge memori besproeckenn, hirtho dy utganck, op eyn halff haed landt in dy Were.

Nu al dynck sonder fallicant. In kentenis der wairheit, soe heb yck, Nicolaus, pastor, umm bedde wylle Merten Sybolt soen inde Boyng Douwes zoen, orkunnen, dit testa[ment], codecill offte leeste wyl besegell met mynnen selfs segell.

In jaer Onses Herenn vyffthienhondert inde XXI, op Inventionis Crucis.

<Ondertekend:>

Ick, her Claes Jacobs zoen, lye ut supra.
Meus Aggas zoen <h.m. 16>.
15 Jolthye Wybes zoen <h.m. 15>.
Boye Thomas zoen <h.m. 3>.
Abba Sypkes zoen <h.m. 1>.
Agga Douwes zoen <h.m. 2>.
Ydts Tzalyncht zoen <h.m. 11>.
20 Tyerdt Douwes zoen <h.m. 20>.

Origineel (A) niet voorhanden.

Afschrift: B (1551, naar A?). GA Nijefurd te Workum, Archief Dorpsbestuur van Molkwerum, Kerkelijke stukken vóór 1600, inv. nr 1. Opschrift: Copie ut Yck Tomis wyff testament salichge gedachtenis.

25 *Zie voor de datering van het afschrift de aantekening bij nr 76.*

98

1521 november 26

Peter Kamyngha

In nomine Domini, amen.

Foer alle daejen deer dyt testament schillet syaen jeftha here lessen, hy sy gaestelick ofte wraulssck, dwaer ick, Peter Kamyngha, kuued ende openbeer hoe dat ick int jeer Uus Herens Jhesu Christi dame schreaw ney syn geboerte tusen fyfhundert ende een ende twintich, des sex ende twyntichste dey in november, toe een wre ney middey off deeromtrent, hab ick wysen cranck van lichaem, nochtans sund ende machtich van foerstand ende wittich in myn fyff synnen, soe hab ick mey foertochte syn ende mey een guede byreed hab bytocht datter nates^b naet wissers is dan dy daet, ende nae onwissers is dan dy wre des dades, deerom hab ick by tyd eer myn foerstand muchte

^a Enkele letters aan het eind van de regel weggevallen.

^b C: nath.

foermynrye truch krancklicheyt, myn testament, laste wille ofte codicil, alst bast stal^a cracht ende macht hadde <mey>^b ney riuchten, makkid ende bescreywe leten, als hyrney fulget.

5 Int aerst als ick mey daed foerwon wyrd, nu alsdan bifal ick God almachtich, syn benedide moer Maria myn edele zeel, ende jow dae eerde myn licham, ende byjerrye to lidzen toe dae prekebroers, by myn jelderen.

Deerney sat ick to myn riuchte eerwen myns guedes, bede in raplicke ende own-raplike gueden, myn fyower kynden, als Sicke, Wittie, Haye ende Gratye, in maneren neyscr.

10 Int aerst so schil Sicke, myn zoen, schil habba Heringhe staten to Raerd, tho witten dy hornleger meyt heem ende dy steen deryr leyt ende steed, mey fyff ende trittich g.r.g. jeers uut datsal gued foer syn state, ende deer dae hlasten toe dae tzyerke van bywarrie ende dyo eere des staten bysitte, ende haet dat gued mare is van rynten, dat schiller halde in deelschip, ende dit schill natt in fraemde handen foerstorre moghe.

15 Item Wittie, myn soon, schil habba Jelmeren staten wp Amland, mey feer, eer ende heerlicheyt als toe staten ende Amland heerid, ende deerto al dae landen deer ick tho dat huus bruckt hab, byhalven dae pennynxheren, dae schiller aeck hadde, man men schelze in zyn deelschip kirtte, soe schiller alle hlasten toe dae tzyerke bywarrie.

20 Item myn jonxs[te] zoen, Haye, schil hadde myn state in Lyowerd mey dae hoven, tho witten bynnen murre, meyt heem ende dae hovenghe aftert huus aent bolwirck, ende deerfoer sciller al dae hlasten toe dae tzyerken bywerrie ende dio ere des staten byhalde.

25 Item Gratye, myn dochter, schil halde gold, silver ende kleynodyen, alsoedeen als ick ende salige Fouul, her lyawe moer, her jown habbet in da[e] steed van her state, ende schil weer inbrynghe dae rynten deerse in her beerlys owntfynzen haed.

Ende hyrney schille dae kynden dae rynten deer toferra nae van scr. staet, tholicken dele, dae trye zinnen ellix allicke fulle, ende Graetye, myn dochter, dyo trymdeel myn, toe witten als myn zonnen ellix hadde trye golden ryng. <rynth>^c, soe schel Graetye, myn dochter, hadde tweer golden r.g. rynten, alsoe foerd to raknyen.

30 Item dyo state wp Amlandt is ghenghen in perikel des meers ende anxste van qwade lyoed. Of deer brack in faelt dat Wittie dyo state ende heerlicheyt naet bysitte mocht troch mensken, hya se graet oft kleen, ende overmids dyo zee, dat schil wasse mene schae, soe tho forstaen dat Wittie uut dae mene gueden schil hadde fyff ende trittich g.r.g. jeers fry renten, ende dae broren ende suster ellix ney avenant ghelick uut to riuchten ende to bytellyen. Ende faelter aeck enighe placht rorende Amlandt of dyo staten, dat aeck tolicke toe staen als vors. is.

35 Aeck soe wil ick, Peter, besunderlinghe ende byfelt myn kynden int gemeen ende ellicx bysonderlinge alsoe lyaw als hemmen herre cristen lawe is, datse da staten vors. ende dae rynten, jawn in dae steed der staete, naet schille moge foerkapie, forwyxlye, foerbryn[ghe], foerjaen off lawghie uut dae grade in framde handen, ende doer myn testamente ofte riuchten tyenst tho mettyen deer dysse artikel hinderlick mey wasse, heemlick noch openbeer. Ende ofter contrarie d[een] ward, dat schil disse artickel naet

^a B: scal. C: stal.

^b Ontbreekt in B. Aangevuld uit C.

45 ^c Ontbreekt in B. Aangevuld uit C.

5 schaedelick wesse. Ende daeselfste staten deerme soe tanst uut dae grade^a tho
 bryngen, van stonden aen schilleze foerfaln wasse an myn owre naste eerwen. Ende
 oftit foel dat inter van dae staten forstorre, so schilt alle tyden fale up dy alste broer,
 soelang alser een van dae broren byhalden synt. Ende hatter salffs een zoen, dan
 10 meyert lawighie. Ende synter nyn broren, soe schille dio staten fale wp dy alste broers
 zoen, ende synter nyn broers zonen, soe schilt fale aen Gratye zonen. Ende synter
 alheel nyn soonen van broren noch su[st]ler, soe schillet fale an dae byrnsbyrn, to
 witten in stirpes, ende soe foerd tho gaen int ewich. Als ick, Peter, nu foerbaden hab
 dat dae staten in framde handen naet foersterre schille ende aeck naet toe foerkapyen
 15 etcetera, so mochtit fale dat Wytte een kaepman mochte krye om dyo state wp
 Amland ende om^b dyo^c heerlicheyt deervan, deerir grate proffytten mey mochte
 dwaen, dat schiller naet dwaen sonder reed van syn broren. Ende ist dattert det by
 herre reed, haeter dan van compt, het ze renthen ofte jeld, deer schil Wittye dae twae
 delen van hadde, ende syn broren tholicke ofte herre byrn dyo tremdeel.
 20 Foerd so wil ick dat Sicke, myn soen, schil sorgh hadde up Haye, myn zoen, ende
 schil syn rynthen wpberre ende needtraft deervan tho seynen to syn studium mey to
 foerfulgyen. Ende haeter wrhalt, dat schiller alle jeeren wplidzen ende bringen to dae
 jacopinen tho bywerryen, als Hayo byhoef is tho syn promotie dan deer tho synnen,
 ende byjerret mey dat men solang in studio halt datter in een doctor in bede riuchten
 25 promoviert wyrt.
 Item mey foerbyreed sat ick ende tzyese den eerfesten harling Gerlold Herama foer
 een foerstand[er] ende byschermer in ryochtfyrdighe saeken van myn kynd[en], ende
 mettie hem destelick een executor van myn testament, sampt mey her Fedde Popkama,
 persone etcetera, ende Hemmo Odde zoen.
 30 Foert so wil ick dat testament ende myn leste wille halden hadde van alle men-
 schen, ende bysonderlinghe van myn kynden, by dyo pene des ryochtes ende foer-
 barnisse datjens deer hemmen jown is in dit testament, sofullen so ryochten foermey.
 Ende meyt naet staen als myn testament ofte myn laste wille, soe schilt nochtans staen
 als enighe codicil ofte owre donatien inter vivos stal ende mach[t] hadde mey. Ende
 35 haet ick itte mettye ende bysprack hillegen ende heren ende to Godis eere oft ad pyos
 usus dae rechte armen, dat schil gelick machtich wass[e] als dyo principael testament.
 Hyr to dyt testament afte laste wille heb ick, Peter Kamynga, ropen ende baeden
 orknen als her Feddo Popkama, personer bynnen Lyowrd thy Aldhow, her Dittie, myn
 personer to Kamingabue[r], her Philippus, vicarius tho Kamyngabuer, Hemmo Odde
 40 zoen als een notarius, Eke schutmaker, Andrews smyd, Myntyte Myntie zoen, Haye
 Syurd zoen, Tys Dowe zoen, Ryntyte Rummert^d zoen ende Tzyaling Tyebbe zoen,
 borgers ende inwonners bynnen Lyowird.
 Disses alles tho orkunde heb ick, Pete[r] Kamynga, myn signet hanget an dit
 testament ende myn laste wille, ende myn namme hyr onderaen scr. Toe mare fes-
 45 ticheyt soe hab ick, Peter, baden her Fedde Popkama, persona tho Lyowird, dat hy dit
 testament mey wolde bysyglye ende <syn>^e sygel hyr mey aen wolde hanghie om

^a B: gaerde. C: grade.

^b B: din. C: om.

^c Ontbreekt in C.

45 ^d C: Rinnert.

^e Ontbreekt in B. Aangevuld uit C.

myn bede wille, ende mey foer hemselff ende dae orkne[n] vors., hwant dya nynter siglen bruke, ende hwae dat scrywe kwed ter bede van my herre hawndscrift hyr mey undersatte willyd.

Deer so schyn is int jeer vors.^a

5 Aldus onderscr.: Peter Kammynga. Sigillum Feddonis presbyteri. Eg[o], dominus Dyttyo, fateor quibus supra, quod protestor manu propria. Ego, dominus Phillippus, sacerdos ecclesia<e> Sancte Katherine in Lewardia, protestor omnia predicta manu mea propria.

10 Ende was tprincipael met eenen signet ende een segel van groenen wasse daeraen geheel hangende befesticht, ende opten rugge was gescreven: Opten lesten dach septembris anno XXXVII° syn her Feddo Popkema, pastor toe Oldehove, ende heer Dittie ende heer Philippus tot Sancte Kateryne voer my, Kempo Martena, van den Hove daertoe ordineret, comparriert ende hebben in presentie van partijen in verbis sacerdotii bekent ende recognosciert als her Fedde syn handt ende segel ende her Dittie ende her
15 Philippus voers. hoere handt gesedt te hebben op het testament hierom gescreven.

Actum anno et die ut supra, bynnen Leuerden tot myn huuse.

Aldus onderteykent: Kempo Martena, doctor.

Gecollationneert, ende accordeert metten principaell van wordt tot woerde, by my, notaris imperiaell,

20 <ondertekend:>

Battairdt.

25 *Origineel (A) niet voorhanden. Vgl. over de bezegeling nog I: Onder den principale desen, in francyn geschreven, stonde geteickent: Peter Kamminga, daeronder gehangen een groen wassen zegull, met een papier gesedt synde. Daerbeneffens: Sigillum Feddeii, daeronder mede een zegull hangende, in groenen wasse, in een papier beslooten zynde.*

Afschriften: B (16de eeuw, door notaris Battairdt, naar A). RAF, Archief Familie Thoe Schwartzzenberg en Hohenlansberg, inv. nr 942. Beschadigd. Opschrift: Copie. In dorso, m.a.h.: Copie uut [P]eter ende juffer Fouwel [v]an Camingha testament. - C (17de eeuw, naar A). RAF, Archief Familie Van Sminia, inv. nr 1913 a, f. 3^r-4^v. - D (1641, door notaris R. Agricola te Arum, naar A). Niet voorhanden, bekend uit EFGH. - E (17de eeuw, naar D). RAF, Archief familie van Sminia, inv. nr 1913a. - F (17de eeuw, naar D). Ibidem. - G (1663, naar D). RAF, Archief Hof van Friesland, inv. nr EEE 2, f. 516^r-518^v. - H (1663, naar G). RAF, Archief Huis Tjaardastate, inv. nr 364.

35 *Vertalingen in het Nederlands: I (1629, door F. Baardt, secretaris op Ameland, naar eigen zeggen: Getranslateert uyt Vries in Duits, sooveel daarvan conde verstaen worden).*

^a *In C luidt het vervolg: Onder stonde: Peter Kamyngaha, onder welke name een segel hingh. Ende stonde noch onderges.: Sigillum Feddonis presbiteri, onder welke name meede een segel hingh. Ende noch was onderges.: Ego, dominus Dyttyo, fateor quibus supra, quod protestor manu propria. Noch stonde onderges.: Ego, dominus Philippus, sacerdos ecclesiae Sanctae Katherinae in Lewerdia, protestor omnia predicta manu mea propria. Ende was het principale in parkement geschreven, ende met die twee voers. segelen van groenen wasse uuthangende bevestiget.*

RAF, Collectie Gabbema, inv. nr 202. - J (1661, naar I) RAF, Archief Hof van Friesland, inv. nr EEE 2, f. 307^r-308^v.

Druk: a. Huber, *Vindiciae Amelandicae, 199-202 (naar I of J)*. - b. De Haan Hetteema, 'Ameland', 61-66 (naar G). - b. Allan, *Ameland, 89-93 (naar G)*. - c. OFO IV, nr 236 (naar B).

5

99

1521 december 7

Ytyens, vrouw van Hans Eennes

In nomine Domini, amen.

10 Int jer Uus Heren tusement V^e hondert ende XXI, in vigilia Conceptionis Dive Virginis Marie, dat is dy saende dei descember, dae mecka Ytyens Hans Eennes uyf heer testament of leste uilla. Ende al uaes hyo cranck van lycham, nochtans soe uaes hyo staarck van synnen in her uitten, ende hat bytocht datter naet sickers is dan dy daed, ende naet onsikers is dan dy wra des dadis, hwerom hyo mecket hat thy dae era Godis ende om salicheit hyaers zeels her testament ende een sciknisse her goeden, 15 replic ende onreplic, ende ual dat disse ordinancie hyerre goeden sal heten een testament uessa of leeste uylla, ende uol dattet standfestich halden sal uirdda als een testament of leeste uilla of codicellus, hoe dattet alderbeest ney dae riochten staen mochte, het sy mey solemniteiten jef sonder solemniteiten, in maneren als hyrnei screven steet.

20 Int aerst soe byfelt hyo heer zyel God almachtich, ende heer legersteed byerre hyo by Sancte Uilbroed, heer patroen tot Goyngum.

Item soe byspreck ic dy patroen toe Aesteruerum een ponsmeta landis euelic, ende dae presteren alder treddaheel ponsmeta landis woer enigha missen, ney scyckenisse myn broeders, her Dowa Herkis, conventuael toe Thabor, ende maester^a Edo, myn 25 megh, personna toe Boessum, jef her Johannes, myn personna toe Goyngum. Ende disse landen lidzeet toe Aesteruerum, in dat goed dier Sybba Bwa zin nu op uennet. Item soe byspreck ick IIII stuveren renten daer presteren toe Goyngum, toe euige daeghen, ut myn renten dyer ic nu hab ut dat goed dyer Hans ende ick nu ter tyd op uenya. Des soe sella ick ende Dowa, myn zin, ende Andel, myn dochter, in dae beed 30 uessa tot euigha tyden. Item ick byn scildich III pond uaex tHelliga Sacrament in Ypkoldegae. Item III pond uaex dat Heilige Crus toe Snits. Item myn patroen Sancte Uillibroerd toe Goyngum myn beste tabbert, dyoncker gren, tot en cassel, men dat foer bispreck ick Hans, myn man. In dy nya duael dyer op myn bed laey, dy als ick byrocht uaerd, scel habba myn patroen. Item soe byspreck dy patroen een nya aelba ende een 35 ny amict. Item eilck bidden oerda I pond.

Item Teeth, Hans suster, myn deysse peels ende raedda rochk sonder mowen, item een haeddoch en scetteldock, een clyr mey een mutse. Item suster Ghyeel en beste haeddock en beste clyr, myn beste scetteldock, beste mutze. Item dyo faem yna hus een grou scetteldock ende I clyr.

40 Item ist dat Hans nei myn daed nen uyf nemt of boestget, soe byspreck ic hem tot

^a B: maerste.

syn lyfstond dae renten dyer ic, Itien, hab in dat goed dyer wy nu op uyen tot Goygum.

Foerd seller erwa uessa yn alla myn ora goeden, replick of onreplick, myn kynskynden, by Dowa tegghen synt.

5 Ende uant ic selven niet scrywa kan, neer feer aeck ne sygel, soe hab ick baeden myn persona, her Johannes, dit testament voer my toe bysiglen ende to scriven. Uyelck ick, her Johannes vorsⁿ, dien hab om Ytyens beda uilla vorsⁿ. Ende om ma festicheit soe byd ick, Yten, her Johannes, myn persona, ende Hans, myn aefta syd, ende Wypka Sicka Poppa zin, uuse landzate deer nu mey us uennet, dat hyaet uillet
10 tyowgha ende hlya dat aldus myn laeste wolla is. Dyer uy, Johannes ende thyogen vorsⁿ, gern dwaan uolla om Ytyens baede wolla.

Orkunda dissis hab ick, Johannes vorsⁿ, myn sigel tracht op spacium dissis.

Anno ut supra, actum in domo habitationis testatricis, die ut supra.

Johannes Meynardi, curatus in Gongum, subscripsit.

15 Item dit is een copia, ut dat principael screven uelcka leit tot Goyngum, dat ick, her Sirck, pastoer, ly my myn hand selven screven, int jaer fan M V^c ende XXXVI, 3^a feria Penthecostis.

Origineel (A) niet voorhanden.

20 *Afschrift: B (1536 juni 6, door heer Sirck, pastoor van Goënga, naar A). RAF, Collectie Varia Staten, inv. nr 73. In dorso: Een copia ut Ytens Haens testament, uelcka principael leyt in Goynga ztercka by Sneek. <M.a.h.:> V N.J.*

Druk: a. OFO IV, nr 237.

100

1522 november 12

Wlcke Myrcks zoen

25 In nomine Domini, amen.

In den tydenn dat Wlcke Myrcks zoen was syeck vann lichgam, hoewell hy <was> wys inde vroed van verstandt, soe hefft hi wel bdacht dat in desenn tydenn niet wysser ys dann die doedt inde niet onwysser dar dy urre dess doedt, duus soe heff hy besorget syn siell salicheit, inde heff gemack syn testament, codecill offte leeste wyll off eyn
30 schyckinge sinner guedenn, inde wyl dat wast inde stedich gholdenn hebbenn, all men eyn testament voirsc. schuldich is toe holden.

Int ierst hefft hi Godt vann hemelrick syenn zyell gegeven. Dartho soe hefft hi besproeckenn eyenn ewichge memori op dat eerdlandt tho Swede, dy damme daraff. Men sall oeck geven alle jerren onse kercke tho Malcquerum twe st., want dy helff
35 vann dat eerdlandt better is dat dy ewichge memori. Inde II st. dat sal men aenn wassbrandt tho Cappenborrich betellenn in Onser Lyver Vrouwen huiskenn, dar Symen Reynners zoen fowd van wesen sall.

Hirtho soe hefft hi Tomis syn broers kynderenn in Lywck syn suster[s] kinderen arff gemaek in vader inde moeders stedenn, bholdenlick dat Lywck synn suster
40 dochter niet meer sall hebbenn dann eyenn vann broeders offte susters kynderenn, inde

dairtho sal dy kleine kamer bynnenn in dat huiss eynn woeninnchesteed tho hoer lyffstondt.

Item Piter Gerret zoenn tho Enckhuissenn eyn schrickenburrigher.

5 Nu all dynck sonder falickant. In kenteniss ter warheit zoe heb ic, her Claess, persoenn in Malcquerum, met orkenenn, als Agge Jacob zoen, Abba inde Douwa Zypkes zoenn, Ydts Hayes zoenn, Jarich Boyens zoenn, dit testament offte leeste wyll voirsc. bysegelt met myn selff segell, voir my ende um bede wyll orkenenn voirsc.

In jaer Onses Herenn XV hondert inde twe un twyntich, op Sinte Lebuynn dagh confessor.

10 <Ondertekend:>

Ick, her Claes Jacobs zoen, Iye als voirs.

Meeus Aggas zoen <h.m. 16>.

Jolthye Wybes zoen <h.m. 15>.

Boye Thomas zoen <h.m. 3>.

15 Abba Sypkes zoen <h.m. 1>.

Agga Douwes zoen <h.m. 2>.

Ydts Tzalynchts zoen <h.m. 11>.

Tyerdt Dowwes <h.m. 20>.

Origineel (A) niet voorhanden.

20 *Afschrift: B (1551, naar A?). GA Nijefurd te Workum, Archief Dorpsbestuur van Molkwerum, Kerkelijke stukken vóór 1600, inv. nr 1. Opschrift: Copie ut Wlcke Myrecks testament salichge gedachtenische.*

Zie voor de datering van het afschrift de aantekening bij nr 76.

101

1523 april 2

25

Dominus Feddo Popkema

In nomine Domini, amen.

Per hoc presens publicum instrumentum cunctis evidenter pateat, anno a nativitate Domini millesimo quingentesimo vicesimo tercio, secundo die mensis aprilis, hora nona vel quasi ante meridiem, indictione undecima, tali pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini, domini Adriani, divine providencia clemencie pape sexti, anno suo secundo, atque imperii seu principatus sublimis potentissimi principis ac domini domini Caroli, Romanorum imperatoris magnifici et semper augusti etc., anno suo [***]^a, constitutus honorabilis vir dominus Feddo Popkema, ecclesie Sancti Viti pastor in Lywardia, in mei presencia notarii et testium domini Wopkonis et magistri Francisci, ad hoc specialiter vocatorum et rogatorum, per gratiam Dei mentis compos, licet corpore languens, quamdiu corporeis in membris desiderans viget mentem necnon ratio regit, quam sepe siquidem rationem adeo languor obnubilat, ut non solum

^a *Het jaar niet ingevuld. Lees: tertio.*

temporalium rerum, verum etiam suis cogit ipsae languoris vehementia oblivisci, et conditionis humane inevitabile detrimentum prevenire, etiamque nihil certius morte, hora eius nihil incertius considerans, volens igitur pie et salubriter disponere et ordinare de rebus suis sibi pie et misericorditer a Deo collatis, ac anime sue salutis
5 providere et sui memoriam in hunc mundum salutiferam relinquere presentibus codicillis, suam ultimam dispositionem in hunc modum pie secundum animi sui indicium disposuit et disponit, ordinat atque in formam rite sequentem ordinavit.

Tenor testamenti:

10 Ego, dominus Feddo Popkema prefatus, anno, mense, die, indictione, pontificatu et imperio quibus supra, presentibus ibidem testibus infrascriptis, testamentum meum condidi in hunc modum.

In primis omnipotente Deo animam meam, et terre corpus meum committo, et apud Sanctum Vitum patronum sepulturam peto atque desidero.

15 Temporalia mihi bona a Deo relictia divido in tribus partibus, ac separationem facio, videlicet in ecclesia Sancti Viti et pauperibus Christi, tamquam in duobus principalibus legatariis et veris heredibus, scilicet Tyalck, filia^a sororis mee, et Katherina, filia Saeck. Et predicti in bonis sine contradictione a me relictis secundum testamenti istius tenorem seu ultime voluntatis se intromittant, ut nemo supradictorum
20 verbis aut factis ultimam dispositionem violaverit vel prevabitur parte sua dicte hereditatis vel legati, quam devolvi, id est [***]^b, volo ad illum qui meis obtemperat optatis.

In primis habebit ecclesia Sancti Viti quinquaginta aureos florenos de pondere, et quatuor vasa argentea de libera, scilicet coppen, cum argento in ecclesia videlicet calice et ampullis argenteis, et cum domistadio in platea nostra, a Kempone et Auck emptum, super quod nunc mater Takonis fabri lignarii. Et ista bona eo iure et
25 possessione erunt seu manebunt in manus domini Wopkonis, executor mei, quo iure fuerunt in possessione et proprietate mea, quousque advocati in fabrica ecclesie procedent Sancti Viti, et idem executor tunc ad utilitatem ecclesie exponet. Et si fabrice dilatio seu mora facta fuerit ex negligencia advocatorum, post mortem meam
30 tribus vel quator annis, sicut me superstite fuerat multis annis, prefatus executor supradicta bona distribuet pauperibus pro salute anime mee. Item omnia bona mobilia, semina, utensilia, superlectilia istius domus qua non sunt specificata seu legata, debent vendi ab executoribus infrascriptis, et dari pauperibus miseris, et carnis medietate.

35 Insuper Beata Maria in honorem Presentationis habebit tres aureos florenos annuatim cum quartallo, quos emi a Wilkone Hollinga, cum huris quas obligatur michi, ut cavetur meo in novo^c registro, ad horas de Domina distribuendos. Et omnem actionem quam habeo super heredes Doed Mockema, resigno et do Beate Virgini Antique Curie, etiam ad horas suas, perpetue duraturas, cum omnibus auribus meis, et similiter omnem actionem quam habeo adversus Romckonem, filium^d Sypt
40 Wnama. Item ad vigiliis et missas anniversarii mei habebit Beata Virgo Maria aureum

^a B: filiam.

^b Ruimte voor één of twee woorden opengelaten.

^c B: nova.

^d B: filiam. Zie echter UvB f. 63^r: Sipt Unema heeft alleen een zoon Romke.

florenum annuatim in Ferwert, emptum ab Entone filio Petri, et unum graminale in Pascua patibuli, emptum a Titardo Burmannia et a Rytskone et Foeck in Finthium. Unius stuferi in vigiliis presencia gaudebunt presentes, altera die celebrantes pro salute anime mee tres butkinos recipient. Sacerdotes ad Sanctam Katherinam in Pascua
5 patibuli similiter unum graminale, emptum a Tetardo Buurmannia, sublevabunt, et presentes erunt in vigiliis anniversarii mei absque presenciis, et altera die in ecclesia Sancti Viti celebrabunt pro salute anime mee, illo excepto quod tenetur celebrare eodem die summam missam ad Sanctam Katherinam. Et illud graminale habebunt loco illius aurei, emptum ab Haya Kamminga, in prediis meis in Popkema huys. Et
10 quod superest habebunt pro presenciis et missis in anniversario meo, et restituant heredibus meis litteras emptionis istius aurei in Popkema huys.

Instituo heredes Tyalck et Katherinam supradictam, filias sororis mee, in omnibus bonis meis immobilibus, michi a parentibus relictis et a me emptis, funerariis expensis legatis exceptis in die obitus, tricesimi, anniversarii mei, que omnia debent sumi ab
15 executoribus de pecuniis et redditibus meis secundum tenorem testamenti, et cum argento supra non specificato seu legato. Et do auctoritatem executoribus meis ad sublevandum et plenariam potestatem quemadmodum ego habui me superstita in temporalibus redditus meos, et ad exponendum pecunias meas, donec omnia secundum velle meum^a sunt satisfacta. Nec heredes intromittant se in minimo temporalium,
20 donec omnia fiant istis omnibus deductis secundum tenorem testamenti, bona omnia mea relicta a parentibus et a me empta pervenient ad heredes prefatos.

Item Katerina, filia Saeck, habebit a me prerogativam. In primo habebit tres aureos annue in Lichtaert, et etiam habebit semiquatuor aureos in Hallum, et medium aureum in Ferwert ex domistadio Bocko Bockema. Istos redditus habebit Katerina, filia Saeck,
25 ante divisionem in prerogativam, istis exceptis Tyalck et Katerina equalem facient de bonis meis immobilibus cum argento participationem seu divisionem consilio executorum. Et Tyalck et Katerina dabunt fratri meo extra patriam usque ad usum vite annuatim duodecim florenos de pondere, quia vendidit hereditatem suam, quam ego redemi. Et Tyalck sublevabit redditus Katherine quousque nupserit viro, et omni anno faciet executoribus computationem legitimam de bonis et redditibus Katherine. Et si
30 decesserit Katherine absque prolibus, omnia qua recepit a me, revertuntur ad heredes meos. Item Tyalck et Katherine habebunt etiam medietatem carnis. Item Tyalck et Hio habebunt duas vaccas optimas. Item Frouck et Romcke habebunt duas iuniores vaccas. Item omnia alia animalia habebunt pauperes Christi. Talem facio in bonis meis substitutionem: si Tyalck et Ienthien, eius filia, et Katherine, filia Saeck, decesserint sine prolibus legitimis, tunc omnia ista bona immobilia deveniant ad heredes Hesseli Feycksmas. Si quis moriatur de illis, succedunt proles in loco parentum.

Item lego etiam ecclesie in Huyssum duodecim aureos florenos in pecuniis. Item Wanswert duos florenos. Item in Nova Curia Lewerdie duos florenos. Item ad Sanctam Katherinam unum florenum. Item predicatoribus florenum, cum Sermonibus tesauri. Item observantibus tres florenos. Item conventui Sancte Anne in Lywardia duos florenos. Item Smalenee unum florenum. Item Aylsum unum florenum. Item Foswert tonnam cerevisie hamburgensis cum aureo floreno. Item Betlehem tonnam cerevisie hamburgensis cum aureo floreno. Item Bauck filia Ansckis, cum sorore sua
45 Barbara, unum aureum florenum. Item filie Jetz unum aureum florenum, simul Teeth,

^a B: meam.

filia Francisci Minnema, medium florenum, Loths, filia Refridi, medium florenum. Item conventui Mariegaerde promptuarium circa ianuam et tres florenos. Item Douwoni raseri promptuarium aliud, et demitto illi debitum. Item magistro Fockoni, Petro vicario, Wpkoni sacriste, cuique aureum florenum. Item domino Johanni Jorardi
5 unum florenum et quatuor coclearia argentea, domino Wopkoni leonem aureum. Item magistro Francisco aureum florenum. Item ceteris sacerdotibus quartallum unius aurei.

Executores ultime voluntatis mee erunt dominus Wopko, Refridus, Gerlacus, filii Hesseli, et quisque fratrum habebit leonem aureum, et si aliquis executorum presens
10 non fuerit, quicquid dominus Wopko secundum tenorem testamenti attemptaverit, alii id pro rato habebunt, ac si essent presentes. Et heredes non intromittant se de redditibus immobilium bonorum meorum, nec pecuniis, nisi de restante, postquam omnia in testamento sunt executata.

Et hanc suam ultimam voluntatem asseruit esse, velle quam valere voluit iure
15 testamenti, quod si iure testamenti non valet, valeat tum iure codicillorum seu donationis seu cuiuslibet ultime voluntatis. Et voluit hoc testamentum seu voluntatem omnibus aliis eius testamentis seu ultimis voluntatibus retro^a temporibus factis prevalere atque roboris firmitatem habere.

Item dedit prefatus commissariis seu executoribus eiusdem testamenti et cuilibet
20 eorum in solidum plenam licentiam et liberam potestatem, ut sine contradictione ipsius heredum testatoris, aut alterius persone, possunt sua auctoritate de bonis mobilibus eiusdem testatoris vendere, alienare, pro dictis legatis anime sue solvendis, et ad sublevandum redditus annuatim de bonis immobilibus, pro predictis omnibus exequendis, secundum honestatem persone testatoris in exequiis, expensis tumuli,
25 tricesimo et anniversario.

Acta sunt hec in presencia testium ad premissa vocatorum specialiter et rogatorum, scilicet magistri Fockonis, magistri Francisci, domini Holckonis, domini Petri Martini, Petri Johannis Sibrandi, Hillonis Ulbodi, mariti Reynolds Simonis, et Martini fabri lignarii.

In robur premissorum et munimen dominus Feddo subscripsit propriis manibus
30 illud testamentum et sigillum proprium appendit. Similiter magister Focko ob rogatum domini Feddonis sigillum suum appendit et cum aliis testibus subscripsit, necnon Petrus Johannis Sybrandi ob rogatum testatoris sigillum suum appendit et subscripsit.

Anno, mense, die, indictione, pontificatu, imperii quibus supra.

Erat subscriptum ut sequitur: Ego, Feddo, fateor supradicta. Ego, Wopko, presbyter, ex parte [***]^b protestor manu mea. Ego, Petrus Martini, fateor ut supra. Ego, Holcko, fatior ut supra. Ego, Hillo Ulbodi, fatior ut supra. Ego, magister Franciscus, dico et assero me adhibitum in testem in presenti testamento per dominum Feddonem pretactum, ideo propria me^a subscripsi manu. Et ego, Wilhelmus
40 Folckeri, clericus Traiectensis diocesis, publicus auctoritate apostolica notarius, quia premissis testamentarie declarationi, dispositioni, legationi et ordinationi, omnibusque et singulis dum sic ut premittitur fierent et agerentur, una cum prenominitis testibus

^a *Lezing onzeker. B: rtio met een verticaal afkortingsteken na de eerste letter.*

^b *Eén of meer namen niet ingevuld.*

presens interfui, eaque sic fieri vidi pariter et audivi, ideoque hoc presens publicum instrumentum manu propria scriptum, exinde confeci et publicavi, et in hanc publicam formam redeggi, signoque et nomine meis solitis et consuetis signavi et subscripsi, in fidem et testimonium omnium et singulorum premissorum rogatus et requisitus.

- 5 *Origineel (A, naar het ontwerp van de testateur) niet voorhanden.*
Afschrift: B (zestiende eeuw, naar A). RAF, Collectie Murray Bakker, inv. nr 54.
Opschrift: Copia. In dorso (= f. 4^v): Testament van heer Feddo Popkema.

102

1523 april 12

Goedsfrundt en zijn vrouw Hylck

- 10 In den name Goedes, amen.
In den jaere van vyfthyehondert ende drie ende twentich, opten XII dach in aprili, so hebben wy, Goedsfrundt ende Hylck, myn echte wyff, angesyen die sekerheit des doedes ende die onsekerheit van den uure des doedes, ende want daer nyemant op eerden is die dat ordel Goedes wederstaen mach ende nyemant seker is ho[e] ende
15 hwaer ende wanneer hy sterven sal, om dan die toerne Goedes toe matigen ende onse elendighe zielen toe voersyen tiegen die langhe ryse, ende om die genade Goedes toe beth toe vorcrygen, hebben wy mit mercanderen eendrachtelyck ende gelyck mit mercanderen mit beraeden ende welbydochte synnen onssen testament, codicill of uuterste wille of een scickenisse ende ordinantie onssere gueden gemaeket, opdatter
20 gheen scoringhe of twist sal coemen nae onsser beyder doet twiscken ons erwen van roerende ons tylicke goeden, hoe dattet alderbest na den rechten, syd ende plyge onses landes staen mach, mit soelemnityten off sonder solemnityten des rechttes. Ende wy willent gehalten hebben van onse erfgenaemen ende van alle man in alle syn arteculen, by pena voerborenisse des erfships of der legaten daer niet holden
25 willen, soe feer als den rechten dat vermoegen, tot profyt Sente Marten, patroen in Sneeck, in tegenwoerdicheit der tuygen ondergescr., in maneren naescr.
Ten eersten byvelen wy God van hemelryck onse arme elendighe zielen, ende ons legersteed begeren <wy> to Oldecloester in die kercke, voer Sente Nycolaus altaer, by heer Jelmer, ons oem saliger gedachten. Des bysprecken wy dat convent
30 voers. vyr golden gulden jaerlixen renten, des bygeren wy alle weken een ewighe misse op dat voers. altaer to hebben, ende dese fyer gulden renten voers. sal die langstlevende uutwysen, tot kennynghen uns testamentoers, ende onse erfgenaemen sulle[n] dese renten voers. moegen incoepen mit vyfthyen penningen een.
Item onse patroen Sente Marten bysprecken wy onse paert steden in die Noerdhorn. Item soe stichten wy een altaer in Sente Martens kerke toe Sneeck, in dat
35 cruyswerck dat nys gemaeck sal woerden, of anders daert best toe pas sal coemen, mit drie missen des wekes, toe weten des manedages in de Suete Name Jhesus, die ander des dinxdagen in de ere der heylighe moeder Sancta Anna, die derde des saterdaeges in de ere van Onsser Liever Vrouwe, men die misse in Nomine Jhesu sal men solemniter singen. Daer geven wy jarlix toe twentich golden gulden jaerlixen renten oppet
40 Nylandt daer Tyaerdt Hankes nuu op woent. Hyrtoe maeken wy collatoeres meyster Goeslick, onse soen, ende onse executoeres, om daer een erber priester op toe kiesen

van onsse bloede die daer byquaem toe is. Is daer sulx niemant toe crygen, sal men kiezen een erber vremde man, erbaer van leven, daert an bewart is.

Item soe byspreken wy onsse cruycebroeren binnen Sneeck ende die cruycebroeren binnen Franiker een ygelick vyftich golden gulden een<s> toe tymmeringhe tot die
5 kercke, toe verstaen als sy bygennen, soe sullen sy een ygelick van stunden an boeren van denghene van ons beyden eerst stervet, ende die ander vyftich gulden mach die langestlevende geven by syn levende lyff of ter lester doet, hoe hem dat sal bylieven, wel toe verstaen dat dese twee cloesteren voers. sullen van ons beyden alheel hebben elck hondert golden gulden. Item die drie bidden orden, als die predikenbroeders toe
10 Liewerden, die mynrebroeders toe Boelswert ende die carmeliten in der Ylst, byspreken wy een ygelick een tonne koyts ende een loepen weyts tot cleyn broet. Appingedammers byspreken wy een horentysgulden. Item toe Thabor, toe Anyacloester ende toe Aylssum ende alle die cloesteren in Westergoe bevelen wy ellickander die langestlevende dat mit ere toe maeken.

Item die uutleden, delen ende ander ligaeten, die boekinghe binnendicks ende buytendycks int deel, als kercken ende priesteren, bevelen wy malcanderen die langestlievende dat uute rechten, dattet mit eren sy nae onsse staet. Item Oldecloester ende ons cruycebroeders binnen Sneeck ende die cruycebroeders binnen Franiker
15 byspreeke wy alle jaer elck een pitantie op onsser beyder jaertyt, die langestlevende van ons dat alle jaeren uute rechten eerlicken ende ter laester doet desse parten voers. sekere landen uut toe wysen daer die last op geleyt woerdt. Des bygere ick van dese voers. cloesters dat sy onsse jaerstont alle jaeren eerlicken holden ende bygaen mit missen, vigilien ende ander goddienstighe werken, dat bevele ick hoere conscientie.

Item wart byalsoe datter eemant quam nae myn, Goedsfrent, doet ende meende an
20 my ten afteren toe weesen, dat bevele ick myn executoeren die saken toe examineren. Wat sy daer in ordineren mit Hylck, myn huysfrouwe, ende meyster Goeslick, myn zoen, bevele ick hemluyden.

Item Tietie, meyster Goeslicks natuerlicke dochter, byspreken wy een ygelick tien horentysgulden jaerlixen renten. Item ick, Goedsfrent, byspreeck Gerryt myn broeders
30 kinderen uut gueden gunste, niet van sculdes wegen, vyftich golden guldens eens, tot Hylck kenninghe. Ist dat sy daarmede niet toevreden sin ende op hoeren recht meenen toe staen, soe sullen sy niet hebben.

Item angesien dat wy, Goedsfrent ende Hylck, meyster Goeslick, onsser beyder soen, syn hylxgueden uutgewesen hebben, ende oick want wy mit mercanderen foel
35 guets ende quaets geleden hebben ende lien armoet mit mercanderen gehath hebben, soe maeken ende byspreken wy elckander uut sonderlinghe gunste ende vruntscap alle onsse naegelaetene gueden soeals wyse nuu bruckende syn, roerlick ende onroerlick, als landt ende sandt, huys ende hoff, golt ende sol[ver], gelt ende clenodyen, ons leven lanck.

Item wart byalsoe dat w[y] onder ons beyden off die langestlevende enighe art
40 iculen in dat testament voers. bynoempt by raede onsse executoeres veranderde, of wy oick enighe donationes maekende die men heet nae den rechten donationes inter vivos of donationes causa mortis, tot Goeddes eren ende tot aermen luyden of oick waerlick vrienden, mit codicill of brieff ende segel, off onsse selves hantscriften, of in
45 tiegenwordicheit twee ofte drie nouwelicke tugen, daer wy elckander macht ende autoeriteyt geven mitz desen, dat wy van warden holden hebben willen gelick dit testament, ende dit testament darmede niet gequetst ende gecrinckt toe wesen by pena voers., des sal die langestlevende die insculden boeren ende die uutsculden bytaelen.

Item voertmeer institueren ende maeken wy erwen tot alle ons andere gueden die toefoeren niet bysproeken syn noch hyrnaemaels niet bysproken woerden, als al alster die langestlevende dat afterlaet, niet uutgesloeten, meyster Goeslick, onsser beyder soen, of syn kinderen int syn steed indien hy onsser beyder doet niet bylevet.

5 Item wart dat meyster Goeslick ende syn kinderen storven sonder echte ende blyckende geboert, soe sullen die rechte armen dat huys hebben op die Merketstraete of die warde daervoer, ende die ander gueden ende landen, roerlicke ende onroerlicke, tot ordinantie myn executoeren. Item den rechten armen binnen Sneeck byspreken wy drie golden gulden jaerlixen renten, Aeentiens Lucas huys ende caemer, mit dat
10 afterstal.

Item so sette ick, Goedsfrent, executoeres of voerfolgers tot ons testament ende curatoeres toe Hylcke, myn wyf, indien sy myn doet bylevet, mit meyster Goeslick, myn zoen, den erbaeren Sicko van Lyaukama, heerscip in Sneeck, broeder Teodardus, prier in voertyden der cruycebroederen binnen Sneeck, meyster Edo, pastoer in
15 Boesum, meyster Menno, pastoer in Rauwert, meyster Albertus, prebendatus in Sneeck, dese fyf gelick of twee of drie volcoemen macht toe hebben in allen dingen, indien daer iemant storve off avercoemen moechte.

Hyrby hebben over ende an geweest als toegeroepen orkenen ende tuygen broeder Teodardus voers., meyster Albert voers., heer Pieter, capellaen, in die pastoers steed,
20 Claes hoedmaecker, Meynert pelser, Geert scerryer, Jan van Franiker.

In orkunde der waerheit heb ick, broeder Teodardus voers., ende meyster Albert onsse singnet ende segel op dit testament gedruycket voer onsselven ende ter bede Claes, Meynert, Geert ende Jan voers., want wy hyr over ende an geweest hebben dat alle dinck geschiet is als voers. Ende want ick, Goedsfrent, mey Hylcke dit steed ende
25 vast holden hebben wil, heb ick myn hantschrift beneden desen testament geseth voer my ende Hylcke myn huysfrouwe, in den jaere ende opten dach voers. Ende want ick, heer Pieter, nuu gheen segel gebruyck, heb ick myn hantschrift hyrbeneden over geseth, in den jaere ende opten dach voers.

Frater Teodardus sigillavit. Goedsfrent Goeslick zoen bekenne myn hant als voers.
30 is. Meyster Albertus sigillavit. Ego, dominus Petrus, capellanus, loco pastoris fateor omnia ut supra.

Excopiert van my, Kempo Jelle zoen, secretarius der stadt Sneeck, van woerdt toe woerdt gelick syn bysegelde ende mit handen onderteykende principael, bytuyghe ick mit myn selves hantteyken,

35 <ondertekend:>

Kempo Jelle zoen subscripsit.

Origineel (A) niet voorhanden.

Afschrift: B (1529, door Kempo Jelle zoen, secretaris van Sneek, naar A). GA Sneek, Oud Stadsarchief, inv. nr 73 (Old Burgerbueck), f. 17^r-18^v. Opschrift: Goedsfrent Goeslick zoen testament.
40

De datering van het afschrift is afgeleid uit de volgorde van de stukken in het burgerboek: de eerstvolgende akte die werd ingeschreven, dateert van 28 mei 1529.

Fritz van Grunbach

Im Gotes manen ane.

5 Uf dem XXVII tag sepenber, in jar XXIII, hab ich, Fritz van Grunbach, trosas zu Harling, mit mir selber pesohlich, mein testement unt letze uil, ob Got der allmechtig uber mich gebut, uie es mit mein gut sol gehalten uert.

Zuerst soch peschoch ich Got van himel, dein almechtig Got Unser Herein Jesus Cris, mein sel, unt mein leicham sal man lechem gein Franickem zu mein kinen, da sal man mich pegem las mit koslich uie es mein ueib guttunck.

10 So mach ich mein weib mumeren uber mein kine, unt mein uerter prutter darzu, dieueil mein ueyb in uettuestul sicz, sal sich richirenn ob sich dein ueteuenstul verruck, sal sich dein kyner rethum tum unt mein prutter als numberen ob mein ueyb peye dein kinneren nit pleyeem uolt. So sol sich hab I^c goltgultem rentein die ich gekauf hab in lant unt zu Harling, uff I^c g., zu unt van parem gelt, unt schul sol sich
15 hab tzueyetausem corenten g. par gelt. Dise gyffenen sal sich hab ir lebe lanck, darnach sal es uiter an meine kyner falenn suner eniche einsuch.

Deis uirt mein ueyb fynem in schrithem uas ich hab, oter uas man mir schultig ist, oter uas ich schultig pyn, die meyeer sein mut geschrith die uerte ein gutem pfenig
20 sultig sein, das man albe dinck in schrith finem sal von Oberlant unt Frislant. Darumb pyt ich mein hausfraw unt kinem unt prutter umb Gottes uilem haltem, dan es mein letzter uil ist. Uf dismal hausrant unt klemert uirt mein ueyb sich uol uisem zu haltem. Obe mein prutter einer oter tziein rat tzu, gem sal man in die tzermmme gebem, unt elch ein rock unt seychem vanas, dein fornanten^a prutter itlich ein rock, albach dein eltem dein pestem, mein dreye schuecher itlich ein schaulat schartz zu ein rock.

25 Dat an Harling in Frislant, in jar da man tzalt tausenen V^c XXIII jar, dein XXVII tag sepemberis.

<Ondertekend:>

Fritz von Grunbach, trosas zu Harlinng.

<f. 3^r-3^v:>

30 Uas ich uitter schultig pim.

VIII^c goltgulthenen fur Sein Hersas die ich in ab hab kauff, satz ich an gelt XI^c XX carenten g.

III¹/₂^c gooltgultem von altem schul, mach an gelt carenten g. III¹/₂^c carenten g.

35 III¹/₂^c goltg. van dein VIII^c g. zu tzuns jars L ff., mach an carenten g. VI^c XXX caremtg.

Lattrys das ich mein prutter schultyg pim XXI^c carenten g. Daran hat er entpfanenn vom mein uech alle dein forraut der mir zu tel ist uortem van uein unt getreit laut deyse schethpryff. Darzu sitter der telung alle mein gut, gebrauck, tzuns, gult, ather

^a B: ffnn.

causem, uie das richiser ausueis. Das sal man in abkürzern, unt das uber sal man in peczal.

5 VIII^c goltgultem XXXV goltg. pim ich schuldig an pach Hans van Ter Sol unt Lubert van Der Sal van V jaren. Dath sal man abtzie das untgelt van morchem X st. das em jar, das anter jar VIII st. van morghem, gleick der keser tut. An carente g. XII^c LX pelaub die sun, do mach man abding der morghe mit mer dan XXXV st.

Origineel (A) niet voorhanden.

10 *Ontwerp: B (1523 september 27, door de testateur). RAF, Archief Familie Thoe Schwartzenberg en Hohenlansberg, inv. nr 813. In dorso, m.a.h.: Ontwerp van heer Fredryck van Grombach, met syn egen handt geschreven.*

104

1523

Tiets, weduwe van Saker Heringe

15 Int jeer Uus Heren dusent CCCCC ende XXIII hat Tiets, Saker Heringe nestlieten uedue, uessen cranck fan licham, mer nochtans uys, kloeck, sterck, forsiochtich fan sinnen ende forstaen, en hat wrtocht dy sickerheit des daeds ende dy onsickerheit des wre des daeds, soe hatse macket her testament of leste uille of en codicil, in maneren hierney scr.

20 Int aerst soe bifaltse God almachtich her edele siel, ende dio aerd dat licham, en byerre her leggerstoel of to rescknien dat licham by dy hellige patroen Sente Ponsianus, suut opt tierchoeff, by her twae dochteren. Soe bisprece dy hellige steed Goeds ende patroen Sente Ponsianus foer dy leggerstoel IIII ky toe een taefele op Uus Liaufrouwen auter, ofter toe treye bilden aldierop, en hyo uil dae ky oers noerne to orbera of hadde. Ford soe bispreckse dy hellige patroen Sente Ponsianus twae ky foer dae scienden dier hyo dio tierke sciendich is, en hat dae ky bettera sent, dat jout zee dy

25 hellige patroen Sente Ponsianus. Item ffoerd so bisprece dat eeuerdige Hellige Sacrament, Uus Liaufrou, Sente Anna, her hellige apostel Sente Andrioes ende her hellige joncfrouwen Sente Katherina ende Sente Barbara toegelick IIII pond uaex. Foerd soe bisprece legaten her persenne, her vicarius ende her Renick, elck ½ enckelgolden, mer her Renick dy scil sielmissen duaen foer sin^a.

30 Foerd soe <bisprece> dae twae biddena oerden to Liourd, dae preykers ende dae menreboren, elck een jong kw to sielmissen, en dae ore twae biddena oerden, als Apendamre ende Uaudseinre, elck een enckelg., en dae Frankera broeren ½ enckelg. Item ffoerd dae claesteren als to Anigum, Tiemarum, Bayum, Aeylsum en Uyswert, elck een hornkisg., dat dae guede mannen en sesteren naestich foer edele siel uille

35 bidde.
Item dy hellige patroen Sente Merten to Uyrdem, dierse her hellige doepsel ont-fensen hat, een enckelg., en elcke priester een stoter. Item ffoerd boeck[se] dat deel troch elcke prester een stoeter, en elcke tierke also folle. Ende her Uillem bisprece een gued kw. Item her deelen ney her daed uilse dat onderhaun scille uyrdem ney luyd

40 ^a *Hierna lijkt een woord vergeten, bij voorbeeld: bispreck.*

ende inhald sillige Saskers testament, en dat op foerbetteringe fan her bern. Item to Aesteruierum ende Mantgum elcke prester een stoeter, en elcke patron also folle. Item ffoerd soe bisprece dae riochte aerme ffyef jeer lang elcke jeer en heel grau lecken.

Item ffoerd soe mackis en sceedinge tuisken her bern, als Elck en Haring. Soe
5 leytze Haring toe jenst Elcke berns, euelic en eerflic, int aerst dat gued to Boxum, dat gued to Mantgum, dat gued Aesteruierum ende dat gued to Rauert. Ford so leytze Lisck, Harings dochter, to dae landen of renten to Ytens, in aefkortinge fan Harings deel. Item Saker ende Hobbe, Eelcks kynen, dae leytze to dae renten in Toytgum ende dae renten to Syl in Bocke gued, ofte dier Bocke nuu ter tyt bruct, en dat al-
10 dierom dat her berns dat dae ueesen, als Saker ende Hobbe vorscr., to kort scyt fan Elck, hy[...]he faer^a, en dat in aefkortinge fan Elcks paert renten ofte erfscip. Item foerd so uilse to Saker en Hobbe elck trye selveren leppelen en elcke twa g. uilhelmisscielden en elck een craelen fyftich mey selver teekensteen. Ende Lisck Harings dochter leytze to dy blauwe reeme, en aeck een craelen fyftich mey een selver teekensteen. Ende so uilse dat Doede reeme saliger gedachtenisse scil gaen also als
15 hyoe dat byerre hat. Ende Haring uilse to dae ruckers knoepen, dierfoer dat hy nen fyftich haen hat.

Item ffoerd so mackis eerwen to al her oer gueden, goud en selver, quyck en tyl, land en sand, gree en grond, alsodien alst her God almachtich forlienighet hat, her
20 kynen tolyke, als Eelck en Haring. Mer hyo uil dat Haring her siel scil byuarye, overmyts dat Eelck ute land is, en so uil se dat alle gueden scille byeen bluve, ter tyt to dat her siel fol scyn is.

In een tioch der uird dat dit her leste uille is als vorscr. is, soe hatse hierto roepen en baeden orkenen, als her Renick, prebendarius to Mersum, en her Uillem, her ein
25 prester, Bibe Hette zoen, Menne Sipke zoen, Peter Luttzens zoen.

En om een maere festicheit en sekerheit soe hatse baeden her Uopke, persenne fan Englem, dat hy dit testament, leste uille of codicil om her beede u[ille] uolde besigele. Dier ic, her Uopke, dien hab om Tietze vorscr^{ne} beede uille.

Datum als vorscreven.

30 <Ondertekend:>

Ick, her Renick to Mersum, byroppen als een orken in dyt testament, hlye als hyrboeppe scr. is.

Ick, her Uillem, prester in Mersum, beropen in dyt testament als een tzuogh, hlye alst vorscr. is.

35 Ick, Meno Sipka zoen, hyrin beropen toe een tioch, hlye als vorscr.

Origineel: A. RAF, Archief Familie Van Eysinga-Vegelin van Claerbergen, inv. nr 296. Met opgedrukt zegel: 118. In dorso, m.a.h.: Sillighe moers testament. <M.a.h.> Tyets Heringha testament.

Druk: a. OFO II, nr 314.

40 ^a *In a is hy[...]he faer weergegeven als: hyertefaer, hetgeen de zin niet veel verduidelijkt. Waarschijnlijker is dat faer betrekking heeft op Elck, de vader van Saker en Hobbe.*

Aedzert Abbinga

In nomine Domini, amen.

5 Int jaer Ons Heren duserent vyffhundert ende fier ende twintich uas Aedzert Abbinga
 gesunt van lichaem ende ual by syn foerstaend, by die genade Gods, ende uant hy
 aenmerckde dat alle menschen eens moeten sterven, ende dat daer gheen dyng soe
 seker is als die doed ende gheen dyng soe onseker als die uer des dodes, soe bedacht
 hy hem met God ende mackde syn testament ofte laeste uille ofte codicil ofte alst
 10 alderbest nae den rechten heeten mach, meth frya uilla ende folcomen voerstand, in
 forma ende maneer alst naescreven is.

Int eerst bifal hy syn ziel God almachtich, Marie ende alle heilige engelen, syn
 lichaem die aerde, daert uutcomen is, ende begeerde syn legerstoel toe Bly in die
 kerck Sunte Nicolaus, ende bisprack den patroen Sunte Nicolaus aldaer fiertien
 enckelguldens.

15 Item die prekeers toe Leuerden een enckelgulden eens voer en legaet. Item die
 minrebroers aldaer en halff enckelgulden. Item Sunt Anna cloester toe Leuerden en
 half enckelgulden. Item toe Genaerd en tonna byer. Item Ons Lyve Frou toe Oldehou
 en enckelgulden eens, toe Bethlehem en tonna byer, toe Uaerd in Dungredeel en tonna
 20 byer. Item hy mackede twintich jaerdeel na syn doed, deeme geven sal nae gewoente
 des lands. Item die uitfaerd, sevende dach, die maenstond, jaertyt alst en uyss ende
 geuoente is. Item en igelick priester int deel aldaer, als met naemen Feruerdadeel, en
 dubbel stuver.

Item Tyamck, syn uyff, gaeff hy Aebbinga staten, met syn deel stens ende alle die
 landen die daertoe hore, ende die sal Tyamck voirs. hebbe eulick ende erfflick, sterft
 25 hy sonder echte kynden. Ende late sye kynderen nae, soe salt coeme op dy kynderen,
 alst hoert nae die rechten. Item syn dochter Anna bysprack hy ses enckelguldens
 jaerlix, alsoe lang als sie lyeefft.

Item syn susteren, als Auck, Bauck ende Eelck, ende syn broers kynden, Frans
 ende Byuck, in har faers steed, set hy eerven fan al syn ander gued, als van dat gued
 30 toe Faerd ende van alle ander oenreplike gueden, ist dat hy steerft sunder kynderen.

Item syn uyff, Tyamck voirs., sal hebben alle replike gueden die daer synt ende
 gefonden uerden nae syn doed, die alheel alle tyd toe beholden, mer isset dat hy
 kynderen naelaet, soe salt coemen op die kynderen, alst hoert nae die rechten. Item die
 35 ses guldens, Anna, syn dochter, besproeken, die sal Tyamck hoer jaerlix geven uut
 hoer gued ofte uut die staten, uaer dattet Tyamcken belyfft.

Item dit testament uil Aedzert voirs. onderhouden hebben fan syn naecoemen, fry
 ende fast toe staen als voirs. is.

Oerkunde van desen heft hy gebeden den eerueerdigen pater broer Wilhelmum
 Smit, licentiatum in die godheit, prior van die prekebroers bynnen Leuerden, om dit
 40 testament toe bisegelen. Datuelck ick, broeder Wilhelmus Smit, prior voirs., heb
 ghedaen om Aedzert voirs. beede uille.

Int jaer Ons Heren voirs., in januario, op den fyften dach des maends voirs.

<Ondertekend:>

Ego, Rodolphus, curatus parochie Novae Curiae, protestor suprascripta manu propria.

<Onder het zegel:> Ego, frater Wilhelmus, prior quo supra, praesens testamentum rogatus et requisitus sigillavi et me subscripsi, qua testor manu mea propria.

Adzert Abyngha subscripsit.

5 <Rechts onderaan, in de teksthand:> Hoc praesens testamentum scriptum est ex mea scientia et libera voluntate testatoris Aedzert Abbinga, quod ego, frater Wibrandus, protestor manu mea propria, Wibrandus scripsit.

10 *Origineel: A (hand van frater Wibrandus). RAF, Archief Familie van Sminia, inv. nr 1783. Met opgedrukt zegel onder papier (18). In dorso (= f. 2^v), m.a.h.?: Licet lege inhibente videatur hoc testamentum invalidum, cum lex canonica et civilis simul prohibeant donationes mutuas propter 4^{or} rationes, ff. De donatio. l. 2^a et 3^{aa} ex expressas, tamen salvari potest in casibus a lege permissis. Dicitur enim in c. Donatio, De donati.^b, quod licet verum sit donationes huiusmodi iure non subsistere, nihilominus tamen si donans persevererit^c in eadem voluntate usque ad mortem, valet huiusmodi donatio cum quo iste testator intendat praesens testamentum morte conservare iuribus subsistit. Item valet donatio 15 2° si alter inde non sit pauperior, sed^d licet alter sit ditior. Item si maritus heres institutus ab aliquo non adeat ut mulieri substitute locum faciat. Item e contra si alter non fuit factus ditior licet alius fuit factus et^e pauperior ut si vir donat uxori ad emendum unguenta l. Cum hic status, ff. De do.^f.*

20 *De dorsale aantekening is ongetwijfeld corrupt. Mogelijk betreft het een afschrift dat is gemaakt door een niet-jurist, die de strekking niet geheel begreep. Vergelijk voor de aan het slot genoemde unguenta nog D. 24.1.31.9 en D. 24.1.7.1.*

106

1524 januari 23

Henrick Nanninck zoen

In den name des Heeren, amen.

25 In den jaere der geboorte desselwen Heeren duysent vyfhondert vier en twintich, der twaelfder indictien, op den drie en twintichsten dach van der maent januarus, ter sester uren oft daerontrent voor middage, int eerste des pausdoms onses alderwaerdichsten vaders <in> Christo ende heeren heere Clemens, die sewende paus van dier namen gestelt weesende, in presentie van my, notarys, ende tuygen hieronder ges., die 30 eersame Henrick Nanninck zoen van Bolswart, poorter ende inwoner der steede van Amstelredam, kranck ende siekelick wesende van lichame, machtich nochtans alst blyckelick scheen synre verstandt, sinnen, reedenen ende memorye, verclaerden ende seyde dat in seekere voorleden tyden, te weten in den jaere Onses Heeren duysent vyfhondert ende elve, hy ende syn voorhuysvrow zaliger gedachtenis, Katryn Epes 35 genaemt, een testament gemaect hebben binnen der voors. stede van Bolswaert,

^a D. 24.1.2 en 3.

^b C. 5.16.3.pr. of X 4.20.8.

^c Misschien beter (naar analogie van het allegaat): perseveravit.

^d Lezing onzeker.

40 ^e Lezing onzeker.

^f D. 24.1.32.

blyckende by instrumente daervan wesende, by eenen Wygerus Petri genaemt als notarys onderges. ende ondergeteykent, welke testamente dieselwe Hendrick noch approberende wil ende begeert van waerden te weesen ende onderhouden te werden in allen puncten ende articulen daert by deesen instrumenten niet verandert oft gemuteert wort, instituerende alsnoch ende makende syn erwen die armen tot Bols-
5 wart, also int voors. instrument oft testament verclaert staet, twelck hy gehouden wilde hebben als hyer expresselick verehaelt.

Ende want hy met syn voornoemde huysvrouw by tselwe testament een proeven gesticht ende gefundeert hebben, die hy wil geleegeen hebben oft geleyt op Sint Jacobs
10 altaer, staende in die kerck van Bolswardt. Ende die priester ofte priesteren in der tyt die dieselwe proewen bedient ofte bedienen sullen, geen sekerheyt specialicken en hebben waer sy die renten oft goeden van deesen proeven halen sullen, so ist dat die voors. Hendrick Nanninck zoen tot verbeeteringe mede van dieselwe proewen mitten alderbesten wech^a, rechten, saeke ende maeniere hy dat vaste doen mochte, gunnet
15 ende gewet ter cause van den doot, maectt, bespreckt, bewyset ende assigneert tot die voors. proewen die goeden ende renten hiernaevolgende. In den eersten het halwe goedt, leggende op Lutkgen Knosses by Bolswardt, daer Peeter Harmans zoen die ander helft van toebehooret, begeerende opten voochden van den voors. armen ende willende dat sy alsulke drie schilden als hy, Hendrick, gekoft heeft op syn lyff, laeten
20 sullen by dit voors. goet, ende den voors. priester laeten volgen, ontfangende wederom in die steede van deesen renten andere van synen goeden, ende dat nae rade <van de> naebes. executoren. Item sal noch desen priester hebben vyf koe gras, leggende Wittenzerdorp^b. Item noch vier koe gras, liggende achter die Heyligen Geest, diewelke die susteren nu bruyken. Noch twee koe gras, leggende in Loockele Gruet^c.
25 Item noch zeeven pondemaeten lants, leggende op Oldeclooster veer^d. Item noch ses pondemaet, leggende in den Marlinck. Noch XXIII st. ewigen renten op een steede daer Hobbe decker op woont. Item noch XXIII <st.> ewigen renten op een steede daer Reyn Ryn^e scheepmaker op woont. Item noch mede een koe gras, leggende achter Hockaert, ende twalf st. ewigen renten uut een steede daer Bent op woont, welck van
30 syn voornoemde huysvrouw gecomen is. Item maectt noch denselwen priester syn huys dat hy nu gecoft heeft, staende op die Kerckstraet, welk men ock betimmeren ende in raeck ende daeck holden sal buyten des voors. priesters coste. Item sullen noch die voors. armevoochden gewen den voors. priester drie goude guldens jaerlickse renten, ter tyt ende wylen syluyden hem beweesen hebben aen sulken stucke lants dat jaer-
35 licks drie der voors. gulden waerdich is. En voor die eerste priester die des voors. proeven hebben ende bedienen en de vruchten tot den selwen behorende bueren ende heffen sal, so verkiest die voorn. Henrick Nannincks zoen ende noemt midts deesen meester Albert Gysberts zoen, student, leggende nu ter tyt tot Loewen, soveer hy tusschen dit ende Sint Jans missen naestcomende priester wordt, stellende anders ende
40 noemende in syn plaetse heere Symon Alberts zoen van Harlingen.

Twelck aldus geschiet weesende die voors. Hendrick Nannincks zoen, willende syn

^a E: voege. F: voegen.

^b E en F: achter dye heyligen Witten Zeedorp. Vgl. BB 279: *Wytsumma terp*.

^c In plaats van Loockele Gruet in E en F: Foeckel guedt. Vgl. BB 279: *Lutke Gruet*.

45 ^d E en F: weer.

^e In plaats van Reyn Ryn in E en F: Tryn Tryn.

naeste vrunden ende magen by maniere van codicill wat bet versien ende bedenken, naedien hem dunckt dat henluyden in syn testament voorn. niet genoch gemaect en is, heeft met den alderbesten wech, rechten ende forme dat vaste ende beste geschien mochte, geordineert ende gemaect syn codicille in manieren naebes.

5 In den eersten alsdat alle syn susterlingen die syn doot beleewen, elcks hebben sullen vyftich rinsgulden carrent eens te betalen, also nochtans dat tgrundt henluyden in syn testament besproken is, comen sal ende weesen tot een afslach van deese voors. vyftich gulden. Item sal meede Syburch Pieters dochter van aldusdanigen bespreek van vyftich gulden afgekort worden veerthien gouden gulden, die sy met haer dochter
10 tot anderen tyden van hem ontfangen hebben. Item maeckt noch ende bespreekt dieselwe Henrick Nannencks zoen syn susterlingen voors. elcks een pont groot tsjaers lyfrenten, uutgeseyt Egbert Timans soen, die twee pont groot syn leewen langk hebben sal, welke voors. lyfrenten die armevoechden binnen Bolzwaert uitkeeren ende betalen sullen, willende nochtans dat deese renten voor teerste jaer nae sinen doot niet
15 en sullen betaelt worden, maer int anderde jare deerste betalinge gedaen sal worden. Item het convent van Oegeclooster, leggende aen Bolswaerdt, met Nolck^a Jans dochter daer in wonende, hondert gouden gulden eens, waermeede sy ganschelick afstaen sal van alsulke bespreek ofte legaten als vooren syn susterlingen gemaect syn.

Item bekent noch midts deesen dieselwe Henrick Nannincks zoen schuldich te
20 weesen derfgenamen van syn voors. voorhuysvrouw gedachtich^b duysent gulden carrent eens, op welke dusent gulden betaelt is een scheepsbrief van hondert guldenen, welke syluyden van hem op betalinge ontfangen hebben. Item voor den inboel die Henrick voors. Griet Jans dochter, syn tegenwoordige huysvroue, gemaect heeft, blyckende by instrumenten daervan weesende, sullen dexecutoren naebescreven
25 gewen die erfgenamen van syn voorn. ee<r>ste wyf tweehondert rinsche gulden carrent eens, ende dat voor die gerechticheyt die syn voorn. voorwyf op deese goeden hadde.

Ende oft gebuerde dat Egbert Timans soen voors. ofte eenige van den voors. Henricks bloede door groote outheyt oft andere ongevalle tot gebreck ofte armoede
30 geraecten, dat Godt behoeden wil, begeert ende wil die voornoemde Henrick, dat die voors. armevoechden tot sulke synen armen vrunden ende magen diet nootlick te doen hebben, toesicht hebben ende bystant doen sullen.

Welke voors. dispositie, makinge ende ordinantie, sowel begreepen in syn voors. testament, gemaect int voors. jaer van elve, int geen daert by deesen instrumente niet
35 verandert wort, alsock verclaert in dit tegenwoordich instrumente, mytsgaders mede sulke makinge als hy gedaen heeft synre tegenwoordige voorn. huysvrouw van goeden alhier wesende, blyckende by instrumente daervan gemaect, gedateert op gisteren, die voors. Hendrick Nannincks zoen seyde ende affirmeerde toe weesen syn testament ende uuterste wille, dien hy begeerde opentlicken ende wilde van waerden te weesen
40 ende gehouden te werden nae rechten ende regule van testamenten ende uutersten wille, ofte by manieren van codicille ofte gifte ter cause van den doot ofte enige andere rechten waermeede dieselwe vaste ende beste van waerden blywen ende effect sal mogen sorteren.

Ende om deesen syn testament ende uuterste wille in alle syne puncten ende

45 ^a *E en F: Wolck. In het origineel stond mogelijk: Wlck.*

^b *E en F: salige gedachten.*

articulen volbracht te worden, stelde deselwe Hendrick, ordineerde ende maeckte
executoers die eersamen heeren here Worp, prior in Thabor, ende here Aesga, proven-
priester tot Bolswaert, met Albert Martens zoen glaesmaeker, burger aldaer, gewende
5 nae synen owerlyden te aenvaerden, ende nae uutwysen der voors. drie instrumenten
syn voors. testament ende uutersten wille te volbrengen, in alle manieren so dat recht
es ende behoort. Biddende meede den vermogenden heere heere Godtschalck, riddere,
stadthouder ofte owersten van Bolswaert, ofte gebuerde datter eenige lastige saken op
10 syn voors. uutersten wille ende testamentlicken dispositien vielen, dat hem geliewe
sich te voegen met den voornoemden executoren, ende tselve testament ende uuterste
wille te helpen volbrengen ende beschermen. Diewelke voorn. executoren omme syn
uuterste wille voors. te mogen voldoen, ontfangen sullen van syn voors. tegenwoor-
dige huysfrou die somma van vier en veertich hondert guldenen carrent, welverstaende
15 dat sy henluyden tgeen sy aen gelde niet leeweren kan, met schuldenbriewen ende
handtschriften betalen sal, nae uutwysen enre cedulen, by denselwen Hendrick ge-
schreewen ende haer gelewert.

Op alle twelck voerschrewen staet dieselwe Hendrick Nannincks zoen begeerde
sich van my, notario, gemaeck<t>, geschrewen ende geleewert te hebben een ofte
meer instrumenten^a in den besten forme. Ghedaen ten huuse van den voors. Hendrick,
20 testator, staende tot Amstelredam, achter den Nieuwen Prochiekerke op den
Burchwall, in presentie ende byweesen van den eersamen ende wysen mannen heere
Tomas Ackerman, priester, Pieter Hermans zoen van Bolswaert, Gerbrant Claes zoen
van Workum ende Jarich Hobben van Bolswaert, inwoonren der voors. steede van
Amstelredam, tuygen van goeden geloowe, hierower geroepen ende gebeden.^b

25 Gecollationeert met den principale, int francyn geschreewen, ende waere met
eygenen handen onderges. aldus: Ick, Henrick Nannincks zoen, bekenne dat dat myn
laeste wille es, myn eygen handt, Henrick Nannincks zoen. Dominus Thomas Acker-
man, priester. Pieter Harmens zoen als tuuge subscripsit. Jarich Hobbes zoen als tuyge
30 subscripsit. Ende daerachter waere noch een acte ges., luydende aldus als hierna
volget: Et ego, Franciscus filius Nicolai de Delft, publicus sacra imperiali auctoritate
notarius, ac coram venerabilibus viris^c dominis provisor^d et decano jurisdictionis
Amsterlandie pre scriba^e iuratus, quia promissis omnibus et^f singulis dum sicuti

^a In E en F hierna: openbaer.

35 ^b In C hierna twee verwijzingsstekens, waarachter respectievelijk: bewysinge en: hondert,
waarna: Ego, Franciscus, notarius infrascriptus, approbo annotatum defectum. Omdat
hiermee corresponderende verwijzingsstekens in de tekst ontbreken, is onduidelijk waar
deze woorden moeten worden ingevoegd. In E en F ontbreken deze verwijzingen en volgt
na gebeden direkt het notariële onderschrift.

^c In C hierboven geschreven: libris.

40 ^d E en F: primariis.

^e In plaats van pre scriba in E en F: gratia.

45 ^f In E en F hierna een aantal puntjes, waarna: Collationata est presens (E: publica) copia
cum suo originali, cum quo concordat. Teste me notario infrascripto (F: infrascripti).
Onder stonde: Gecollationeert met sekere copie, in papier geschreven, ende niet getekent,
ende daermede bevonden te accorderen by my, ter ordonnantie van den Hove (get.)

prescribite fierent et agerentur una cum prenominate testibus interfui, eaque omnia
et singula sic fieri vidi et audivi, idcirco huiusmodi instrumentum publicum manu
mea propria exinde confeci, subscripsi et in hanc publicam formam redegi, signoque
et nomine meo solitis et consuetis signavi, in fidem et veritatis testimonium omnium
5 et singulorum praemissorum, exactus et exquisitus.

Ende neffens dese voorgenoemde acte stonde geschrewen een notarysteyken, te
weeten een stene ende dairbowen een werltdt met een cruys, ende daeronder waere
gescrewen: Franciscus de Delf, notarius publicus. Omnia de sursum.^a Etc.

Origineel (A) niet voorhanden.

10 *Afschriften: B (16de eeuw, naar A). Niet voorhanden, bekend uit C. - C (16de eeuw,
naar B). GA Franeker, Archief Gerecht, inv. nr GR V. Opschrift: Copia copie. In de marge:
Codicill. - D (1591, door Faber, naar een afschrift; nogmaals gecollationeerd met hetzelfde
afschrift door Baerd, griffier van het Hof van Friesland). Niet voorhanden, bekend uit E
en F. - E (18de eeuw, naar D). GA Bolsward, Archieven Armvoogdij, inv. nr 63. - F (18de
15 eeuw, naar E). GA Bolsward, Oud Stadsarchief, inv. nr 36, 388-399.*

Het afschrift D, waarop EF terug gaan, is volgens de ondertekening van Faber gecollationeert met sekere copie, in papier geschreven ende niet getekent. Hiermee kan C zijn bedoeld, dat deze kenmerken heeft. Gezien de verschillen tussen C en EF is het echter waarschijnlijker dat EF teruggaan op een ander afschrift, mogelijk B.

20 **107**

1524 juli 22

Tette, vrouw van Heere

In den naem Goeds, amen.

Item in den jaren Ons Heren dusent 5^{co} ende wyr en twentich, op Sunte Maria
Magdalenen dach, soe heft Tette Heeren huusvrouwe ghemackt hoer testament ende
25 leste uille, ende heftet ghemackt in die teghenwoerdicheit des Hyllighen ende
Eeruerdighen Sacraments ende mede by an ende over uesende ghebeden ende tho-
gheropen tughen, hyronder benoemt ende bescreven, des naeghesc. testaments tho
onthouden ende de waerheit daerin to segghen ende tughen waer des van noeden
mocht uoerden, in den recht ofte buten rechte, etc. Ende ditselffe testament heft Tette
30 voersc. selves myt horen lyfachtighen woerden uutghesproecken, ende uyl dat dit
besc. testament sal ghehouden woerden ende achterfolget van horen arfghenamen,
ittelick by een peene toe verliesen syn arfnis dewelck hem mocht comen van Tetten
guderen.

Item int eerste gheft Tette onsen patroen, Sunte Marten tho Weestergeheest, myt die

35 Faber, met halen, 1591. Desen andermael gecollationeert tegens vorschreven copie, in
pampier geschreven, is desen daarmede accorderende befonden by my, griffier 's Hoffes
van Vriesland, (get.) H. Baerd, met halen.

^a C: Jesina de Siersen. Zie voor het devies van de notaris: Oldewelt, 'Notarissen te
40 Amsterdam voor 1600', afb. 9. Kennelijk is deze spreuk in de loop van de overlevering
verbasterd tot een naam, waarin men mogelijk een copiïst heeft gezien.

5 pastoer ende vicario dat halff huus, dat achterste eeinde, woer hoer leghersteede ende dat eerste jaer achterdaden. Item Tette gheft een roede ffeens toe Feencloester, liggende op Suaghe ffeen, daer Wygher Feddema op die westersyd is de naeste ende Oncke Onckema op die oestersid ys die naeste, woer myn ende myn dochter legher-
10 steede. Item Tette gheeft anderhalf paer groete silveren slaghen Onse Lieve Vrouwe in die Sonne toe Weestergheest mede toe versyren. Item Tette gheft hoer best roede rock op Sunte Annen altaar tot een karsufel, misse mede toe lesen. Item Tette gheft Onse Lieve Vrouwe tho Berghen een philipsg. Item die patroen in Oltwold een olt
15 scaep.
10 Item dat bedde ende die groete ketel, die wy tsamen hebben ghekoft, gheve ick Heere, myn echte man, myn paert syn lyfstont, daernae salt die patroen hebben. Item oeck gheeff ick, Tette, Heere myn part van die uaghen ende die twen peerden syn lyfstont, daernae salt oeck die patroen hebben. Item Wytthyen, myn moye, gheff ick, Tette, myn beste peels, daerwoer sal sye myn ziele ende myn moeders ziel helden in
15 de sonnendaghes ghebeden. Item suster Aleit gheff ick, Tette, drie ellen reyls, ende suster Margreta gheff ick, Tette, een hoefdoeck. Item heer Bauck to Weestergheest gheef ick een kuipe, van twen die koer daarvan. Item oeck gheff ick, Tette voirc., myn pastoer myt den vicario een koe, welcke koe sal wesen een yseren koe, woer naedelinghe des jaers mynre ende mynre dochter zielen, dwelck mochten vergheten
20 werden van mynen vrenden, ende dieselve koe sal Heere, myn echt man, toe herft den preesteren overgheven. Item ock gheff ick, Tette, myn pastoer ende myn bichtvader een ameren kransken, opdat hye des toe trowelicker woer myn ziel sal bidden. Item Jicke Mennema, myn neeff, gheve ick, Tette, een trisoer woer een liefghyfte.
25 Item nae al desse voirc. ghyften ende ghaven soe mack ick, Tette voirc., myn suster Sytthyen aerfghename van al myn ander guederen, sye bynnen tyl oft ontyl, reppelick oft onreppelick, lant, sant, woer sye gheleghen bynnen, etc.
30 Hyr bynnen by, an ende overgheuesen als thogeropen ende mede ghebeden tughen, Jucke Taken zoen, Wyben Aelckema ende Gherbrant Wyghers zoen, Ryske Ballincks zoen, Abel Lambers zoen, Ana Rentthyen man ende Idse Pelmer suagher ende meer ander tughen ghenoch, etc.
35 Want ick, heer Wygher, selves nuu ter tyt gheen seghel byn hebben, omme merer westicheit dis testaments soe heb ick ghebeden mynen vicarium, heer Thyaert, dat hye dit testament ende leste uylle woer my wolde beseghelen. Dewelck ick, heer Thyaert, vicarius in Weestergheest, heb myn zegel gedruckt omme bede myns paerstoers.
35 Anno et die ut supra.

<Onder het zegel:>

Heer Tyaert, prester, subscripsit.

40 *Origineel: A. RAF, Archief Klooster Veenklooster, inv. nr 2. Met opgedrukte zegel: 116.*
In dorso: Testamentum van een rode op Tswager ffeen, Wiger Feddema op dye westersyd ende Oenk Onckema op die oestersyt [***]^a ons ankommen anno XXIII Magdalenae.
Druk: a. GPCV II, 467-468.

^a *Eén of twee woorden door verbleking onleesbaar.*

Jose

Item Barbara sal hebben nae Jose doet ffyff ende twintich enckelg. Item bet een
 5 bed myt syn toebehoer. Item Onse Lyeve Wrowe kass myt dye doeren. Item twe blaek-
 kers. Item bet twe cleyne kanl[aer]s woergult. Item bet ffyer ander kelen wel dat see
 kyst. Item Helena en bed myt syn toebehoer. Item daerthoe ffyfteen koepmansg. ende
 ffyer koeren ofte kelen. Item Lysbet en bed myt syn toebehoer ende ffyff koepmansg.
 indeen dat see toe cloester geyt. Item Anna ffyff golden gulden.

Item fyertich golden g. foer dusedt zyelmissen woer myn zyel. Item Onse Lyeve
 10 Vrowe toe Oldehoeff twe golden g. Item her Wopke en golden g. Item her Dychie
 ende her Philips elck en halve g. Item en cleyne mesken crone sel [for]tan^a uesen in
 dat capell toe Kammigabuer.

Item ffoertmeer wat daer overblyfft, sal men woerkopen ende geven den rechten
 armen.

15 Item ick seth toe executoers wan myn testament heer Wopke, Wibbe Gerryts,
 Wolter sloetmaker, Evert sloetmaker, Aernt scheryer, Hendryck mesmaker ende
 Dominicus schoer.

Int jaer Ons Heren XV^c ende XXIII, op Sunte Dominicus dach, omtrent sess uren
 20 morgens hevet Jost dese addicie gedaen op dat principael testament: Item dye prost
 toe Fors[...]^b dye beste drie kussen d[a]er ick heb.

<Ondertekend:>

Wyebbe Geerryts soen.

Doemynycus.

Uolter sloetmaker.

25 Evert sleetmaker.

Arnet.

*Origineel: A. GA Leeuwarden, Oud Stadsarchief, inv. nr L 36. Zeer verbleekt en
 30 vervuild. In dorso: afschrift (1520 april 30) van het testament dat Jose maakte vóór haar
 professie (1515 oktober 13, zie nr 89) en van de oorkonde waarbij pater en mater van
 Aalsum verklaarden haar op te nemen in hun convent (1515 november 30).*

*De oorkonde is slechts origineel wat de gedateerde aanvulling betreft. Er vindt geen
 35 wisseling van hand plaats, dus de eerdere makingen zullen zijn afgeschreven. In het
 testament van 1515 wordt al verwezen naar nog te maken legaten. Zij kunnen zijn gemaakt
 bij diezelfde gelegenheid, of in 1520, toen het afschrift van het kloostertestament en de
 opname-akte werd vervaardigd.*

^a Lezing onzeker.

^b Het is verleidelijk hier Forswerd te lezen, maar Foswerd was een abdij, geen proosdij.

Renck, vrouw van Reinner

In nomine Domini, amen.

- 5 Renck Reinner wyff durrich guider beda[cht]inghe onser stervelicheit, mey guedt, rieht bereidt ende gesondt versta[ndt], hoewel cranck vann lichgam, maecket hoerre testament, codicill offte l[este] wylle, off heth nae dy ruectenn beest stein mey, in tegewordicheit m[yn], heer pastor inde bychtvader, her Evert, inde eyn orkenen ney voirsc. dier [...] biede inde roepe in maniren ney voirsc.
- 10 Int ierst gefft sy hoir patron Sinte Lebuynn dardehalff eynsce landts, lidsende in Wal[...] fynnen, inde eyn ewichge memorie op eyn eynsce landt der s[y] dy helff vann kepenn hefft van Lyoytye, lydsende in Tyaerde wae[r], inde ys dar wrlep vann dy berne landt.
- 15 Item soe geve dy kyst inde hair griene roeck Lywcke, hair nyff, ende schyolt den keep ende dae penningen darret op uuthleyd synd thoguidt inde qwyt. Item soe ge[fft] sy Syuick Wybe wyff eyn hoefft landt te Noerdebuereenn, twa jaer lanck huiery toe brueckenn, inde diertio dy lyepste gryene roeck. Soe gefft si Lyoytyen voirsc. dem alde myndenn roeck ende dy pelsen, inde dartho X st. vann schuldenn inde eyn jaer huers van eyn eyn[sce]^a landt fry. Item soe begerretse sex snyes sielmissen fan stontd
- 20 aen by hoir bichvader reed toe doen voir haer siell. Item soe geftse Wabbe d[y] beeste mynde roeck, dirvan eynn philipsg. onse kercke toekent. Item Sipke Douwe zoen hefft Renck voirsc. befellen datse voir synn faer inde moer mey dae frinden mackende eyn ewichge memori, welck Renck nu voirsc. haeth maecken, ende haethze gelaecht op Bonte landt, datsi tho hoedem soe seytze [***]^b fan tolgueden naeth meer berren
- 25 [***]^c.
- Al dinck sonder fallikan[t]. Inde orkunde der wairheit zoe hefft si bedenn Arnt Lyuckes zoen inde Tyardt Douwes zoen.

<Ondertekend:>

- 30 Her Claes Jacobs zoen lye ut supra.
 Meus Agga zoen <h.m. 16>.
 Jolthye Wybema <h.m. 15>.
 Boye Thomas <h.m. 3>.
 Abba Sypkes zoen <h.m. 1>.
 Agga Douwes zoen <h.m. 2>.
 35 Idts Tzalynges zoen <h.m. 11>.
 Tyardt Douwes zoen <h.m. 20>.

^a *In de marge:* Datwelck voersc. insce landt ys vervallende in heer Claes Jacobs tydenn, pastor anno eyn un vyfftych, inde hefftse geschenckenn dy kercke, allzoe als sit vervallenn geweest by synnen tydenn.

40 ^b *Ruimte opengelaten.*

^c *Ruimte opengelaten.*

Origineel (A) niet voorhanden.

Afschrift: B (1551, naar A?). GA Nijefurd te Workum, Archief Dorpsbestuur van Molkwerum, Kerkelijke stukken vóór 1600, inv. nr 1. Beschadigd. Opschrift: Copie ut Renck Reinnres wyff testament salichge gedachtenis.

5 *De datering is geïnterpreteerd als: daags na Sint Augustinus.
Zie voor de datering van het afschrift de aantekening bij nr 76.*

110

1525 februari 1

Fokel Gerlefs

In nomine Domini, amen.

10 Int jeer Uus Heeren tusen vyffhondert ende vyff ende twintigh, opten aersten dey in februario, haeth Fokel Gerlefs wrtocht datter nen tingh is sickerer dan dy daedt ende naet onsickerer dan dy wra des daeds, ende wessende cranck jeff sieck van lichaem, men sond ende witende van zinnen, hyar testament, codicil jeff leste wille ende schickinga hyar tytlycke gueden biscriwa lieten, in manieren hyrney volgiende.

15 Int aerst byfelt hyoe Godt van hymelryck hyar aerme ziel, ende biyereth hyar lichaem tho resten op dae minrebroere hoeff, ende bispreckt aldir saun enckelgoudⁿ.

Item hyoe bispreckt Sinte Marten, uus patroon, een enckelgⁿ Ende Fokel bispreckt dy patroon toe Kimswert sex enckelgoudⁿ, dy persinne en hael schild, ende dae ora praesteren IIII st^s. Item Fokel bispreckt dy persinne toe Bolswirdt ende maester Haringh elcx sex st^s, ende her Marten, hyar biechtvaer, XII st^s, ende dae ora praesteren elcx een dobbeld st^t, ende saun jeerdeel ney^a syde ende plyga ende alde gewoonten. Item Fokel bispreckt twier enckelgⁿ Sinte Anthonis ny jesthuus toe timringhe. Item hyoe bispreckt dat Hellige Crioets toe broeren een pond wax. Item Uus Vrowe capel ende toe Kimswerdt twae pond wagh.

25 Item Fokel maecket eerwen tho al hyar replycke ende onreplycke guederen Sybrin, Abbe, hyar zinnen, Pier hyar zins bern, ende Thieth, hyar dochter, in deessen manieren alsdat Thieth schel hadde dae staeten ende vyff pondemeta in dat goed dir Anna ende Thieth op wenje ferre uuth, ende liete Pybe leere datter een gued man wirde mey, ende byerreth dat Gerliff ney Anna ende Thiede daed, byliowert, dae sieta schel bywenia
30 om dae namme. Item hyoe bispreckt jeff wol Sybrin toe vyff pondemeta in datselffde gued in dae Nes verra uuth. Item hyoe wol Peers bern tho XIII klinckerden omdatze twintigh jeer alt zint, ende dirney schelles hadde hath hyarre barre mey. Item ist saeck dat Sybrin naet byhaelt dir hy van Fokel moer hath caepet om XXVI gⁿ, soe schel Abba ende Thieth dy schaed mey bytelie. Item Fokel wol dat Abba, hyar zin, schil
35 hadde dae vyower enckelgoudⁿ renthen dir hyar thoekent sint buppe dy helt, als hyae wel wyta om hyarre secken, ende hierjen schellet Sybrin ende Thieth weer hadde fyower enckelgⁿ renthen in dhyoe zieta voirs. Item Fokel eerwet hyar bern jefta eerwen foirsⁿ huus ende huusreed ende al hatter oers is tholycke. Ende soe schelles hyar testament voldwaen eer datse renthen off eenigh gued opberra jefta oentasta, by
40 verbernisse dessis aerffscips.

^a B: mey.

Item hyoe byspreckt bockinga wr heel Wondenzeradeel.

Item hyar bywaerster vry huus ende barninghe toe maye. Item hyoe byspreckt jefta leydt Thieth thoe hyar hoytie, ende soe schell hyoe Gerleff Piers zoon jaen fiower jelna hoerns lecken toe en sloeff, ende Wobbel Piers dochter schel hadde dy rock, ende dy lytie feynt dy sloeff. Ende byerreth dat Sybrin Piers bern schil regierye.

In een tyoegh disse werden soe sint hyrthoe roepen orkenen dy wird hyrin thoe hlyen, als Riuerdt Gysberts zoen ende Gerrydt Jans soen.

Ende om mara vasticheydt soe hab ick, her Marten, vicarius in Bolswerdt, om Fokels beeden ende orkenen foirscr., sygla als een testamentarius.

10 In den jeer ende dey voirsⁿ.

Gecollationeert jegens den principalen van deessen, in pampier ges., ende was daermede accorderende, by my, ondergeschreven, den XXV^{en} martii, anno XVIe ende XVIII stilo veteri,

<ondertekend:>

15 G. Nicolai.
Anno Domini 1618.

Origineel (A) niet voorhanden.

Afschrift: B (1618, door G. Nicolai, naar A). RAF, Archief Familie Van Sminia, inv. nr 2556. Opschrift: Copia. In dorso (= f. 2v): Een testament by salighe Fokel, Gerloff Piers zoon naegelatene weduwe, is ghemaect. Requiescant in pace, amen.

20 *Druk: a. OFO II, nr 322.*

111

1525 maart 28

Bauck, vrouw van Peer

25 Ick, Bauck Peers wyf, dwe kond ende epenbier vermits desen dat ick uut vrye wille ende opset in crefft dissen brieves hab jouwen ende wrdreggen, jow ende dreg wr, in donacionem causa mortis om dat foerndeel dier Pier, myn man, haet mecket ney hluyt syn testament, mey toe verbetrien, dat uus gheslachte ende bloet toe bet in eren schel bliwe, myn golden tried mey dat ghestient, ende diertoe vyf enckelghulden renten ney myn daed uut myn gued, ende dat op alle mieten ende maniren als dat forndel ney Pier myn mans testament is mecket. Ende omdat dit schil steed, fest, onverbrecklic ende sonder enighe weeroepen van my, Bawck voersⁿ onderhouden wirde, so bikenne ic, Bawck voersⁿ, dat ick hierop swern hab disse donacio nymmermeer weer toe roepen.

30 Voirtmeer hath Bauck vermits dessen ghemaect ende ordiniert dat Pier, hoer man, scil macht habba een deelscip twisken hiara twier kynderen toe mettyen, ende hoe Pier, hoer [ma]n, die goeden scheid, scillen hya tevreden wesse.

Alle falikant ende argelist uutsletten. Hierto sient gheroepen ende beden tyoegen die eerbare ende welgheleerden heren maester Edo toe Bosum, heer Claes up Tzarckgheest, pastoren, Hessel Obba zoen, Dirck Elzes, Thys Thys zoen, Douwe Hidde zoen, Claes Ulbet zoen.

Ende om mare festicheit van dissen hebben wy, tyoeghen voersⁿ, beden die eerbare heren, als maester Edo ende heer Claes, disse donacio voir ons toe bisiglien. Welc wy, heer Claes ende maester Edo, voir onself als med[e]tyugen ende ter bede der anderen tughen, bekennen ghedien to hebben.

5 Int jaer Ons Heren tusent vyfhondert ende XXV, den acht en twintichsten dach marcii.

<Boven het linker zegel getekend:>

M. Edo Walikama subscripsit.

10 *Origineel: A. GA Leeuwarden, Oud Stadsarchief, Charters (niet in Singels), inv. nr 28.
Perkament. Met twee uithangende zegels: 1 (24), 2 (12).
Druk: a. OFO IV, nr 243.*

112

1525 september 3

Albert Marten zoen

In nomine Domini, amen.

15 Int jaer Ons Heeren dusen vyfhondert ende vyf ende twintich, opten derden dach in septembri, heth Albert Marten zoen, burgher in Bolswert, owerdocht datter gheen dingh is seeckener dan die doet ende niet onseeckerer dan die wra des doets, ende heth syn testament, codicil off leste wille laten bescriven, in manieren hyrnae volgende.

20 Int eerst byveelt hy God van hemelrick syn arme ziel, ende begheert an alle goeden heiligen datse voir hem willen bidden om Goden gracia ende ghenaden. Ende begheert syn lichaem to rusten by Ansk, syn wyff, op die observanten kerckhoff, ende byspreckt den broeders aldaer een enckelg.

25 Item hy byspreckt Sinte Marten, syn patroen, een keyserg., ende syn biechtvaer een keyserg. off een balk, leggende naest syn doer. Item hy byspreckt die reguliers toe Thabor een halve enckelg., buten die halve g. die sie hem schuldich syn.

30 Item hy maeckt syn eenighe kynt daer noch levet, rechte erwe van al syn gueden, replick ende onreplick, als hem God verlenighet heth. Ende ist dattet kynt sterft sonder echte kynden, soe maeckt hy den rechten armen toe Bolswert erwen van al syn gueden voirscⁿ, want hy met Ansk, syn wyf, hebben die gueden tosamene cloecklick ghewonnen, ende syn van hoeren olders niet ghecommen.

35 Item Albert byspreckt Hylk, Anske suster, Eelke wyff toe Tzerkwert, twee koeyen off tgelt daervoir, indien dattet kynt sterft sonder echte kynden. Item Sibrin Minnema zoon toe Arum is hem schuldich achtien enckelg., te bytalen toe Sinte Gregorius dach naestcomende. Item hy byspreckt den armen toe Bolswert tien enckelg., ist dat syn kynt toe lyff blivet. Ende sterft dat kynt, soe sullen die armen erwen wesen als voirscⁿ is. Item hy heth op die hant gheven Syoucke Lollama drie ende dertich enckelg. voir drie last koern toe Sinte Lambert to leveren van die arme gelt ende wegen. Item Jella Hille zoen toe Arum sel die armen leveren tien lopen koern. Item hy kent den armen ende ander luyden schuldich toe wesen ende ander luyden syn hem schuldich nae
40 uutwisinghe syn schuldboeck, ende daer wil hy op sterven wat dat boeck vermilt, etc.

In orkunden dissis ende seecker vasticheit dis testamentis soe heth Albert voirscⁿ laten comen orkenen die waerheit hyrin toe belyen, als Hille Willem zoen, Jan visker ende Wyba holtsnyder.

5 Ende hebben ghebeden heer Marten, testamentoer ende syn biechtvaer, dat hy om syn bede wille ende der orkenen voirscⁿ disse leste wille heth besegelt.

Ende Albert heth executores ende monden ghemaectt meister Thomam Gerrytis zoen, Nanna Reyndis zoen ende Harka toe Syl.

Actum anno, die, mense ut supra.

Origineel (A) niet voorhanden.

10 *Afschrift: B (waarschijnlijk gelijktijdig, naar A?). GA Bolsward, Archieven Armvoogdij, inv. nr 63. In dorso, m.a.h.: Alberts testament.*

113

1525 november 13

Albert Wilcke zoen en zijn vrouw Remck

In nomine Domini, amen.

15 Int jaer Ons Heren M vyfhondert ende vyf ende twintich, op Bricthii episcopi dach, heb ic, Albert Wilcke zoen, cranck van lichaem, nochtans verstandich van sinnen ende cloeck van verstant, maecket myn laeste wille, in maneren naescreven.

Int eerst bygeer ic myn legherstoel, als dat bod Godis verfold is, tOldehoef by Onser Lieve Vrou ende onsen patroen Sint Vyt.

20 Ende maeck Remck, myn wyf, erfgenaem van alle myn goden, tweten tot hoer lyf-stond, ende nae hoer doet soe byspreeck ick by consent myn wyf dat huus alst staet met cameran, Ons Lieve Vrou ende Sint Vyt die helft, ende Sint Anthonys gasthuus die ander helft, soe sullen de foeerden seven jaerdeel voer beyde zelen beuaren. Ende die ander goeden die daer overbliven nae de laesten doet, sullen beyder vrienden rechtlyck delen, doch indien hoeren of een noetlast overkomt, sullen sie moghen hoer noetdruft vant huus of goden moghe nemen. Item de predicatores ende minores eelck drie floreen voer myn zele salicheyt. Item toe Holuert ende toe Brantghum eelck een oert gouden. Item Remck, myn vrou, sal foerd myn ziel foldoen ende beuaren.

Dit is cortlyck myn laeste wille, die ic wil onfoerbrechlyc onderhouden hebbe.

30 Oirkunde der uaeerheit heb ic hyrtoe ropen ende beden tuyghen, als Hidde Syurd zoon, Hans Lens, Claes scutmaker, Agge cuper ende meester Peer, myn testamentoer, om desen myn laeste wille met hoer segelen of hantschriften toe byfestighen. Twelck wy, tuyghen vorsc., hebben gedaen. Ende ick, Remck, bid dese selven tuyghen om tuygnis dat ic in dit self testament consenteer ende mede heb gemaectt. Indien ic foersterve, soe salt in gelyker form gescien.

35 Datum als vorsc.

<Ondertekend:>

Hans Lentz.

Hidde Sywrds zoen.

40 Petrus Syrici subscripsit voor Agge ende Claes.

Origineel: A. GA Leeuwarden, Archief Sint Anthony Gasthuis, inv. nr. 10. Met opgedrukt zegel: 93. In dorso: Albert Wylckes soons testament. Druk: a. OSA, nr 121.

114

1525 december 20

5

Cathryn, weduwe van Juw Dekema

In nomine Domini, amen.

Int jeer Uus Heren tusent fyffhondert ende vyff ende tweintich, den tweintichste dey decembris, soo hat dyo eersame vrou Cathryn, zalige Juwe Dekema efterlietena wedue, oertinzende dy onsikerheit des menschelicken libbens ende onsikerer eind oft
10 wra des daedis, bi gaen ende staen, sond ende machtich van lichaem, wys ende verstandel van sinnen ende memorie, met ryphen rede ende voorbetrachtinge, toe Godis eren ende frede herney commende, schict ende ordineret her testament ofte leste wille, in allen manieren, pont ende forme alst ney riucht alderbest staen ende halde mey, als hierney scr. steet.

15 Int aerst hatze befellen her ziel God almachtich, ende dat lichaem begraven toe wirde toe Franeker bi her man, Juw Dekema, ende hat besprizen dae tzercke aldeer sex enckelg. ganckber jeld eens, toe bestedigen deert dae prestren ende voochden aldernetst tinckt. Item dat Sacraments altaer tria enckelg. eens, doch deer in toe rekenyen ende aff toe kirten datjen datse Jan drayer bifellen hat toe meittien. Item
20 alle oera altaren $\frac{1}{2}$ pond wax eens.

Item dyo tzercke op Nyeland een pond wax. Item toe Witmarsum dyo tzercke tyen st^{en}, dy pastoer saeun st., ende dae oera prestren elck fiaerdeheel st. Item toe Hiellum, Weidum, Baerd, Deersum, elck een enckelg., dae oera prestren elck een oert g., toe Winsum hael soefolle, utseid dae jongprestren elck fiouwer st. Item dae
25 fiouwer biddende oerden elck tweer enckelg. Item in Franekerdeel elck tzercke X st., dae crucebroeren toe Franeker fiouwer enckelg. eens, ende her biechtvader een enckelg. Item die pastoor ende tweer vicarien toe Franeker elck een enckelg., master Aesgho tweintich st., ende alle oer[a] prestren aldaer elck een oord g. Item in Franekerdeel elck tzercke tyen st., dae persennen elck fiaerdehael st., ende dae
30 jongeprestren elck twe st. Item dae oera tzercken ende prestren in Baerderadeel, ferra naet naemd, besprectze gelyck als van Franekeradeels tzercken ende prestren, hyrfarra scr., allegara gangber jeld ende eens, etc.

Item soo wil Catryn vors. dat indient soo foel dat master Jarichs goedens in fraemde handen foelen troch hem oft syn kynderen ende kyntskynderen, soo schil
35 altyd dat huus toe Franeker dier hem toeleid is, weer vervalle op Sicke Dekema oft op Hette oft Sicke aedtste bern jeff bernsbern manspersoon, ende in hara gebreck Sicke Gratinga ende Ide bern in lycke forme. Doch off Hette ende Sicke kynderen off kyndskyndren in lycke graden bevonden worden, hia d[jier]om toe lothien. Ende weer off master Jarichs off Hette off Sicke off Ide kynderen off kyndskyndren goeden, hier
40 toeleid, in fraemde handen verfoelen, soo schillet alle tyden weerom vervalle oen Cathryne sibste bloet, dan int libben wessende, dyo goeden dier dyo erffd hadt, oon her bern ende bernsbern.

*Origineel (A) niet voorhanden.
Onvolledig afschrift: B (17de eeuw). RAF, Archief Familie Van Sminia, inv. nr 1408.
De tekst beslaat f. I^v van een dubbel vel. Kennelijk ontbreken één of meer binnenvellen.
Druk: a. OFO II, nr 327.*

Gregoris Bertolff van Aken

Wy, borgermeesteren, scepenen ende raeden der stadt van Leeuwaerden, hiernae
genoempt, doen condt ende kennelick eenen yegelyck die dese tegewoirdighe brieven
zullen zien oft hoiren lesen, dat op huynen, datum van desen, is voir ons erschenen
10 ende gecompareert die erbaere hoochgeleerde Gregoris Bertolff, geheeten van Aken,
president etcetera, ende heeft gemaect ende geordoneert ende voir ons gepasseert zyn
testament oft uuytersten wille, zoe hy ons overgaff in geschrifte, geschr. by der handt
syns getrouwen clerck Aerden Schoyt, zoe die voirg. president ende Ardt Schoyt, voir
ons tegewoirdich wesende, oyck gestonden ende affirmeerden, van welcken geschrifte
15 den teneur wordde hy onsen s<e>cretaris gelesen in onsen tegewoirdicheyt, ende
volght hierna^a van woerdde te woerdde, luydende aldus.^b

In den name Ons Heeren, amen.

Ick, Gregoris Bertolff, geheeten van Aken, president der K.M. in zynen hoogen
raide van Vrieslant, zoen Jans Bertolffs van Aken, die hy gehadt heeft van saliger
20 gedachten jouffrouwe Elisabeth, wettighe dochter wylen Michiels Scribaens, zynder
ierster huysvrouwen, aenmerckende dat nyet zekerder en is dan die doot, noch nyet
onzekerder dan die ure derselver, begerende daeromme ende willende, eer my die doot
bevanct, te disponeren van den tytelicke goeden die my God almachtich op deser we-
relt verleent heeft ende by zynen godtelycke wille noch verleen sal, hebbe gemaict
25 ende geordoneert, make ende ordonere by desen myn testament ende uuytersten wille,
die ick begere van den voirs. mynen goeden te geschieden, volbracht te worden ende
stadt te grypen, het zy als testament, codicille oft anderen uuytersten wille, in der
bester formen ende manieren zoe yemants uuyterste wille lichtelicxste ende best stadt
grypen ende effect sorteren mach, na recht, geestelick oft werlick, oft oyck na
30 coustume.

In den iersten bevele ick myn arme ziele der ontfermherticheyt Ons Heeren Jesu
Christi, der bedinge, behulpe ende assistencie zynder gebenedider moeder Maria ende
allen den hemelsschen here. Ende myn lichaem bevele ick der gewyder eerden, be-
gerende ende kiesende myn sepulture tot Bruessel by saliger memorien myn lieve
35 hyysvrouwe in Sinter Goelen kercke, oft Sinte Peeters tot Loeven onder myns vaders
sercke, zoe myne executeuren van desen testamente best ende gevueghelicxste
duncken sal. Ende oft ick in Vrieslant aflivich wordde, begere ick mynen dooden
lichaem tot Bruessel oft Loeven teneynde als boven geuert te worden.

^a De passage wordde ... hierna verbeterd uit: hierna volght.

40 ^b Deze hele eerste alineea staat in de marge.

Voirts alle myn goeden die ick achterlaten sal, haeffelick ende erffelick, die make ick mynen vier kinderen, te weeten Grietken, Jan, Janneken, ende Cristynken, die ick gehadt hebbe van wylen myn lieve werdde huysvrouwe jouffrouwe Katryne, dochter Pieters van Edingen, geheten van Aelst, tapissier ons heeren skeysers, dieselve daer-
5 inne myn erffgenaemen instituerende, behoudelic nochtans die dispositien nabescreven, te weeten dat Jan, myn zoen, sal behouden zyn prerogative in de leengoeden, ende dat hy alleen sal hebben ende behouden alle erffgoeden, gronden van erven wesende. Dies sal hy zyn zusteren recompenseren in renten, na werdde ende estimatie van den pachtingen van denselven gronden van erven ende anders nyet, ende welcke
10 renten nyet en sullen mogen gelost wordden, tenzy dat dieghene van zynen zusteren die hy lossen wilt, zy gecommen tot XXVI jaer oft tot huwelick oft geestelicken staete.

Item ick make mynen bastardt oft bastaerden, indien ick ennige achterlaete, elcken XXV rynsgulden jaerlicx tzynen lyve ende nyet langer, tenzy dat ick dieselve binnen
15 mynen levenen versie van beneficien oft lyffpensien, diewelcke sullen die voirs. XXV rynsgulden lyffpensie cortten.

Item mynen zeere lieven geduchten vader ende jouffrouwe Margriete Bertyns, zynder huysvrouwen, mynder liever moeder, diewelcke my voir huer eygen kint ende zoen altyt gehouden heeft, ende anders nyet gedaen oft zy my in hueren lichaem gedragen hadde, des ick heur nimmermeer te volle en can bedancken, ende elcken van
20 hen, zoe hem dat aengaen sal, scelde ick quyte van alle penningen die zy ontfangen hebben, hetzy tersaken van der successien van den voirs. Michiel Scribaens mynen grootvader affgequeten renten, oft tersaken van der pensien die ick gehadt hebbe op Sinte Pieters aultaer tot Loeven oft anderssins. Desgelycx scelle ick hen quyte ende
25 elcken van hen, zoe hem dat aengaet, allet ghene des zy my schuldich zyn oft ten tyde mynder aflivicheyt schuldich zullen zyn, ter causen van den hondert rynsgulden sjaers die myn vader by instrumente van den huwelicxer voirwerden tusschen my ende myn voirg. salighe huysvrouwe, gemaict XXI daege in oigst int jaer XV^c ende XVIII, ende dieselve myn vader ende jouffrouwe Margriete, zyn huysvrouwe, myn moeder, mit
30 scepenen brieven van Loeven, XVIII daege in septembri daernaest volgende, my geloeft hebben jaerlicx te betaelen oft te laten heffen op thoff te Grueningen Overloo. Ende zullen daeromme myn kinderen oft andere erffgenamen oft nacomelinge denselven mynen vader ende jouffrouwe Margriete, zyn huysvrouwe, myn moeder, oft yemanden van hen tersaken van dyen nimmermeer yedt mogen heysschen oft dieselve
35 daeraff molesteren in rechte oft daerbuyten in enniger manieren, maer sullen dieselve daeraf teenemale quythouden, op condicie dat myn lieve vader ende moeder my noch mynen kinderen nyet te laste leggen sullen die costen die zy aen my gehangen hebben, het zy^a terzaken van mynder scholen, promotien oft tersaken van myn huwelick oft anderssins, oft oyck donderhoudt van mynen kinderkens, voirts oyck (op condicie
40 gelick myn lieve vader ende moeder my genouch toegeseeght hebben), dat zy sullen laten ende maken te hebben nae huerder beyder aflivicheyt my, indien ick henluyden overleve, oft in gevalle ick voir hen aflivich wordde, myn kinderen, twee hoeven, te weeten tvoirs. hoff te Grueningen Overloo met allen den toebehoirten, daerinne ic oyck gericht bin by testament saliger gedachten wylen heeren Symoens Sampeyn
45 myns peteren, ende thuyt mitten hove ende heuren toebehoirten, geheeten tHoff ter

^a *Hierna doorgehaald het te vroeg gecopieerde: tersaken van myn huwelick oft anderssins.*

Hoofstadt tot Corbeke, oyck Overloo, by de kercke alder. Dies begere ick dat myn
lieve vader ende moeder believe wille in gevalle mynder aflivicheyt dieselve hoeven
te laten comen in handen van Jan, mynen zoen, ende dat hy zyn zusters verlycke mit
renten. Desgelycken is myn^a begeerte dat allen die gronden van erven die myn vader
5 ende jouffrouwe Margriete, myn moeder, swaerlick ende van langer handt byeen ge-
cregen hebben, dat zy die nyet en scheyden, maer om thuys ende familie in eeren te
houden, laten die in een handt, te weten in de handt van my, byalzo ick hen overleve,
oft fan Jannen, mynen zoene, ende dat zy die vrienden van moerken ende myn zustere
10 kinderen, ende in gevalle mynder aflivicheyt myn dochteren, versien van quytbaer
renten opte selve goeden oft anderssins. Welverstaende dat ick in dese twee leste
puncten mynder begerten, te weten van den twee hoeven in gevalle mynder aflivicheyt
in handen van mynen zoen te laten meer dan van mynen dochteren, oft ten anderen
van alle die gronden van erven in een hant te laten als voire, egheenssins en wille
15 belasten mynen vadere noch moedere, maer stelle dese puncten in heuren goeden
vryen wille tselve, te doen oft te laten zoe hen dat goetduncken sal, altyt genyetende
der voirs. quytsceldingen^b als boven.

Item mynen lieven vadere make ick myn signet mitter wapenen van den Bertolffs,
ende mynen rinck mitten schoenen tourquois, behalven dat na zyn aflivicheyt die
wederkeeren sullen op Jan, mynen zoen, indyen hy levende is, oft anderen mynen
20 kinderen. Item ick make jouffrouwe Margriete, myn lieve moecken, mynen besten
rinck mitter tafelen van dyamant, ende mynen besten rinck mitter tafelen van rubyn,
die de trouweringen waeren mynder huysvrouwen saliger gedachten, behalven dat na
heur aflivicheyt die wederkeeren sullen tot mynen dochteren. Item ick make mynen
heere den doctoir, meesteren Jan van den Winckele, myn cort mesken mitten silveren
25 beslagen, en zynder huysvrouwen mynen silveren riecappell die ick gehadt hebben
van joncker Jan Dryborn. Item mynen oom, meester Lodewyck Scrybaens, ende
Moieken, zyn huysvrouwe, make ick myn silveren gedect coppeken mitten ruerende
voet ende mitten kinderen. Item Peeteren van Aelst den jongen laet ick mynen rinck
mitten camahu, in carnioel gesneden, mitten kinderkens ende mitten hondeken, die ick
30 van zynen vadere gehadt hebbe. Item Mayken, myns vaders maerte, bewairstere van
mynen kinderkens, make ick thien ryngulden eens, ende want zy myn huysvrouwe
saliger gedachten doen zy leefde lieff ende in werdden hadde, make ick heur tot een
gedenckenisse den rinck van mynder huysvrouwe mitten cleynen tafelken van
dyamant, behoudelick dat na heur aflivicheyt tselve rincxken sal comen op Jenneken,
35 myn dochtere. Item elcken van den maerten ende knapen die by my woenen zelen ten
tyde myndere aflivicheyt, make ick thien ryngulden eens boven tgene dat hen comen
sal van heurlieden huere, dwelck men hen oyck betaelen sal.

Item want men egheen erfelycke geestelycke diensten besetten en mach, zoe stelle
ick ter discretien van den executeuren van mynen testamente zoevele zielmissen ende
40 vigilien te doen doen by devote priesters oft collegien, seculier oft religieus, ende
zoevele aelmoessen te doen van mynen gereden goeden, voir myn ziele ende alle
geloevige zielen, als hen goetduncken sal, myn arm ziele voirts committerende der
bermherticheyt Goids, der verdienste zynder bitter passien ende der intercessien van
Onser Liever Vrouwen ende van alle Goidts lieven heylighen.

45 ^a *Hierna doorgehaald:* vrindelick.

^b *Hierna doorgehaald:* in maten, voegen ende op condicien voirgeruert.

Item ick kiese ende ordonnere executeurs van mynen testamente ende momboirs van mynen kinderen mynen lieven vadere Jan Bertolffs van Aken, meestere Lodewyck Scrybaens, mynen oom, ende myn heere den doctoir meester Jan van den Winckele. Ende oft ymandt van hen daertoe nyet en const oft en wilde verstaen, dwelck ick hope
5 dat zy zullen, oft in gevalle van aflivicheyt van yemandt van henluyden, zullen dandere mogen kiesen tot henluyden meester Jan de Valle, mynen heere den doctoir meester Jan de Merica, mynen heere den doctoir meester Jan de Haze, oft andere die hen alderbequaemste ende genaempste duncken zal. Ende teneynde om dit myn tes-
10 tament oft uuytersten wille tot volcomen executie gestelt ende die voirs. kinderen ende heur goeden geregeert te mogen wordden, stelle ick in handen van denselven mynen executeurs ende momboirs alle myn goeden, om die terstont na myn afflivicheyt te mogen apprehenderen ende daermede doen zoe behoiren sal. Welverstaende nochtans dat zoelange mynen lieven vadere belieft te onderhouden Jan, mynen zoen, ende Jenneken, myn dochtere, ende oyck zoelange mynen sweere Peeteren van Aelst den
15 ouden, mynder huysvrouwen saliger gedachten vader, belieft tonderhouden Grietken ende Cristynken, myn dochteren, dat men dieselve kinderen by henluyden laten sal.

Gedaen tot Leeuwaerden in Vrieslant, XIII^{en} octobris anno XV^c ende XXVII, ons daerby wesende: Wyben Gerarts soene, meester Tiepken Alerts soene^a, Jan Henricxs soene goltsmit, Leeuwen Leeuwes soene, borgemeesteren en scepenen^b, ende my,
20 Wilcke Folckers soene, secretaris der stadt van Leeuwaerden.

Ende in kennisse der waerheyten hebben wy, borgermeesteren, scepenen ende raiden, dese brieven ende testament besegelt mitten secreten zegele der voirs. stadt, ende ick, secretaris, dieselve onderteykent mit mynen gewoenlycken hanteeken.

Ten jaere ende dage voirs.

25 <Ondertekend:>

Ita est Gregorius Bertolff, presidens etcetera, teste manuali meo hic appposito, anno et die quibus supra, Bertolff.

Alsoe hiervoren gescr. is bekenne ick, Wilko Folkert zoen, secretarius der stadt Leuwaerden.

30 *Origineel (A) niet voorhanden.*
Getekende minuut: B (1527 oktober 13, naar het ontwerp van de testateur). GA Leeuwarden, Oud Stadsarchief, inv. Singels nr 164.
Afschriften: C (1766 juni 14, naar B). Niet voorhanden, bekend uit D. - D (circa 1800?, naar C). GA Leeuwarden, Oud Stadsarchief, inv. Singels nr 164.

35 ^a *Hierna doorgehaald:* borgemeesteren.

^b *Hierna doorgehaald:* alle raeden.

Lutthye Harincxma

In die name Onses Heren Jesu Christi, amen.

Int jaer Onses Heeren voers. dusedent vyfhondert seven ende twintich, upten fyf ende
 5 twintichsten dage octobris omtrent middage, heb ick, frouw Lutthye Harincxma, nu
 ter <tyt> bynnen Leeuwarden woenachtich, die verborgen Godesoerdelen over-
 denckende, redelick gesont van lichame ende by den genaden Goedts sterck ende
 verstandich van synnen, overgelicht die sekerheyte des doots ende die onsekerheyte ures
 ofte stondes wanneer, ende heb ter eeren Godes, om synre genaden te verwerven ende
 10 rustige conscientie, tot myner zielen zalicheyt, met vryen wille, met voerbedachten
 synnen ende flyt ende neersticheyt gescickt, gemaickt ende geordonneert mynen
 testament, codicill, laetste will ofte een scickenisse mynre goeden nae mynen doot,
 hoe ende doer wat name dattet alderbest nae den rechten ofte gueden onser landen
 gewoenten stal mach hebben, met solemniteyten ofte sonder solemniteiten, soet van
 15 Gode ende van den rechten georlovet is allen christinen ende oick behoert testament
 ende ordonnantie huerer gueden te maken, ende dat in manieren hierna beschreven.

In den eersten befeel ick God almechtich, Marien, zynen lieven moeder, ende allen
 lieven Godes heiligen mynen ziel, ende mynen lichaem den eerde, ende begeere myn
 legensteedt <in> Sneeck in Sinte Martens kercke, by den zyde myns lieven soens
 20 Sicko Lyaukema, ende bespreek aldaer Sinte Martens kerck twintich currentgulden
 eens, ende dat mitten eersten nae mynen doot te gheven, ende den pastoer metten
 gemeenen priesteren aldaer seven jaredeel.

Ende soo bespreek ick onsen altaer in die kerck voers. die helft van den sate
 landen to Arum, daer Epe Algers zoen nu op <woent>, welcke halve zaete nu twalff
 25 golden gulden geldt to huyer, ende op conditien dat myn erven ende naecomenen den
 proven ende altaer voers. sullen confereren ende gheven vrylicken, sonder emants
 wederseggen, eenen priester die den proven selven sal bedienen. Ende wanneer sulcx
 nyet geschiet ofte emantz anders in enigen toecomenden tyden seggen an den tproven
 tvergeven wilde hebben, sullen alsdan mynen erven dyse renten ofte halven saete
 30 zulves holden ende na horen nemen. Item up tselve altaer zal men laten maken een
 casel van swart fluweel met een cruys, alst behoert, een alff met ander misgeweyt.
 Ende want die kelck up tselve altaer cleyn is, sal men die verwisselen ofte vercoppen
 metten eersten, ende twintich loot zilver daertoe doen, ende een nyeuw kelck laten
 maken, ende betalen van mynen gueden.

Item bynnen Sneeck sal men oick seven jaeren langk den rechten armen twee
 osenbruckse lakenen ende twee goltgulden om schoen om Godes <wille> gheven.
 Item oick zullen de seven cameran in Sneeck, geordineert foer den armen, seven jaer
 langk jaerlicx tsamen hebben een ferierscep turff, gelyck toe deelen, ende elke kamer
 een lopen rog seven jaer langk. Item noch sal men scicken onverbrelick seven jaren
 40 lang, ende dat up myn jaerstondt, die predikebroderen ende die mynrebroderen
 binnen Leeuwarden, die mynrebroderen bynnen Boelswerden, den crucebroderen
 bynnen Sneeck, dat convent tho Thabor, elke cloester twee golden gulden, daer sy
 mede zullen kopen wyn, fisch ofte fleysch, ende gheven dat den broderen int reventer.
 Ende dit sal men jaerlicx gheven, metten seven jaredeelen ende metten turff ende rog
 45 totten seven armer cameran voers., uut die hondert gulden jaerlicxe renten hier in dit
 myn testament beneden gespecificeert ende beschreven.

Item terstondt nae myn doot sal men met haeste ende sonder vertreck gheven om Gooden willen uut myn gereede gelt den predikebroderen ende mynrebroderen toe Leeuwarden, den mynrebroderen bynnen Bolzward, den crucebroderen bynnen Sneeck ende dat convent tho Thabor, elcx sess golden gulden, ende begheer in elcke van
5 desen conventen hondert missen om Gooden wille my nagelesen tworden foer myn ziel. Item den preesteren in Sinte Martens kerck bynnen Sneeck sal men tsamen gelyck te deelen geven drye golden g., ende ick begeer zy metten anderen om Gooden fyftich missen zullen lesen foer myn ziel. Item die susteren bynnen Amsterdam ende
10 Haerlem van Sinte Clare orden sal men elcke cloester beschicken een halff fat rode botter. Item allen anderen bookinge zal men gheven terstondt nae myn doot voer myn ziel, in gelycker manieren als foer salige Sicko, myn zoen, worde gegeven.

Item soe make ick erfgenamen tot alle myn andere naegelatene gueden zalighe Sickens, myn soens, nagelaten weeskinderen, als twee zonen ende twee dochteren, in manieren nageschreven. Item om gheen twist noch schortinge onder dese myn lieve
15 zoens weeskinderen om deelschap mynre nagelaten gueden (dwelck God verbieden moet) sal mogen rysen, soo heb ickse gesceyden ende scheydese in cracht disses testamentes, ende wil ernstlick dat desse mynen scheydinge sal onverbrecklick worden gehalten, by verlies zyn erff die hiertegen wilde doen, ende sulcke deel zyns erffs toe comen tot proffyt dergeenre diet holden. Ende disse scheydinge is soo hiernaef folghet.

Int eerst sal Schelta, salige Sicke voers. oldtste zoon, toe vorndeel hebben Mynnama huys bynnen Leeuwarden, daer ick nu selve besit ende in woen, myt dat hoff ende schuyer, met al zyn inhebbende guedt, uutseidt golt ende zilver, ende daertoe dat guedt to Teerns by Thabor daer Albert nu op woent, twelck jaerlicx te huyer gelt sess ende veertich golden gulden met een fet vercken, sess gansen ende sess
25 capoenen, ende noch derthiende halve golden g. uuyt dat goet to Golthum by Sneeck, daer Olfert nu op woent. Dit nu voers. sal wesen voeruuyt Schelta voers. vorndeel. Item soo sal Schelta voers. deelschap wesen ten eersten alle steedtrenten die ick bynnen Leeuwarden heb die my toecomen, ende uuyt Mynnema fen sess koeganck, die doen neghen golden gulden jaers. Uut die Galge fen oick neghen golden gulden
30 jaers, ende twee golden g. jaers, leggende by dat Flyt, gecoft van den predikebroders. Item twe ende dartich golden g. renten jaers toe Tiemmarum daer Thomas Ansmas op woent. Item noch VI g. gulden jaers toe Tiemmarum uuyt meedlandt. To Riedt twalff g. gulden jaers. Item noch uuyt een goedt toe Mynnertzgae toe Bentum elliff golden g. renten jaers.

Sicko, Sicke Lyaukema jonxte zoon, sal oick voeruuyt hebben toe vorndeel myn huys Harinxma toe Sneeck, myt hoff ende schuyer, met al zyn inhebbende goet soet hem boren mach, uuytseyd golt ende zilver, ende daertoe dat guedt to Terns by Sneeck, daer Simon nu op woent, twelck geldt drie ende tsestich golden g. jaers met een fet fercken, sess gansen ende sess capoenen. Item soo sal Sicko voers. deelschap wesen alle steedtrenten bynnen Sneeck die my toecomen, met allen fennen ende
40 meden leggende an Sneeck, nae uutwysinge myns rekenboecx, twelck ick hem gheve voer tachtich g. gulden jaers, hoe dese steden ende landen naet register meer opbrengen, omdatze seer qualycken worden betaelt. Item uuyt dat cloester te Groendyck thien golde g. jaers. Uut Gerryt Allert zoen te Golthum jaers een tonne
45 butters.

Lutthie, salige Sicke voers. oldtste dochter, sal disse nabeschreven goeden hebben. Jacop Pouwels goedt opte Ryp, dat is acht ende dartich golden g. sjaers. Dierick Pouwels goedt, dat is dartich golden g. jaers. Tyaerdt Douwes to Scalsum toe

Molswirdt, acht ende twintich gulden jaers ende een fet vercken. Toe Achtlum drie golden g. jaers. Dit sullen Lutthie renten ende deel zyn.

Katherina, salige Sickes voers. joncxte dochter, sal disse naegeschreven gueden hebben. Jan Heynes goet to Witmarsum, dat is fier ende feertich golden g. jaers.
5 Folkert to Witmarsum woent op myn goedt, gheft twe ende twintich g. gulden jaers. Noch daerby uuyt Sibalda goet fyftich halve golden g. jaers. Toe Buer daer Widmer nu op woent, acht ende twintich golden g. jaers. Item by Flyt to Leeuwarden thien pondematen meedtlandt, drie ofte vier golde gulden jaers. Dit zyn Katherina voers. renten ofte deel.

10 Item oick zullen fier salige Sickes voers. weeskinderen weten hoe ick noch heb ruym hondert g. jaerlicxe renten, als by Dockum in die Wolde acht ende twintich golden g. jaers, in Steens twaliff, in Holwerdt fyfthien, in Huysum Harmen zate twee ende twintich, ende noch in Huysum thien, in Warregae acht, in Bolswardt meer dan acht golden gulden. Dit zyn die hondert g. jaers van welcke men zall betaelen die
15 deelen, die thien golden g. up myn jaerstond totten vyff voers. cloesteren in hueren reventers, ende die turff metten rog totten arme kameren, seven jaer langk, sal men oick hier van betaelen oft men my eenighe waerachtigen schulden ofmaenden die my toecomen toe betalen. Ende oft disse renten daer toe cleyn ofte weinich zyn, zal men daertoe mede nemen van den penninghen die my noch komen van Gerrolt Herema.
20 Item disse hondert g. renten of watze meer zyn, sal joffer Ymck, salige Sicke nagelaten weduwe, alsus ordonneren ende voert gebruecken ende holden soolang zy hueren kinderen uutgeft, tot huere ende der kinderen behoeff, ende elcke kindt in zyn uuytgifte zyn part ende deel, sooveel hem hier van sal moghen boren, laten mede volgen.

25 Item oft emant van disse vier voers. kinderen storve, zyn part ende erff upten anderen kinderen die int leven blyven, toe versterven, ende zy dat gelyck metten anderen te deelen. Ende desgelickx zullen oick die andere gueden ende renten voers. ende oick golt ende zilver dat noch staet te deelen onderbeschreven, den fier kinderen toegelacht, elck up anderen komen ende erven, soolange als een van den voers.
30 kinderen leeft ende overblyft. Mer dat duer die ordonnantie Godts geviel datter gheen van disse vier kinderen int leven bleve, soo substitueer ick horen erfgenamen in manieren naegeschreven, ende wil die renten ende goeden soo hiernae volght sullen geordonneert ende gescickt wordden, alsdat in eerst die derde paert van alle dese renten ende goeden sullen komen op dese voers. weeskinderen gerechte erven. Item
35 die ander derde paert sal komen tot myns broders heer Goslick Juwinga kinderen ofte kindeskinderen, ende die laetste derde paert sall by myn executoren ofte eerlicke mannen, die die executoren daertoe zullen stellen, distribueert ende gegeven wordden, tmestendeel daarvan bynnen Sneeck arme elendighe menschen die men bevinden kan dat hemluyden van nooden is, ende oick een deel daarvan buyten Sneeck, ende beson-
40 der oft yemant van onse bloot van noode armoedt leede ofte arme cloesteren ende godeshuysen diet van noode hadden.

Item oick wil ick, vrouw Lutthie voers., oft geviel dat joffer Ymcke bynnen den seven jaren nae mynen doot in Gode verstorve oft oick hylkede, zal die pater van Thabor in dier tyt wesende met mederaedt myn executoren der vors. kinderen monden
45 die legaten uuyten hondert g. jaerlicxe renten voers. by my besproken den tyt van seven jaren gedurende bestelt, betaelt te wordden sonder gebreck.

Item korts heb ick laten maken twee kroesen met dexselen, daarvan sullen Sicke ende Schelta elcx een hebben. Noch isser een cruys, dat sal Schelta hebben, ende die

cleyne beslagen hoern sal Sicke hebben. Noch heb ick thien kroesen, ende die sal
 joffer Ymcke huer vier kinderen deelen nae huer goet beduncken, ende desgelicxs
 zalse oick doen metten drie silveren soutvaten ende drye zilveren saucieren. Schelta
 ende Sicko zullen elcx hebben een dosyn zilveren lepelen. Mer allen riemen, kettenen,
 5 schotten, fyftigen ende desgelicxs, ende all wat tot vrouwen te dragen aengaet,
 cleynodien, zilverwerck, hoet oick zy, ende my ende myn salige dochter Katherina
 toebehoeren, ende oick cleynodien ende andere gesmyt die joffer Imck heft in huer
 bewaer, my toebehoerende, zullen Lutthie ende Katherina, myn zalige zoons twee
 dochteren, hebben.

10 Item oick wil ick myt ernsten offer eenich van dese vier kinderen voers. buyten
 vrunden raedt hylket, dat men hem ofte haer, een ofte meer die sulcx mishandelen, sal
 ontrecken van dese myn renten voers. vyf ende twintich g.g. jaers, tot proffyt der
 anderen gelyck die daer hylken by raedt der vrunden.

15 Item noch heb ick sommigen artykelen laeten beschryven, denwelcken ick wil dat
 men mede sal ernstelyck ende sonder gebreck, gelyck ofte dieselve hier mede in dit
 mynen testament beschreven stonde, geloven ende onderhouden. Ende oft ick enige
 artykelen, een ofte meer, van desen in dit myn testament uuytgesproicken in een ander
 20 manier verwandelde hiernaemaels, datselve alsdan nae mynen laestste beschrijvinghe,
 wille ende schickenisse onverbrecklick gehalten te wordden. Ende wat ick hierna-
 maels nyet verwandell, wil ick dat men in allen anderen artykulen zal holden alst hier
 in dit myn testament is beschreven. Ende wat ick hiernamaels denck te laten be-
 schryven, wil ick myn selvis handtschrift onderschryven. Ende offer daer anders gheen
 meer getuychniss by en waren dan myn selves handtschrift, wil ick nochtans dat men
 sulcx ernstelicken zall onderhouden.

25 Dyt is myns, vrouw Lutthie Harincxma testament, codicill ofte laetste wille, hoet
 alderbest nae den rechten mach staen oft nae gueden gewoenten onser landen, dwelck
 ick will dat myn erven in allen ende itlicken artykelen zullen onderhouden, by penen
 bovengeschreven, sonder eenich tegenspraeck int minder oft meerder.

30 Item hiertoe begeer ick in cracht disses testaments executores ende monden tot
 desen vier myn lieven zoons weeskinderen vors. gelyck heer Goslick Juwina, myn
 lieven broeder, Epe Lyaukema, myn lieve mans broeder, ende begeer oick zy tot horen
 zullen nemen den religiosen pater van Thabor in der tyt wesende. Ende ick bidtse
 hartelicke datse op myn lieven soens kinderen sien ende sturense ende latense leeren.
 35 Ende oick bidde ick desen executoren hartelick dat zy myn nyet en weigeren desen
 mondschap, mer nae mynen doot willen gelyck al myn cleynodien ontfangen ende
 besien ende beschryven ende oick al wat ick achterlaet ende stelle toe Thabor int
 cloester in deposito. Ende oick datse desen kinderen renten willen jaerlicx ontfangen,
 elck op dat zyn, ende rekenen metten anderen eens jaers, ende wat tot geen proffyt ofte
 40 op renten gestelt en wordt, datse die penningen willen mede Thabor stellen in bewaer,
 ter tyt dat mens behoven zal ofte die kinderen tot hueren jaeren komen.

Item dit is myn testament ofte laetste wille, dwelck ick ernstelicken wil gehalten
 hebben in allen articulen, by penen voers., ende wilt heimelicken ende toegesloten
 hebben hent nae die maenstonde nae mynen doot. In een teyken der waerheyt hiervan
 heb ick gebeden den religiosen broder Gisbert van Bolzwaert, predikebroder bynnen
 45 Leeuwarden, myn testamentoer, hiertoe geropen, dit myn testament voer my tonder-
 schryven met zyn selves handtschrift. Ende in meerder fasticheyt heb ick dit myn
 testament onderschreven met myn selves handt. Ende oick heb ick hierto geropen ende
 gebeden heer Peter Claes zoen van Ysbrechten, notarium publicum, dat hy dit myt zyn

gewoentlicke handschrift ende teyken hieronder heeft geschreven ende geteekent, met meer anderen eerbaren mannen, gelooflicke tuyghen, mede by my hiertoe geropen ende gebeden, die huer namen hier butenop geschreven hebben of segelen aengehangen ofte dit testament daarmede geslooten hebben.

5 Geschiet up jaer ende tyt als boven voers. is.

Ondergeschreven: Et quia ego, Petrus Nicolai in Ysbrechtum, prebendarius ac sacrosancte apostolice sedis notarius auctoritate publicus, huiusmodi praesserte domine Luttye Harincxma ultimo voluntati presens interfui, omniaque et singula premissa in hoc presenti publico instrumento conscripta fieri vidi et audivi, quare ob
10 rogatum eiusdem domine Luttye ad hec testanda specialiter vocatus et requisitus, hec subscripsi et subsignavi, quod protestor hiis scriptura et signo meis propriis.

Noch ondergeschreven: Ick, broder Gisbertus, bescreven in dit testament voers., betuge met myn eygen handschrift al dat voers. is, is alsoo geschiet, ende is vrouw Lutthie Harincxsma wille. Ende heeft my gebeden om meerer vasticheyt dat voers. is dit onderschryven, welck ick om huere bedes wille heb gedaen. Up jaer ende dach
15 voers., in Mynnama huys bynnen Leeuwarden.

Noch onderschreven: Ick Lutthie Harincxma belytt met myn handt als voers. is.

Opte ploy staet geschreven: Ick, Haring Symen zoen, schepen binnen Leeuwarden. Ick, Jacop Adzers. Ick, Syttie Syttie zoen. Tyaerdt Tyaerdt zoen. Ende: Ick, Doetthie
20 Uiarda, preester, van keyzerlicker auctoryteit notarius, bekenne voer my ende ter bede van Henrick Pieters zoen, schepen der stadt Leeuwarden, Obbe Diericx zoen ende Jacob Jans zoen, oick tuygen, burgeren daertoe geropen, uan<t> die nyet konnen schryven, als hierin geschreven.

Heeft oick die testatrix geprotesteert ende gesecht in onser tuygen voers. presentia
25 dat alle andere codicillen die zy noch nae datum van dissen zal maicken ende ordonneren, macht ende fasticheyt hebben, ende dat die zy met huer eghen handt onderteykent ende onderschryven.

Actum up den VII^{en} novenbris, anno XV^c XXVII

Ondergeteekent: Douthius Uyarda, apostolica auctoritate notarius. Ondergeteekent:
30 Goslick van Juwina, ritter etc.

Concordat hec copia cum illa copia, per Petrum Nicolai, in Ysbrechtum prebendarium, subscripta, de verbo ad verbum, quod ego, Jhero Abbonis, auctoritate apostolica publicus notarius manu et signo meis solitis protestor,

<ondertekend:>

35 Hero <n.m. 3> Abbonis, notarius publicus.

Origineel (A) niet voorhanden.

Afschrift: B (door Petrus Nicolai, naar A?). Niet voorhanden, bekend uit C. - C (16de eeuw, door notaris Jero Abbonis, naar B). RAF, Archief Familie Van Eysinga-Vegelin van Claerbergen, inv.nr 289, p. 1-14. Opschrift: Copie uuyt copie.

40 *Onvolledig afschrift: D (16de eeuw, door Gerrold van Herema, naar A?). GA Leeuwarden, Collectie Families en personen, Liauckema, inv. nr 1. Inc.: Int eerst sal*

Schelt, salighe Sicke *Expl.*: ... laten mede volgen. *In dorso*: Extract uut vrou Luttzie Harynxma testament. *Mogelijk opgesteld vanwege problemen tussen de voogden van Sickes kinderen (zie OFO II, nrs 342, 344, 345 en 346; alle 1529).*

117

1527 november 4

5

Lutthie Haricxma

In den naem Ons Heeren, amen.

Ick, vrouw Lutthie Haricxma, nu woenende to Liewardt, kranck van lichaem men verstandich van reden ende synnen, heb gemaect myn testament ofte laetste wille int jaer duysent vyfhondert ende seven <ende> twintich, up den XXV dach in octobri etc.,
10 in welck heb ick beroert dat ick noch wolde wat anders scicken ende articulen verclaren, omdattet nyet wel altosamen mocht int testament komen te staen, welcke in dit brieff of ondertestament heb laten beschryven, ende van myn erven ende hoer monden soe fast gehalten wil hebben ende follenbracht ende onderhouden als myn principael testament, sonder eemantz wederseggen ofte tegen te doen.

15 Int eerst, ist dat myn salige Sicke Lyaukema zoens kinderen sterven sonder echte kinderen, soo zal heer Goslick zoon Douwa, leeft hy oft zynen erven, hebben Harinxma huys, staende binnen Sneeck, myt schuer ende hoff.

Oick, verleeft joffer Ymcke hoer kinderen, by Sicko voers. gecregen, ende die nyen echte kinderen achterlaten, dan sal Ymcke voers. Mynnama huus, staende binnen
20 Leeuwart, hebben met schuer ende hoff. Men sterft Ymcke voer die kinderen ende die als voers. is neen echte kinderen achterlaten, dan zullen myn naetste vrunden dat huys scicken ende deelen met malcanderen.

Item korts is gecoft seven golden g. renten, leggende binnen Boesom, daer Ymcke dertich golde todede, die sullen met haest myn vrunden hoer wedergeven uuyt myn
25 gelt, ende die renten sal men mede brengen an die hondert g., bescreven int testament, ende alst tyt is Sicko kinderen oick mede deelen.

Item alle cleynodien die Ymcke voers. heeft van my ende van myn dochter Kathryn, my toehoeren, sullen mynre kinderen monden leggen by die ander cleynodien, behalven sulcx welck die kinderen nutt is dagelicx met eerwerdicheyt te bruicken. In
30 dat conffer daer die cleynodien in zyn, syn oick in besloten drye witte budelen, daer men die legaten zullen uuyt betaelen, welck men sal Ymcke doen om te betalen alle legaten. Men wat dan bovenblyft, oick van die renten die my noch toecomen ende verschenen zyn, sal men deelen an drye paerten. Die twee paerten sal men gheven den armen bynnen Sneeck, ende dat sal Ymcke doen. Den darden paert sal men doen
35 broder Ghisbert van Bolzwart, van den prediker oerden, ende sal dat geven den armen bynnen Leeuwarden.

Item datsulfte conffer daer men die cleynodien zullen in leggen ende toesluten, sal men brengen duer myn, broder Gisbert, heer Goslick Juwinga ende Epe Lyaukema, ende in tegenwoerdicheyt broder Gisbert voers. sluyten in deposito toe Thabor by
40 Sneeck, ende gheven Epe voers. die slotel daervan, welck nyemant zal opdoen dan in tegenwoerdicheyt heer Goslick voers., ende dat alst nut oft noot is. In datsulfte conffer is een ander budel ofte witte sack in, daer penningen in zyn. Hoe die Sicke kinderen zullen ontfangen ende deelen, dat heb ick broder Ghisbert voers. gesecht ende laten

schryven in een ander brief, ende daerin sal men hem geloof gheven, ende ander dingen ende saicken, hier nyet beschreven.

Item Louw Doynge is myn noch sculdich als ick dat heer Peter, onse cappellaen, ende broder Gisbert heb verclaert. Myt dat gelt sal men kopen een huys bynnen
5 Sneeck voer die preester die ons altaer in der kerck bedient. Ende bidt Ymcke voers. dat zy den preester voers. toe een tyt toe, belieft het hoer, huer taefel verleent.

Item myn broder, heer Goslick, ende Epe voers. sal men elcx gheven een rose-nobel. Syouck Kamminga myn swarte tabbart, foert met zwart damasch, ende myn
10 zwarte onderrock. Anscke, myn zuster, myn zwarte tabbart, foert myt wit bont, ende een van myn faly. Vrouw Yske myn swarte tabbart, foert met say, ende een faly. Heer Goslick twee dochteren elcx twaliff g. gulden toe den tabbart. Joffer Rynthie to Kambuer die rinck die van hoer is uuytkomen, ende noch een ander rinck daerby daer een diamant in staet. Myn ander dagelicxe cleeren, myn pels, mouwen, hosen myt dat zilver dat daeran is, sal hebben olde Anna, myn maecht.

Item nae myn doot sal men gheven broder Gisbertus voers. een ny habyt van swart
15 ende wit, ende noch jaerlicx sess gulden gulden soolangk als hy leeft, toe nye nonnecloester oft daert hem to belieft, ende dat sal jaerlicx gheven Schelta Lyaukema. Welcke nonnen voers. ende heer Pieter zal men oick eens gheven een goeden golden penninck. Oick joffer Wilsch, Ag Diericks, Peterke, Thiedt ende Taettye, hoer suster.

Als ick bin gestorven ende Godes wille volbracht hebbe, sal men die sess steden
20 geven gelt van missen, in myn testament beschreven, ende gheven heer Goslick ende Epe voers. myn testament, ende die sullent voer my maendtstondt als belieft opbreken ende nyemant daernaeg seggen dan nae die wys als ick broder Gisbert bevolen heb, die welcke begeer ick dat hy myn lichaem wil brengen toe Sneeck, ende nemen twee mynrebroderen myt hem toe Sneeck.

Actum anno Domini dusent vyfhondert seven ende twintich, op den vierden dach
25 in novenber, toe Leeuwarden in Mynnamahuys.

Item Anna voers., myn maecht, sal men oick gheven thien enckelg.

Daeran stont geschreven: Ick, Luttye, bely als voers. is.

Hec presens copia copie, per dominum Petrum Nicolai in Ysbrechtum prebenda-
30 rium subscripte, concordat cum eidem de verbo ad verbum, quod quidem ego, Jhero Abbonis, auctoritate apostolica publicus notarius, nomine et signo meis propriis protestor,

<ondertekend:>

35 Hero <n.m. 3> Abbonis, notarius publicus.

Origineel (A) niet voorhanden.

Afschrift: B (door Petrus Nicolai, naar A?). Niet voorhanden, bekend uit C. - C (16de eeuw, door notaris Jhero Abbonis, naar B). RAF, Archief familie Van Eysinga-Vegelin van Claerbergen, inv. nr 289, p. 15-19. Opschrift: Copie uuyt copie.